

Łukasz Siemieniuk

**AKADEMICKIE
INKUBATORY PRZEDSIĘBIORCZOŚCI
JAKO KREATOR
AKTYWNOŚCI GOSPODARCZEJ
ŚRODOWISKA AKADEMICKIEGO
W POLSCE**

Białystok 2019

Recenzent:

Dr hab. Renata Gabryelczyk

Skład, redakcja techniczna:

Agata Porowska

Projekt okładki:

Marek Owieczko

Redakcja i korekta:

Beata Dworakowska

© Copyright by

Uniwersytet w Białymstoku, Białystok 2019

ISBN 978-83-7431-595-1

Wydawnictwo Uniwersytetu w Białymstoku

15-328 Białystok, ul. Świerkowa 20 B

<http://wydawnictwo.uwb.edu.pl>

e-mail: ac-dw@uwb.edu.pl

tel. (85) 7457120, (85) 7457102, (85) 7457059

Druk i oprawa:

Volumina.pl, Daniel Krzanowski

Spis treści

Wprowadzenie	7
Rozdział 1.	
AKTYWNOŚĆ GOSPODARCZA. UJĘCIE TEORETYCZNE	
1.1. Istota i rodzaje aktywności gospodarczej	15
1.2. Aktywność gospodarcza w wybranych teoriach ekonomicznych	35
Rozdział 2.	
AKTYWNOŚĆ GOSPODARCZA ŚRODOWISKA AKADEMICKIEGO W POLSCE I NA ŚWIECIE	
2.1. Instytucjonalne formy aktywności gospodarczej środowiska akademickiego w Polsce	47
2.2. Rozwój aktywności gospodarczej środowiska akademickiego na świecie i w Polsce	59
Rozdział 3.	
AKADEMICKIE INKUBATORY PRZEDSIĘBIORCZOŚCI (AIP) A POZIOM AKTYWNOŚCI GOSPODARCZEJ ŚRODOWISKA AKADEMICKIEGO	
3.1. Istota Akademickich Inkubatorów Przedsiębiorczości (AIP)	74
3.2. Wpływ Akademickich Inkubatorów Przedsiębiorczości (AIP) na aktywność gospodarczą środowiska akademickiego w Polsce: wyniki badań własnych	80
Podsumowanie	113
Bibliografia	116
Spis tabel	122
Spis wykresów	123

Wprowadzenie

Termin „aktywność gospodarcza” jest bardzo pojemny, uniwersalny i odnosi się do zjawisk powszechnie występujących. Mimo intuicyjnego rozumienia, w literaturze jeszcze nie doczekał się on jednoznacznej definicji, co jest związane z wielowymiarowością tej kategorii i problemami jej pomiaru¹.

Jak pisze Henryk Jan Wnorowski: „Analiza zmian w poziomie aktywności gospodarczej bliżej się ma do innego, bardzo ważnego pojęcia, jakim jest pojęcie przedsiębiorczości. Pojęcie to ujmuję bowiem podobne lub momentami identyczne wskaźniki oceny działania podmiotów gospodarczych, jak też odnosi się do podobnej gamy czynników sprawczych i ocen wpływu zmian w tej działalności na całą gospodarkę”². Według H.J. Wnorowskiego: „Mimo istotnych podobieństw, przedsiębiorczość nie jest jednak całkowicie tożsama z aktywnością gospodarczą. (...) Niemniej, widać wyraźnie, że w wielu wypadkach, jeśli nie w większości, linia dzieląca pojęcie przedsiębiorczości od pojęcia aktywności gospodarczej jest bardzo cienka, a niebawem często wręcz niezauważalna, a znaczne części zakresów pojęciowych pokrywają się”³.

Pojęcie przedsiębiorczości można rozpatrywać w ujęciu przedmiotowym lub w ujęciu podmiotowym. W ujęciu przedmiotowym określa się ją jako aktywne działanie w sferze gospodarczej, np. prowadzenie własnej firmy, natomiast w ujęciu podmiotowym, czyli pod względem cech osobowości to zdolność do kreowania i zaspakajania określonych potrzeb.

Jak zauważa Andrzej Strzałecki: „Przedsiębiorczość jest pojęciem wieloznacznym, definiowanym i stosowanym zarówno na gruncie ekonomii, nauk o zarządzaniu, jak i socjologii czy psychologii”⁴. Istotę przedsiębiorczości można zdefiniować jako konkretne działanie podejmowane przez człowieka, który, wykorzystując

---

¹ E. Nowak, *Rozmyta analiza skupień jako metoda klasyfikacji podregionów ze względu na aktywność gospodarczą*, <http://www.rr.amu.edu.pl> (dostęp: 07.03.2018).

² T. Piecuch, *Przedsiębiorczość. Podstany teoretyczne*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2010, s. 14, [za:] H.J. Wnorowski, *Institutionalne uwarunkowania działalności przedsiębiorstw w krajach Unii Europejskiej*, Wydawnictwo Uniwersytetu w Białymstoku, Białystok 2011, s. 28.

³ H.J. Wnorowski, *Institutionalne uwarunkowania ...*, op. cit., s. 31.

⁴ A. Strzałecki (red.), *Innowacyjna przedsiębiorczość. Teorie, badania, zastosowanie praktyczne, perspektywa psychologiczna*, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Psychologii Społecznej ACADEMICA, Warszawa 2011, s. 80.

swoje predyspozycje psychiczne, umiejętności, doświadczenie i wiedzę oraz środki finansowe i rzeczowe, tworzy wartość dodaną z uwzględnieniem zasad efektywności.

Przedsiębiorczość leży u podstaw powstania przedsiębiorstwa, widoczna jest w jego sprawnym, skutecznym i efektywnym funkcjonowaniu oraz przystosowaniu się do zmian zachodzących w otoczeniu. Wyrazem ekonomicznym przedsiębiorczości będzie zysk i rozwój przedsiębiorstwa.

Od połowy XX wieku w proces tworzenia warunków dla rozwoju aktywności gospodarczej coraz bardziej włączają się uczelnie wyższe. Wzrost znaczenia wiedzy jako czynnika rozwoju aktywności gospodarczej nakłada na wymienione instytucje nową rolę w gospodarce. Następuje rozwój form współpracy między sektorem nauki a gospodarką. Uczelnie angażują się w działania rozwijające innowacyjność regionów, pracownicy naukowcy podejmują się prowadzenia własnych firm, programy studiów są konstruowane w taki sposób, aby umożliwić studentom nabycie praktycznych umiejętności niezbędnych w zarządzaniu firmami⁵.

Analizując powyższe podejścia, Autor monografii skłania się do traktowania aktywności gospodarczej środowiska akademickiego w Polsce jako przedsiębiorczości studentów, doktorantów, absolwentów, pracowników naukowych uczelni wyższych w ujęciu przedmiotowym.

Przedsiębiorczość akademicka jest określana jako aktywność do podejmowania działalności gospodarczej przez wyżej wymienione podmioty, w szczególności jeśli chodzi o obszar zaawansowanych technologii⁶.

Aktywność gospodarcza studentów, doktorantów, absolwentów i pracowników naukowych uczelni wyższych, określana mianem przedsiębiorczości akademickiej, rozwija się zwłaszcza w obszarach zwanych wysokimi technologiami. Jak z powyższego wynika: „Określenie przedsiębiorczości akademickiej odnosi się najczęściej do aktywności gospodarczej środowiska akademickiego, a więc studentów, doktorantów i pracowników naukowych uczelni wyższych. Obejmuje ona środowiska aktywnie uczestniczące w organizowaniu ośrodków przedsiębiorczości akademickiej, czyli inkubatory przedsiębiorczości, centra transferu technologii, parki technologiczne i naukowo-technologiczne, a także studenckie biura karier oraz uczelnie wyższe, zaś z drugiej strony – bezpośrednich beneficjentów ich działań, czyli samych przedsiębiorców funkcjonujących w społecznym i fizycznym otoczeniu tychże ośrodków. Przedsiębiorca akademicki to przedsiębiorca prowadzący działalność gospodarczą w ośrodkach przedsiębiorczości akademickiej bądź pracownik naukowy wyższej uczelni czy doktorant, który założył własną

---

⁵ A. Richert-Kaźmierska, *Instytucjonalne formy wspierania przedsiębiorczości akademickiej w Polsce*, „E-mentor”, nr 3(35)/2010, s. 12-15.

⁶ K. Gulda, *Przedsiębiorczość akademicka w Polsce*, „Innowacje”, nr 15/2003.

firmę. Przedsiębiorstwo takie określa się mianem firmy odpryskowej (ang. *spin-off*)⁷.

Na tle powyższych rozważań można stwierdzić, iż dynamiczny wzrost znaczenia wiedzy jako czynnika rozwoju gospodarczego zmienia rolę ośrodków akademickich w gospodarce regionalnej i krajowej. Konieczny staje się kontakt uczelni z działalnością gospodarczą, coraz bardziej złożone formy przybiera współpraca podejmowana przez uczelnie z podmiotami działającymi w ich otoczeniu. Wydaje się, że rozwój przedsiębiorczości akademickiej stanowi obecnie jedną z kluczowych składowych procesów budowania innowacyjności i konkurencyjności gospodarki⁸.

W powyższej sytuacji zmienia się rola wyższych uczelni. Należy przypuszczać, że po uniwersytecie średniowiecznym i uniwersytecie humboldtowskim nadeszła pora na uniwersytet trzeciej generacji, skutecznie podejmujący zagadnienia przedsiębiorczości akademickiej, wdrażający wyniki badań w gospodarce, posiadający funkcje typowe dla podmiotów gospodarczych, z umiejętnościami prowadzenia gry rynkowej włącznie⁹.

Droga rozwoju szkół wyższych w znacznym stopniu staje się uzależniona od zdolności do wyzwalamienia potencjału przedsiębiorczości wśród własnych pracowników naukowych, studentów i doktorantów. W niewielkim stopniu jest zauważalna aktywność uczelnianych centrów transferu technologii oraz biur karier, które odgrywają istotną rolę w kształceniu podstaw przedsiębiorczości wśród studentów oraz absolwentów szkół wyższych.

W Polsce przedsiębiorczość akademicka jest zjawiskiem stosunkowo nowym i słabo wykorzystanym w związku z rozwojem aktywności gospodarczej. W literaturze przedmiotu wskazuje się szereg barier ograniczających, a często wręcz uniemożliwiających aktywność gospodarczą środowiska naukowego. Chodzi tu w szczególności o niedoskonałość rozwiązań formalno-prawnych, ograniczony dostęp do środków finansowych oraz wsparcia ze strony wysoko wykwalifikowanej kadry menedżerskiej. Bariery są również ryzyko związane ze specyfiką rynku własności intelektualnej, problemy z oszacowaniem wartości produktu, formalnym opisem rynku, jak też klarownością praw własności. Rozwój przedsiębiorczości akademickiej jest warunkowany wieloma czynnikami. Wiąże się to przede wszystkim z problemami dotyczącymi sektora: nauki, badań i edukacji, będącego źródłem prac badawczo-rozwojowych, wykwalifikowanej siły roboczej, możliwości dosko-

---

⁷ A. Nagrodkiewicz, *Przedsiębiorczość akademicka. Doświadczenia i opinie polskich przedsiębiorców akademickich*, <http://archiwum.parp.gov.pl> (dostęp: 07.02.2018).

⁸ A. Richert-Kaźmierska, *Instytucjonalne formy wspierania ...*, op. cit., s. 12-15.

⁹ J. Kaleta, M. Miller, K. Kozłowska, A. Kucharska, *Foresight i studia regionalne na rzecz Dolnego Śląska*, Dolnośląskie Centrum Studiów Regionalnych – DCSR, Wrocław 2006, s. 7.

nalenia zawodowego, a także potencjalnych przedsiębiorców wśród pracowników i studentów. Istotną rolę odgrywa też rozwój lokalnego środowiska innowacji i przedsiębiorczości, złożonego z małych i średnich firm, jednostek oferujących wyspecjalizowane usługi biznesowe oraz potencjalnych klientów oferowanych produktów i usług. Szczęólnego znaczenia w tym zakresie nabiera system wsparcia, obejmujący: instytucje, organizacje oraz różnorodne programy pomocowe. Są to: parki naukowe, centra transferu technologii, parki technologiczne czy inkubatory przedsiębiorczości akademickiej¹⁰.

„Aktywność pracowników naukowych i studentów w zakresie prowadzenia własnej działalności gospodarczej jest bardzo niska”¹¹. Studenci podlaskich uczelni szczególną uwagę zwracają na barierę związaną z brakiem odpowiedniej wiedzy i/lub kwalifikacji. Pracownicy naukowcy główne bariery w rozwoju aktywności gospodarczej dostrzegają w grupie czynników finansowych i prawnych. Do najważniejszych można zaliczyć: niedofinansowanie uczelni, wysokie koszty ZUS (i inne), brak kapitału początkowego, brak mechanizmów regulujących współpracę uczelni z inwestorami instytucjonalnymi¹².

Problemem badawczym jest niedostateczny poziom rozwoju aktywności gospodarczej środowiska akademickiego w Polsce, definiowanej jako przejawianie inicjatywy oraz podejmowanie i prowadzenie działalności gospodarczej.

Przedsiębiorczość akademicka stwarza szansę rozwoju wyższych uczelni. Generuje możliwości rozwoju aktywności gospodarczej środowiska akademickiego. Zapewnia realizację innowacyjnych pomysłów w ramach samodzielnej lub wspomaganej działalności gospodarczej, jest szansą na efektywny transfer wiedzy i technologii do gospodarki. Polska przedsiębiorczość akademicka zazwyczaj jest rozumiana jako aktywność gospodarcza studentów, doktorantów oraz pracowników naukowych uczelni wyższych¹³.

Rozwój przedsiębiorczości w Polsce pociąga za sobą aktywność gospodarczą środowiska akademickiego. Istotną rolę, dotyczącą poprawy sytuacji w aspekcie aktywności gospodarczej, zaczynają odgrywać instytucje otoczenia biznesu. Jednym z podmiotów umożliwiających połączenie działalności gospodarczej z funkcjonowaniem uczelni wyższych są Akademickie Inkubatory Przedsiębiorczości (AIP), których misją jest wspieranie aktywności gospodarczej środowiska akademickiego – studentów, doktorantów, pracowników i absolwentów uczelni wyższych oraz

---

¹⁰ K. Szydłowski, *Rozwój przedsiębiorczości akademickiej – uwarunkowania, bariery, instrumenty wsparcia*, http://www.fundacja.wm.pl/po_studiach_do_biznesu (dostęp: 12.03.2018).

¹¹ B. Pławgo, *Przedsiębiorczość akademicka – stan, bariery i przesłanki rozwoju*, Wydawnictwo Państwowej Wyższej Szkoły Informatyki i Przedsiębiorczości w Łomży, Łomża 2011, s. 134.

¹² Ibidem.

¹³ R. Szynaka, *Przedsiębiorczość akademicka szansą rozwoju uczelni*, Centrum Kształcenia Ustawicznego, Chełm 2009, <http://www.lppa.wssm.pl> (dostęp: 03.04.2018).

pozostałych członków społeczności w Polsce – w przeciwdziałaniu bezrobociu, a także komercjalizacja dóbr materialnych i intelektualnych.

Celem monografii jest identyfikacja i ewaluacja wpływu Akademickich Inkubatorów Przedsiębiorczości (AIP) na kreowanie aktywności gospodarczej środowiska akademickiego w Polsce. W niniejszej pracy, Autor monografii wykaże na podstawie badań własnych, że Akademickie Inkubatory Przedsiębiorczości (AIP) istotnie przyczyniają się do kreowania aktywności gospodarczej środowiska akademickiego w Polsce.

„Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości to jednostka prowadzona przez uczelnię w celu lepszego wykorzystania potencjału intelektualnego i technicznego uczelni, oferująca wsparcie działalności gospodarczej środowiska akademickiego, pracowników uczelni i studentów będących przedsiębiorcami”¹⁴.

Akademickie Inkubatory Przedsiębiorczości są jednostkami tworzonymi przy ośrodkach akademickich w całym kraju. Ich ideą jest stworzenie warunków do rozwoju pomysłów w zakresie działalności gospodarczej. Akademickie Inkubatory Przedsiębiorczości to połączenie wiedzy reprezentowanej przez kadrę naukową szkoły wyższej oraz wiedzy praktycznej dotyczącej funkcjonowania firm w Polsce. Ich misją jest stworzenie warunków do rozwoju innowacji i komercjalizacji pomysłów opartych na wiedzy i nowych technologiach, wzmocnienie potencjału przedsiębiorców oraz jego wykorzystanie. Założeniem inkubatorów jest przekazanie kompleksowej wiedzy praktycznej studentom, którzy po ukończeniu studiów dysponują wiedzą teoretyczną, a tę z trudnością transferują do praktyki. Celem inkubatora jest umożliwienie założenia własnej firmy, przy minimalnych nakładach finansowych. Akademickie Inkubatory Przedsiębiorczości to jedno z przedsięwzięć wspierających młodych przedsiębiorców w działaniach zmierzających ku rozwinięciu ich zainteresowań i dążeń do usamodzielnienia się pod względem finansowym. Inkubator przedsiębiorczości jest jednym z nowych sposobów rozwoju aktywności gospodarczej i ułatwienia firmie pokonywania na swej drodze sytuacji kryzysowych. Idea inkubowania nawiązuje do faz rozwojowych, które przechodzi każde nowo tworzone przedsiębiorstwo.

Historia Akademickich Inkubatorów Przedsiębiorczości (AIP) sięga 2004 roku. Wywodzą się one ze Studenckiego Forum Business Centre Club, powołanego w 2000 roku przy największej organizacji pracodawców w Polsce – Business Centre Club. W szybkim tempie Akademickie Inkubatory Przedsiębiorczości stały się jedną z największych organizacji studenckich w Polsce.

Aktywność gospodarcza środowiska akademickiego w Polsce wykazuje niską dynamikę rozwoju. Akademickie Inkubatory Przedsiębiorczości (AIP) mają zna-

---

¹⁴ Ustawa z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym, Dz.U. 2005 Nr 164, poz. 1365 z późn. zm.

czący wpływ na poprawę sytuacji w tym zakresie. W celu prawidłowego rozwoju aktywności gospodarczej środowiska akademickiego w Polsce powinna zostać opracowana strategia długofalowa, która miałaby za zadanie określenie przyszłych kierunków rozwoju tego procesu. Istotnym faktem jest również dobór odpowiednich narzędzi i instrumentów, które mają służyć do inicjowania aktywności gospodarczej całego środowiska akademickiego.

Wykorzystanie wiedzy, osiągnięć naukowych, zdolności i pomysłów rodzących się na uczelniach w ramach własnego przedsiębiorstwa cechuje się pewnym stopniem ryzyka. Młodzi przedsiębiorcy od samego początku muszą ponosić koszty związane z uruchomieniem i funkcjonowaniem działalności gospodarczej. Niezbędna jest znajomość procedur i kwestii prawnych dotyczących uruchomienia i prowadzenia działalności gospodarczej. Dodatkowymi barierami, które mogą się pojawić, są kwestie prawa własności, trudności wyceny wyników osiągnięć naukowych. W związku z trudnościami początkowej fazy rozwoju działalności gospodarczej, wskazane jest objąć ją pewną ochroną, tzw. inkubacją. Taką ochroną są w stanie zapewnić inkubatory przedsiębiorczości, których zadaniem jest wspieranie przedsiębiorczości w początkowej fazie rozwoju. Inkubator przedsiębiorczości to instytucja posiadająca zaplecze w postaci przestrzeni użytkowej, najczęściej działająca w skali lokalnej. Jego podstawowym zadaniem jest stymulowanie i wspieranie nowych przedsiębiorstw przy wykorzystaniu lokalnego kapitału, w tym kapitału ludzkiego, zapewniając infrastrukturę i niezbędny instruktaż. Akademieskie Inkubatory Przedsiębiorczości (AIP) są szczególnymi typami inkubatorów, a w swoim założeniu wspomagają aktywność gospodarczą w zakresie możliwości realizacji opracowanych przez beneficjentów pomysłów dzięki rzeczywistemu zastosowaniu w ramach działalności gospodarczej¹⁵.

Akademieskie Inkubatory Przedsiębiorczości (AIP) funkcjonują w celu wspierania środowiska uczelnianego: studentów, absolwentów, pracowników naukowych w Polsce w podejmowaniu działalności gospodarczej. Stwarzają one warunki do weryfikacji wiedzy i umiejętności przy stosunkowo niskich kosztach i ograniczonym ryzyku ponoszonym przez początkujące przedsiębiorstwa. Specyficznymi zadaniami inkubatora są także edukacja i promocja przedsiębiorczości oraz podniesienie świadomości i umiejętności w zakresie komercjalizacji pomysłów oraz wyników prac naukowych prowadzonych na uczelni¹⁶.

Jednym z istotnych aspektów kreowania aktywności gospodarczej środowiska akademickiego w Polsce jest projekt realizowany przez Akademieskie Inkubatory

---

¹⁵ R. Szynaka, *Przedsiębiorczość akademicka ...*, op. cit. (dostęp: 03.04.2018).

¹⁶ *Innowacyjna przedsiębiorczość akademicka. Wartość dla uczelni – wiedza dla przedsiębiorstwa*, Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego, Warszawa 2008, s. 5.

Przedsiębiorczości (AIP) o nazwie „Droga do Polski Przedsiębiorczej”. Celem projektu jest stworzenie i wdrożenie połączonego systemu kreowania przedsiębiorczości w Polsce w postaci działających ze sobą instytucji, takich jak: Akademickie Inkubatory Przedsiębiorczości i Akademickie Inkubatory Przedsiębiorczości Business Linki. Głównym zadaniem projektu jest wykreowanie systemu preinkubacji – inkubacji, zawierającego proinnowacyjne usługi dla osób rozpoczynających działalność gospodarczą i testujących swoje pomysły w ramach Akademickich Inkubatorów Przedsiębiorczości oraz usługi inkubacyjne dla młodych firm, zwłaszcza firm technologicznych, które przeszły fazę preinkubacji, skorzystały z Akademickich Inkubatorów Przedsiębiorczości i w sposób naturalny mogą przejść do fazy inkubacji, uzyskując stosowną pomoc w inkubatorach Business Linkach. Istotną kwestią jest fakt, iż projekt „Droga do Polski Przedsiębiorczej” w głównej mierze jest kierowany do osób ze środowiska akademickiego niemających zarejestrowanej działalności gospodarczej lub prowadzących zarejestrowaną już działalność gospodarczą, a poszukujących możliwości skorzystania z inkubatorów¹⁷.

Można więc przypuszczać, iż Akademickie Inkubatory Przedsiębiorczości (AIP) przyczyniają się do rozwoju aktywności gospodarczej środowiska akademickiego w Polsce, zapewniając możliwości realizowania innowacyjnych pomysłów w ramach samodzielnej bądź wspomaganej działalności gospodarczej, są szansą na efektywny transfer wiedzy i technologii do gospodarki.

Badania dotyczące problematyki zawartej w monografii przeprowadzono na podstawie metody hipotetyczno-dedukcyjnej, polegającej na weryfikacji przyjętej hipotezy co do możliwości objaśnienia lub (i) rozwiązania problemu¹⁸. W pracy zastosowano uniwersalne techniki badawcze (analiza, synteza, abstrakcja) oraz powszechne techniki wnioskowania (dedukcja, indukcja). W monografii wykorzystano literaturę krajową i zagraniczną dostępną na dany temat, jak również dane statystyczne, których wyniki zostały zaprezentowane w formie tabel i wykresów. W pracy wykorzystano także kwestionariusz ankietowy, który umożliwił ocenę skuteczności podejmowanych działań ze strony Akademickich Inkubatorów Przedsiębiorczości (AIP) w celu pobudzenia aktywności gospodarczej środowiska akademickiego w Polsce.

Monografia składa się z trzech rozdziałów. Pierwszy rozdział wprowadza w zagadnienia aktywności gospodarczej. Przedstawiono w nim istotę i rodzaje aktywności gospodarczej, aktywność gospodarczą w wybranych teoriach ekonomicznych.

---

¹⁷ <http://s.inkubatory.pl/aktualnosci/33-droga-do-polski-przedsiębiorczej> (dostęp: 22.04.2018).

¹⁸ K. Meredyk, *Przedmiot i metoda nauk ekonomicznych*, Wydawnictwo Uniwersytetu w Białymstoku, Białystok 2003, s. 38.

Drugi rozdział dotyczy aktywności gospodarczej środowiska akademickiego w Polsce i na świecie. Przedstawiono założenia i instytucjonalne formy funkcjonowania aktywności gospodarczej środowiska akademickiego w Polsce, a także rozwój aktywności gospodarczej środowiska akademickiego na świecie i w Polsce.

W trzecim rozdziale poddano analizie wpływ Akademickich Inkubatorów Przedsiębiorczości (AIP) na rozwój aktywności gospodarczej środowiska akademickiego. W rozdziale omówiono istotę Akademickich Inkubatorów Przedsiębiorczości (AIP), jak również przeanalizowano na podstawie badań własnych oddziaływanie Akademickich Inkubatorów Przedsiębiorczości (AIP) na poziom aktywności w obszarze kreowania własnych przedsięwzięć gospodarczych środowiska akademickiego w Polsce.

Całość kończy podsumowanie o charakterze syntezy.

W pracy obliczenia i prezentacje wyników badań ankietowych wykonano za pomocą programu do statystycznej analizy danych SPSS v. 19, RCran v. 2.11.1 oraz Statistica v. 10.

ROZDZIAŁ 1.

Aktywność gospodarcza. Ujęcie teoretyczne

1.1.

Istota i rodzaje aktywności gospodarczej

Termin aktywność gospodarcza jest pojęciem uniwersalnym, nadal posiada intuicyjne rozumienie i nie doczekało się jeszcze w literaturze jednoznacznej definicji. Nie znajdziemy go, na przykład, wśród pojęć i terminów indeksu rzeczowego i retrospektywnego ujęcia teorii ekonomii Marka Blauga, chociaż jest on (tzn. indeks) wyjątkowo szczegółowy, albowiem zawiera się aż na jedenastu stronach¹⁹. Można jednak powiedzieć, że powodem tego braku jest to, iż M. Blaug omawia teorię nie w pełni nowoczesną. Nieobecności tego pojęcia, na przykład, w pracy Beaty Glinki i Swietłany Gudkovej *Przedsiębiorczość*²⁰ nie da się z pewnością wytłumaczyć tak prosto. Przyczyny braku precyzyjnej/precyzyjnych definicji aktywności gospodarczej należy upatrywać w wielowymiarowości tej kategorii oraz w trudnościach związanych z jej pomiarem. Jak słusznie podkreśla Ewa Nowak: „analiza aktywności (...), z uwagi na wielokryterialność, tj. konieczność uwzględnienia wielu różnych aspektów, takich jak potencjał ludnościowy, struktura zatrudnienia, poziom przedsiębiorczości, a także względny charakter tych kryteriów oceny, wymaga porównań”²¹. Zdarzają się jednak próby zdefiniowania omawianego terminu. Czyni to, na przykład, angielskojęzyczny słownik ekonomiczny, który podaje, że „aktywność gospodarcza to działania polegające na produkcji, dystrybucji i konsumpcji dóbr i usług na wszystkich szczeblach społeczeństwa”²². W definicji tej dodaje się jednocześnie, że jednym ze sposobów oceny aktywności gospodarczej oraz jej aktualnego stopnia jest produkt krajowy brutto. Motywem wiązania

---

¹⁹ M. Blaug, *Teoria ekonomii. Ujęcie retrospektywne*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1994, s. 726-737.

²⁰ B. Glinka, S. Gudkova, *Przedsiębiorczość*, Oficyna a Wolters Kluwer business, Warszawa 2011, s. 355-360.

²¹ E. Nowak, *Rozmyta analiza skupień ...*, op. cit.

²² <http://www.businessdictionary.com> (dostęp: 18.03.2018).

aktywności z poziomem PKB, według cytowanego słownika, jest to, że „prognozowania dotyczące przyszłego poziomu PKB mogą znacząco wpływać na działalność gospodarczą i zyski z niej odnoszone, a także inflację i stopy procentowe”²³. Jak z powyższego wynika, zakres tego pojęcia obejmuje wiele różnych zjawisk i gospodarczych parametrów, które są wzajemnie powiązane i zależne, tworząc wspólnie ogólny obraz działalności jednostek/społeczeństwa, określanej jako aktywność gospodarcza. Celem głębszego zilustrowania treści tego terminu odniesiono go w sposób systematyczny do pojęć takich, jak: przedsiębiorczość, wzrost gospodarczy, rozwój gospodarczy i postarano się przedstawić zależności występujące między nimi.

Warto zacząć od analizy zawartości pojęciowej terminu pokrewnego omawianej aktywności. W praktyce pojęcie przedsiębiorczości jest rozumiane jako forma pracy lub niekiedy jako czwarty (obok pracy, ziemi i kapitału) czynnik produkcji. Podkreśla się, że „przedsiębiorczość, podobnie jak aktywność gospodarcza, jest terminem wielowątkowym”²⁴. Jerzy Paszkowski również zwraca uwagę na to, że w literaturze „występują trudności w pomiarze i ujednocinaniu klasyfikowania przedsiębiorczości”. Wskazując na istotę tych trudności, Autor pisze, że „najczęściej stosowane miary związane są ze statystyką i dynamiką w odniesieniu do samozatrudnienia, zmian własnościowych, liczby powstających i upadających firm, tzw. przeżywalności nowo powstających firm, ich wspierania przez instytucje i organizacje administracji samorządowej w różnej skali i zakresie oraz w odniesieniu do postaw przedsiębiorczych przejawiających się m.in. liczbą patentów, wynalazków, udoskonaleń, nowych rozwiązań w różnych obszarach funkcjonowania organizacji”²⁵. Z cytowanej wypowiedzi jasno wynika, jak niezwykle wielorakie i skomplikowane są zagadnienia związane z pojęciem przedsiębiorczości. Dotyczą one bowiem: zarządzania samymi firmami; środowiska, które stwarzają firmom samorządy różnych szczebli; cech osobowych przedsiębiorcy.

Za próbę bardziej przejrzystego przedstawienia tego złożonego zjawiska można przyjąć definicję Andrzeja Janowskiego, zawartą w *Słowniku ekonomicznym*. Jej zaletą jest wskazanie, iż pojęcie przedsiębiorczość przybiera dwa odrębne rozumienia. Po pierwsze, jako proces, czyli akt tworzenia i budowania czegoś nowego, nowego przedsiębiorstwa. Z tego punktu widzenia przez przedsiębiorczość rozumie się: „zorganizowany proces działań, ukierunkowany w danych warunkach

---

²³ Ibidem.

²⁴ <http://mfiles.pl/pl/index.php> (dostęp: 18.03.2018).

²⁵ J. Paszkowski, *Ekonomiczny wymiar przedsiębiorczości*, [w:] J.P. Gieorgica (red.), *Przedsiębiorczość młodzieży w Polsce i na Podlasiu*, Wydawnictwo Uniwersytetu w Białymstoku, Białystok 2009, s. 77.

na wykorzystanie nowatorskiego pomysłu w celu generowania korzyści na rynku”²⁶. Natomiast w procesie budowania przedsiębiorstwa podkreśla się²⁷:

- umiejętność wykorzystania pomysłów i okazji;
- ryzyko (niepewność).

Po drugie, jako zespół cech opisujących szczególny sposób postępowania człowieka. Wówczas przedsiębiorczość oznacza²⁸:

- dynamizm, aktywność;
- skłonność do podejmowania ryzyka;
- umiejętność przystosowywania się do zmieniających się warunków;
- dostrzeganie szans i ich wykorzystywanie;
- innowacyjność i motorykę.

Wyodrębnienie tych dwóch ujęć przedsiębiorczości nie jest konsekwentne, ponieważ już przy definiowaniu przedsiębiorczości jako procesu wskazuje się na przedsiębiorczość jako zespół cech (umiejętność wykorzystania pomysłów i okazji, ryzyko). Można zatem mówić tylko o ich względnej samodzielności, dającej się rozróżnić terminologicznie, ale nie faktycznie. Nic dziwnego więc, że nie w słownikowym, lecz podręcznikowym ujęciu B. Glinki i S. Gudkovej uwypukła się nierozłączność obu wskazanych wyżej pojęciowych rozróżnień. Według definicji tych Autorów, przedsiębiorczość utożsamia się: „z aktywnym, ukierunkowanym na poszukiwanie i wykorzystywanie szans działaniem jednostek tworzących własne przedsięwzięcia”. Jednym słowem, trzeba posiadać cechy przedsiębiorczości (aktywność, ukierunkowana na poszukiwanie i wykorzystywanie szans), żeby zapoczątkować proces przedsiębiorczości (tworzenie własnego przedsięwzięcia). Niezwykle ważne jest również to, iż Autorki zwracają uwagę na to, że podtrzymywanie istnienia na rynku przedsięwzięcia, zapoczątkowanego przez przedsiębiorcę, częstokroć wymaga także przedsiębiorczości jego pracowników, nazywanej „przedsiębiorczością korporacyjną lub wewnętrzną”²⁹.

Jacqueline Hood i John Young opracowali założenia teoretyczne, w ramach których muszą być rozwijane kompetencje przedsiębiorców ukierunkowanych na sukces, a mianowicie: treści, umiejętności i zachowania, mentalność i osobowość³⁰.

Według Ernesta Berkhouta, przedsiębiorca jest postrzegany jako podmiot ponoszący ryzyko z tytułu niepewności. Jednak w celu zmniejszenia niepewności

---

²⁶ A. Janowski, *Słownik ekonomiczny*, Wydawnictwo Instytutu Gospodarki Surowcami Mineralnymi i Energią PAN, Kraków 1998.

²⁷ Ibidem.

²⁸ Ibidem.

²⁹ B. Glinka, S. Gudkova, *Przedsiębiorczość*, op. cit., s. 207.

³⁰ J. Hood, J. Yong, *Entrepreneurship's Requisite Areas of Development: A Survey of Top Executives in Successful Entrepreneurial Firm*, „Journal of Business Venturing” 1993, Vol. 8, No. 2, s. 115-135.

dochodu uzyskiwanego z samozatrudnienia, jest ono coraz częściej łączone z regularną pracą w niepełnym wymiarze czasu pracy³¹.

Allan Gibb z kolei dostrzega rolę małych i średnich przedsiębiorstw we wspomaganii procesu wspierania zarządzania atrybutami przedsiębiorczości młodych ludzi przez dostarczenie wzorców, modeli ról i wglądu w niezależne procesy biznesowe³².

Przez przedsiębiorczość rozumie się proces działań związanych z realizacją nowego przedsięwzięcia. Obejmuje ono czynności, które znacząco wpływają na poziom aktywności gospodarczej. Powodują przyspieszenie procesów gospodarczych, jak również ich dalsze konsekwencje, którymi są wzrost i rozwój gospodarczy.

O ile pojęcia aktywność gospodarcza nie znajdziemy w retrospektywnym ujęciu teorii ekonomicznej, to pojęcie wzrostu gospodarczego było używane już we wcześniejszych teoriach ekonomicznych, w tym zarówno przez Adama Smitha, jak i Davida Ricardo, Karola Marksa, Johna Stuarta Milla oraz innych. Mimo to nie znaczy, iż u wymienionych autorów ma ono jednakową treść. Symptomatyczny jest jednak fakt zauważenia przez nich tego zjawiska i podejmowania prób jego zdefiniowania, nawet jeśli te próby, jak na przykład ricardiańską, trudno zrozumieć współczesnemu czytelnikowi³³. Zgodnie z definicją biznesowego słownika PWN, wzrost gospodarczy jest to: „proces rozszerzania zdolności produkcyjnych gospodarki narodowej”. Słownik wskazuje również, iż potocznie rozumie się przez nie „przyrost realnego produktu narodowego brutto” (PNB). Rozróżnienie ściśle teoretycznego i potocznego rozumienia tego pojęcia, według tegoż słownika, na niewiele się przydaje, ponieważ „zdolności produkcyjne gospodarki są trudne do zmierzenia (i praktycznie nie są mierzone)”. W sumie więc przyjmuje się, iż „miarą wzrostu gospodarczego jest przyrost realnego PNB”³⁴.

Od pojęcia wzrostu gospodarczego można płynnie przejść do innego pojęcia, często utożsamianego z nim, jednak w rzeczywistości będącego znacznym jego rozszerzeniem. Chodzi o pojęcie rozwój gospodarczy, również, jak pojęcie wzrostu gospodarczego, używane przez klasyków teorii ekonomii. Wprawdzie we współczesnej teorii ekonomii znaczenie pojęć wzrost i rozwój daje się łatwo odseparować, ale to, iż istnieje tendencja do ich utożsamiania, nie jest bez znaczenia i wymaga wyjaśnienia. Z punktu widzenia teorii ekonomii różnica między tymi poję-

---

³¹ E. Berkhout et. al., *Bridging the gap-International data base on employment and adaptable labor*, “SEO Socio-economic Research”, Amsterdam 2010.

³² A. Gibb, *Education for Enterprise: Training for Small Business Initiation-Some Contrasts*, “Journal of Small Business& Entrepreneurship” 1987, Vol. 4, No. 3, s. 42-47.

³³ M. Blaug, *Teoria ekonomii ...*, op. cit., *passim*.

³⁴ <http://biznes.pwn.pl> (dostęp: 18.03.2018).

ciamy wyraża się w tym, że pojęcie wzrost gospodarczy służy określeniu zmian ilościowych, zaś pojęcie rozwój gospodarczy – jakościowych. Ścisłej mówiąc, przez rozwój gospodarczy rozumie się „jakościowe i strukturalne zmiany w gospodarkach, będące następstwem wzrostu gospodarczego”. Mimo wszystko warto z całą mocą podkreślić, „iż możliwy jest wzrost gospodarczy bez rozwoju”. Tak jest, na przykład, w niektórych krajach arabskich, gdzie zwiększenie wydobycia ropy naftowej nie prowadzi do powstania nowych gałęzi przemysłu lub usług i tym samym nie powoduje zmian struktur społecznych. Natomiast niemożliwy jest rozwój bez wzrostu gospodarczego i w tym fakcie tkwi chyba przyczyna utożsamiania tych pojęć. Reasumując, „rozwój gospodarczy przejawia się poprzez zmiany struktur społecznych i gospodarczych”, a „najważniejsze z nich dotyczą struktury tworzenia PKB i struktury zatrudnienia”³⁵.

Po zapoznaniu się z treścią pojęć przedsiębiorczość, wzrost gospodarczy i rozwój gospodarczy można przejść do analizy pojęcia aktywność gospodarcza, które, jak już wspomniano wcześniej, ściśle wiąże się z nimi. Przez aktywność gospodarczą rozumiemy ogół procesów, działań, zachowań oraz wszystkich innych aspektów, które dotyczą gospodarki jako całości. Każdy, nawet najmniejszy ruch w gospodarce, jak na przykład zakup batonika, pociąga za sobą szereg konsekwencji, informuje przedsiębiorców o zapotrzebowaniu na dane dobra i pobudza ich do aktywnego działania, by tworzyli coś nowego, co zaspokoi potrzeby i gusty konsumentów. Tak rodzą się pomysły i rozwija przedsiębiorczość. Aktywne działanie powoduje z kolei wzrost produkcji i rozrastanie się przedsiębiorstw. Wymusza to powstawanie nowych technologii oraz technik, by można było nadążyć za rozwijającym się popytem konsumpcyjnym. Jest to już jakościowe polepszenie się czynników produkcji, jak i samych produktów. Ogół tych wszystkich działań, nieustannie zachodzących w gospodarce oraz powodujących powstawanie coraz to nowych wartości, nazywa się aktywnością gospodarczą.

Jak wygląda ocena aktywności gospodarczej Polaków z punktu widzenia wskaźnika optymizmu gospodarczego? Otóż, według najnowszych badań tego wskaźnika dokonanej przez KPMG „Pulse – the Global Business Outlook Survey”, w Polsce nadal utrzymuje się on powyżej średniej dla Unii Europejskiej. „Pomimo zauważalnego pogorszenia nastrojów, co drugi polski przedsiębiorca deklaruje wzrost aktywności gospodarczej, a co trzeci zwiększenie zatrudnienia w ciągu najbliższych 12 miesięcy. 25% polskich przedsiębiorców przewiduje zaś, że liczba inwestycji w kraju będzie wciąż rosła. Z badań KPMG, które przeprowadzono w lutym 2012 roku, wynika, że wskaźnik aktywności gospodarczej, czyli różnica między odsetkiem przedsiębiorców prognozujących wzrost w danej kate-

---

³⁵ Ibidem.

gorii w najbliższej przyszłości a odsetkiem przedsiębiorców prognozujących spadek, wyniósł w Polsce +34,5. Oznacza to, iż choć jest to najniższy poziom odnotowany wśród polskich przedsiębiorców od dwóch lat, to jest on wciąż wyższy od średniej dla Unii Europejskiej³⁶. Dla porównania, w Wielkiej Brytanii wyniósł on +52,4, w Austrii +42,5, w Niemczech +35,3, w Grecji -45,3, zaś średni poziom w Unii Europejskiej wyniósł +30,5. Skoro znana już jest ocena aktywności polskich przedsiębiorców na tle innych państw Unii Europejskiej, warto zapoznać się z formami, w jakich może się przejawiać ich aktywność³⁷.

Dzięki aktywności podmiotów, wynikającej z przedsiębiorczości, następuje ciągły i nieprzerwany rozwój rynków, branż, sektorów i całej gospodarki. Bez jednostek wykazujących tę postawę nie miałby miejsca wzrost i rozwój gospodarczy. Przedsiębiorczość jest źródłem dynamiki gospodarki, kreowania bogactwa i innowacji. Jako taka musi być uznawana za integralną część postępu ekonomicznego, modernizacji gospodarki, wzrostu i rozwoju gospodarczego³⁸.

William Baumol twierdzi, iż alokacja zasobów przedsiębiorczości jest mechanizmem transferowania impulsów instytucjonalnych do gospodarki³⁹.

Według Sany El Harbi i Alistaira Andersona, budowa odpowiednich instytucji wywołuje korzystne efekty w postaci dynamiki działalności gospodarczej. Umocnia postawy, które sprzyjają postępowi. Powinna zatem być budowana niezbędna infrastruktura gospodarcza, wspierająca dobrą przedsiębiorczość i związaną z nią innowacyjność⁴⁰.

W Polsce można wyróżnić kilka form aktywności gospodarczej, które zostały omówione poniżej.

Indywidualna działalność gospodarcza

Z prawnego punktu widzenia przedsiębiorstwo jednoosobowe to przedsiębiorstwo prowadzone i reprezentowane przez jednego właściciela, będącego osobą fizyczną, niezależnie od liczby pracowników, których w nim zatrudnia. Właściciel przedsiębiorstwa jednoosobowego odpowiada w sposób wyłączny i bez ograniczeń za wszelkie zobowiązania swojej firmy, tak majątkiem przedsiębiorstwa, jak i ma-

---

³⁶ <http://www.podatnik.info/publikacje> (dostęp: 18.03.2018).

³⁷ Ibidem.

³⁸ S.C. Parker, *The Economics of Entrepreneurship*, Cambridge University Press, New York 2009, s. 1, [za:] E. Gruszewska, *Instytucje a proces tworzenia kapitału w Polsce*, Wydawnictwo Uniwersytetu w Białymstoku, Białystok 2013, s. 273.

³⁹ W.J. Baumol, *Entrepreneurship: Productive and Destructive*, "The Journal of Political Economy" 1990, Vol. 98, No. 5, Part 1, s. 894, [za:] E. Gruszewska, *Instytucje a proces ...*, op. cit., s. 273.

⁴⁰ S. El Harbi, A.R. Anderson, *Institutions and the Shaping of Different Forms of Entrepreneurship*, "The Journal of Socio-Economics" 2010, Vol. 39, Issue 3, s. 442, [za:] E. Gruszewska, *Instytucje a proces ...*, op. cit., s. 277.

jątkiem osobistym. Całkowitej, osobistej odpowiedzialności za działalność przedsiębiorstwa towarzyszy pełnia kompetencji decyzyjnych przedsiębiorcy.

Utworzenie przedsiębiorstwa jednoosobowego nie wymaga spełnienia wymagań kapitałowych. Przedsiębiorstwa jednoosobowe tworzą z reguły najliczniejszą grupę firm, działają głównie w takich dziedzinach, jak handel, usługi, rolnictwo czy drobna produkcja i stanowią zarówno trwały element struktury gospodarki, jak też jedynie pierwszą formę działalności gospodarczej, podlegającą w późniejszym okresie przekształceniom. Prowadzenie firmy w formie indywidualnej działalności ma zarówno swoje mocne, jak i słabe strony, dlatego, nim rozpocznie się taką działalność, warto wcześniej rozpatrzyć wszystkie za i przeciw⁴¹.

Oprócz prowadzenia działalności gospodarczej w formie indywidualnej, możliwe jest jej prowadzenie w formie spółek. Spółki są bardzo starą formą, powstałą w okresie niewolnictwa, aczkolwiek największy ich rozkwit nastąpił w okresie kapitalizmu⁴². Ogólnie biorąc, spółka jest określonym w umowie związkiem dwóch lub więcej osób dla osiągnięcia wspólnego celu, głównie gospodarczego, ale nie tylko. Spółki dzieli się na cywilne i handlowe, zaś handlowe dzielą się na osobowe i kapitałowe.

Spółka cywilna

Spółka cywilna jest najstarszą formą spółki. W odróżnieniu od spółek prawa handlowego nie posiada ona osobowości prawnej, nie tworzy jednostki organizacyjnej, posiadającej podmiotowość prawną jak spółki osobowe, lecz jest konstrukcją regulowaną przez prawo zobowiązań. Nie stanowi więc samodzielnego podmiotu prawa, podmiotami prawa pozostają wspólnicy spółki cywilnej. W związku z tym, spółka cywilna nie ma własnego mienia – nabywane prawa i zaciągane zobowiązania wchodzi do majątku wspólników, obejmującego ich współwłasność łączną. Tak więc to wspólnicy są przedsiębiorcami i to oni mają firmy.

Zawierając umowę, wspólnicy zobowiązują się dążyć do osiągnięcia wspólnego celu gospodarczego, przy czym nie musi to być działalność zarobkowa – na przykład jest dopuszczalne powołanie spółki do wspólnej budowy drogi. Spółka cywilna działa w oznaczony sposób, w szczególności przez wniesienie do niej wkładu. Wkład w niej może polegać na wniesieniu własności lub innego prawa. Może on także polegać na świadczeniu usług. Istotą spółki cywilnej jest stałość jej składu osobowego, wobec czego wspólnik nie może rozporządzać udziałem

---

⁴¹ G. Michniewicz, *Prawo w działalności gospodarczej*, Difin, Warszawa 2012, s. 47-49.

⁴² *Encyklopedia Powszechna PWN*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, t. 4, Warszawa 1976, s. 251.

w majątku wspólnym ani w jego składnikach, utrudnione jest również wystąpienie ze spółki⁴³.

Spółki prawa handlowego

Są to spółki, których tworzenie, organizację, funkcjonowanie, rozwiązywanie, łączenie, podział i przekształcanie reguluje w Polsce Kodeks Spółek Handlowych z dnia 15 września 2000 roku⁴⁴. Jak już wspomniano, dzielą się one na spółki osobowe i kapitałowe, ale w każdej z tych kategorii można dokonać dalszych podziałów. Poniżej przedstawiono kolejno charakterystykę każdego z rodzajów tych spółek, począwszy od spółek osobowych.

Spółki osobowe

Spółki te dzielimy na jawne, partnerskie, komandytowe, komandytowo-akcyjne. Dla ich istnienia ważny jest określony w umowie skład osobowy.

- *Spółka jawna*

Spółka jawna wywodzi się historycznie ze spółki cywilnej. Jest to osobowa spółka handlowa, prowadząca przedsiębiorstwo i niebędąca inną spółką handlową. Forma ta łączy zalety spółki z o.o. i spółki cywilnej. Nie posiada ona wprawdzie osobowości prawnej, jednak może zawierać umowy. Spółka jawna posiada swój majątek, który stanowią wkłady wniesione do spółki oraz mienie nabyte przez spółkę w czasie jej istnienia. Za wszelkie zobowiązania spółki jawnej jej wspólnicy odpowiadają solidarnie i nieograniczenie. Ponadto, spółka jawna działa pod własną nazwą, która zawsze zawiera nazwiska lub nazwisko przynajmniej jednego ze wspólników⁴⁵.

- *Spółka partnerska*

Spółkę partnerską tworzą wspólnicy w celu wykonywania wolnego zawodu w spółce, prowadzącej przedsiębiorstwo pod własną firmą. Wobec czego niedopuszczalne jest tworzenie spółek partnerskich w innym celu niż wykonywanie wolnego zawodu, a także w celu wykonywania jakiejś działalności gospodarczej, na przykład produkcyjnej czy handlowej. Wspólnikami w spółce partnerskiej mogą być tylko osoby fizyczne. Elementem, charakteryzującym osoby wspólników, jest

---

⁴³ K. Wach, *Jak założyć własną firmę w Polsce*, Instytut Wspierania Przedsiębiorczości w Krakowie, Urząd Miasta Krakowa, Kraków 2006.

⁴⁴ *Ustawa z dnia 15 września 2000 r. Kodeks Spółek Handlowych*, Dz.U. 2000 Nr 94, poz. 1037.

⁴⁵ K. Wach, *Jak założyć własną firmę ...*, op. cit.

wykonywanie przez nich określonych wolnych zawodów wymienionych w art. 88 Kodeksu Spółek Handlowych⁴⁶.

- *Spółka komandytowa*

Spółka komandytowa różni się od spółki jawnej tym, że przynajmniej jeden wspólnik odpowiada za zobowiązania spółki tylko do wysokości ustalonej w umowie spółki, podczas gdy pozostali odpowiadają nieograniczenie. Jest to tak zwany komandytariusz, czyli wspólnik pasywny, niebiorący udziału w działalności spółki. Określona w umowie kwota, do której wysokości ten wspólnik odpowiada za zobowiązania spółki to tak zwana suma komandytowa⁴⁷. Aktywny wspólnik tej spółki to komplementariusz. Prowadzi on sprawy spółki i reprezentuje ją na zewnątrz oraz odpowiada za jej zobowiązania całym swoim majątkiem.

Spółka komandytowa jest jednostką organizacyjną, nieposiadającą osobowości prawnej, której zdolność prawną przyznał Kodeks Spółek Handlowych. Spółka może zatem nabywać we własnym imieniu prawa, w tym własność nieruchomości i inne prawa rzeczowe, zaciągać zobowiązania, pozywać oraz być pozywana. Celem spółki komandytowej musi być wykonywanie działalności gospodarczej.

- *Spółka komandytowo-akcyjna*

Spółka komandytowo-akcyjna jest jednostką organizacyjną, nieposiadającą osobowości prawnej, której Kodeks Spółek Handlowych przyznał zdolność prawną. Celem spółki jest prowadzenie działalności gospodarczej, do czego wymagane jest przez polskie prawo utworzenie kapitału zakładowego, którego minimalna wysokość wynosi w chwili obecnej 50000 złotych. Cechą spółki komandytowo-akcyjnej jest funkcjonowanie organów, takich jak walne zgromadzenie oraz rada nadzorcza. Zawiązanie spółki następuje dzięki sporządzeniu przez założycieli spółki jej statutu w formie aktu notarialnego. Wspólnikami mogą być zarówno osoby fizyczne, osoby prawne, jak i jednostki organizacyjne, nieposiadające osobowości prawnej, którym ustawa przyznała zdolność prawną. W spółce tej funkcjonują dwie kategorie wspólników – komplementariusze i akcjonariusze⁴⁸.

Spółki kapitałowe

Są to spółki, dla których istnienia jest konieczny kapitał złożony z udziałów określony w umowie.

---

⁴⁶ Ustawa z dnia 15 września 2000 r., Kodeks spółek handlowych – Dział II. Spółka partnerska.

⁴⁷ A. Kappes, *Spółka komandytowa*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 1999, s. 3-6.

⁴⁸ R. Lewandowski, *Polska koncepcja legislacyjna spółki komandytowo-akcyjnej*, Wydawnictwo Wolters Kluwer, Warszawa 2007.

- *Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością*

Spółka taka pozwala na prowadzenie przedsiębiorstwa bez narażania całego majątku wspólników, albowiem wspólnicy odpowiadają za ewentualne zobowiązania spółki tylko do wysokości imiennych wkładów. Spółkę z o.o. może założyć jedna lub więcej osób fizycznych lub prawnych bądź jednostek organizacyjnych bez osobowości prawnej. Sama spółka posiada osobowość prawną. Wymagany kapitał zakładowy to minimum 5000 zł. Wkłady na pokrycie kapitału zakładowego mogą być wniesione w formie gotówki lub aportów, a minimalna wartość udziału to 50 zł. Każdy wspólnik ma prawo wglądu do ksiąg i dokumentów spółki. W spółce funkcjonują takie organy, jak: zgromadzenie wspólników, zarząd i rada nadzorcza⁴⁹.

- *Spółka akcyjna*

Spółka akcyjna może być uznana za podstawową formę organizacji przedsiębiorstwa. Jest ona „najbardziej sformalizowaną spółką spośród wszystkich spółek handlowych”. Należy również podkreślić, iż „w porównaniu do nich jest ona też objęta najszerszą regulacją i to zarówno w kodeksie spółek handlowych, jak i w przepisach szczególnych regulujących jej funkcjonowanie”⁵⁰. Kapitał zakładowy spółki akcyjnej jest podzielony na akcje o równej wartości. Akcje te mogą być notowane na giełdzie. Z chwilą zawiązania spółki, tj. objęcia akcji przez akcjonariuszy, powstaje spółka akcyjna w organizacji. Spółka akcyjna nabywa osobowość prawną w chwili wpisania do rejestru przedsiębiorców. Akcjonariusze nie odpowiadają za zobowiązania spółki, natomiast ryzyko ponoszą jedynie do wysokości wniesionego kapitału. Minimalny kapitał zakładowy wynosi 100000 zł, a minimalna wartość nominalna akcji to 1 grosz. Zysk jest dzielony proporcjonalnie do wysokości posiadanych udziałów. Organami spółki są: zarząd, rada nadzorcza i walne zgromadzenie⁵¹.

Po scharakteryzowaniu różnorodnych form aktywności gospodarczej warto powrócić do samego pojęcia aktywność gospodarcza. Jak już wspomniano na początku pracy, termin ten jest bardzo pojemny, uniwersalny i odnosi się do powszechnie występujących zjawisk. Mimo to w literaturze jeszcze nie doczekał się on jednoznacznej definicji. Przyczyna tkwi w wielowymiarowości zjawiska, które z nim się wiąże, i w problemach związanych z jego pomiarem⁵². Oczywiście, próby

---

⁴⁹ Ustawa z dnia 15 września 2000 r. Kodeks spółek handlowych, Dz.U. 2000 Nr 94, poz. 1037.

⁵⁰ M. Michalski, A. Kidyba (red.), *Spółka akcyjna. Tom III Biblioteki Prawa Spółek*, Wolters Kluwer, Warszawa 2010.

⁵¹ „Dziennik. Gazeta Prawna”, 13.07.2010 r.

⁵² E. Nowak, *Rozmyta analiza skupień jako metoda klasyfikacji podregionów ze względu na aktywność gospodarczą*, <http://www.rr.amu.edu.pl> (dostęp: 07.03.2018).

jego zdefiniowania były i nadal są podejmowane przez wielu teoretyków ekonomii. Dlatego też socjolog Jerzy Paweł Gieorgica zaznacza, że „charakteryzując przedsiębiorczość w dłuższej, historycznej perspektywie, można zauważyć przesuwanie akcentów przedsiębiorczości, zmian jednych jej cech na inne”⁵³. Warto je więc przeanalizować bliżej.

Na złożoność i niejednoznaczność relacji między pojęciem aktywność gospodarcza a pojęciem przedsiębiorczość wskazuje Profesor H.J. Wnorowski. Według niego, z jednej strony można mówić o podobieństwach między nimi. Jak słusznie stwierdza Autor: „analiza zmian w poziomie aktywności gospodarczej bliżej się ma do (...) bardzo ważnego pojęcia, jakim jest pojęcie przedsiębiorczości. Pojęcie to ujmuje bowiem podobne lub momentami identyczne wskaźniki oceny działania podmiotów gospodarczych, jak też odnosi się do podobnej gamy czynników sprawczych i ocen wpływu zmian w tej działalności na całą gospodarkę”⁵⁴. Uwagi te mają ważne znaczenie metodologiczne, gdyż uprzedzają badaczy, zwłaszcza młodych, o względnej wartości rezultatów wszelkich prób zmierzających do zdefiniowania tych pojęć w sposób ostry i jednoznaczny.

Pojęcie przedsiębiorczości można rozpatrywać w ujęciu przedmiotowym lub w ujęciu podmiotowym. Przedsiębiorczość w ujęciu przedmiotowym określa się jako aktywne działanie w sferze gospodarczej, na przykład, prowadzenie własnej firmy, natomiast w ujęciu podmiotowym, czyli pod względem cech osobowości, jest to zdolność do kreowania i zaspakajania określonych potrzeb. Otwartym pytaniem zostaje, w jakich relacjach pozostają do siebie rezultaty badań wymienionych wyżej nauk. Przykładowo, w ujęciu podmiotowym istotę przedsiębiorczości można określić jako konkretne działanie podejmowane przez człowieka, który, wykorzystując swoje predyspozycje psychiczne, umiejętności, doświadczenie i wiedzę oraz środki finansowe i rzeczowe, tworzy wartość dodaną z uwzględnieniem zasad efektywności. Ujęcie to więc odsyła do psychologicznych badań nad przedsiębiorczością. Jednak należy zgodzić się ze stanowiskiem Autorów podkreślających, że „badania psychologiczne, choć dostarczające cennego materiału odnośnie indywidualnych cech i motywacji wpływających na rozwój przedsiębiorczości, wydają się niewystarczające”⁵⁵. Dlatego postulują oni uwzględnianie społeczno-kulturowego kontekstu działań ekonomicznych, którego badaniem zajmuje się socjologia. Z tego punktu widzenia rozwój gospodarczy i rozwój przedsiębiorczości traktuje się: „jako dynamiczny proces, efekt przemian zachodzących także

---

⁵³ J.P. Gieorgica, *Wprowadzenie*, [w:] J.P. Gieorgica (red.), *Przedsiębiorczość młodzieży w Polsce i na Podlasiu*, Wydawnictwo Uniwersytetu w Białymstoku, Białystok 2009, s. 12.

⁵⁴ T. Piecuch, *Przedsiębiorczość ...*, op. cit., s. 14.

⁵⁵ U. Abłażewicz-Górnicka, K. Górnicki, *Społeczno-kulturowe podstany przedsiębiorczości*, [w:] J.P. Gieorgica (red.), *Przedsiębiorczość młodzieży ...*, op. cit., s. 36.

w kulturze oraz sferze społecznej i politycznej”⁵⁶. W tym ujęciu przez rozwój przedsiębiorczości rozumie się proces w maksymalnie szerokim zakresie zdeterminowany przez czynniki pozaekonomiczne. Z metodologicznego punktu widzenia ten dynamiczny, społeczno-kulturowy charakter procesu rozwoju przedsiębiorczości wpływa negatywnie na wszelkie próby jednoznacznego zdefiniowania. Dlatego, iż jej jednoznaczne zdefiniowanie jest jednym z trudniejszych zadań, przedsiębiorczość na ogół jest tematem pomijanym w klasycznej ekonomii.

Jak zauważa M. Blaug, zamęt pojęciowy spowodowany jest, między innymi, tym, że „zaniedbywanie oddzielenia funkcji przedsiębiorców od czystej własności kapitałów stało się typową praktyką wszystkich angielskich ekonomistów klasycznych”⁵⁷. Według M. Blauga jest to tym bardziej dziwne, iż pojęcie przedsiębiorcy, rozumianego jako osoba o zupełnie innych kompetencjach niż kapitalista, zostało „formalnie sprecyzowane już przez Richarda Cantillona”⁵⁸, który tworzył jakieś dwadzieścia lat przed A. Smithem, czyli jest ono dostatecznie stare, żeby mogło doczekać się prób jego doprecyzowania przez twórców później klasyków ekonomii.

Paulina Dąbrowska i Andrzej Wróblewski zauważyli, iż w napisanym w latach dwudziestych XVIII wieku, ale opublikowanym w roku 1755 eseju dotyczącym ekonomii, R. Cantillon zdefiniował przedsiębiorczość jako „zdolność do przewidywania i skłonność do podejmowania ryzyka”. Jednak trzeba było czekać na Jeana-Baptiste’a Saja (1767-1832), aby obok definicji R. Cantillona pojawiła się nowa, sformułowana przez J.-B. Saja około 1815 roku. Zgodnie z tą definicją „przedsiębiorca przenosi zasoby ekonomiczne z obszaru niższej na obszar wyższej wydajności i wyższego zysku”⁵⁹. Wady tej definicji trafnie wskazują P. Dąbrowska i A. Wróblewski, twierdząc, że określona jest w niej „tylko rola przedsiębiorcy, nie wiadomo jednak, kim jest przedsiębiorca”⁶⁰.

W podręcznikach ekonomii rzadko przywołuje się prace Josepha Aloisa Schumpetera, rzeczywistego prekursora teorii przedsiębiorczości. Przyczyną tego jest prawdopodobnie fakt, iż prywatna inicjatywa nie poddaje się modelowaniu matematycznemu, w związku z czym naukowcy, w najlepszym razie, traktują ją jako ciekawy wyjątek od neoklasycznej teorii ekonomicznej. Nie można jednak zapominać, że to J.A. Schumpeter zapoczątkował badania nad teorią i praktyką przedsiębiorczości, a jego książka pt.: *Teoria rozwoju gospodarczego* z 1912 roku spra-

---

⁵⁶ Ibidem.

⁵⁷ M. Blaug, *Teoria ekonomii ...*, op. cit., s. 467.

⁵⁸ Ibidem, s. 468.

⁵⁹ P. Dąbrowska, A. Wróblewski, *Przedsiębiorczość jako przesłanka uruchamiania działalności gospodarczej*, [w:] R. Przygodzka (red.), *Przedsiębiorczość – teoria i praktyka*, Wydawnictwo Uniwersytetu w Białymstoku, Białystok 2010, s. 30.

⁶⁰ Ibidem.

wiła, że ekonomiści zamiast w kategoriach statycznych systemów zaczęli myśleć w kategoriach postępu gospodarczego. Według niego, przedsiębiorczość i przedsiębiorca to podstawowe kategorie gospodarki. Bez przedsiębiorczości, a nie akumulacji kapitału, nie ma postępu i rozwoju. Zilustrował to J.A. Schumpeter przemawiającym do wyobraźni przykładem: coraz większa liczba dyliżansów pocztowych nie doprowadzi do powstania kolei, gdyż do tego potrzebna jest zmiana sposobu myślenia i działania. Aby postęp stał się faktem, musi istnieć przedsiębiorczość rozumiana jako ciągłe poszukiwanie innowacji czy nowych kombinacji czynników wytwórczych. W późniejszej od *Teorii rozwoju gospodarczego* pracy J.A. Schumpeter zdefiniował przedsiębiorczość bardzo szeroko i syntetycznie zarazem. Według niego polega ona „na reformowaniu lub rewolucjonizowaniu wzorca produkcji poprzez wykorzystywanie nowych pomysłów czy – ogólnie mówiąc – nie rozpoznanej dotąd technicznej możliwości produkcji nowego towaru lub wytwarzania znanego towaru za pomocą nowych metod, poprzez udostępnienie nowych źródeł podaży surowców lub nowych rynków zbytu dla wytwarzanej produkcji, poprzez zmiany organizacyjne w przemyśle itd.”⁶¹.

Jak pisze P. Dąbrowska i A. Wróblewski, współcześnie przedsiębiorczość można zdefiniować jako: „pogoń za okazjami bez uwzględnienia ograniczeń stwarzanych przez zasoby obecnie kontrolowane”⁶². Jak podkreśla w swej definicji Jeffry Timmons, kluczowe jest znaczenie szansy rynkowej, inspirującej i pobudzającej przedsiębiorcę do podjęcia działań w celu jej wykorzystania. Drugim ważnym aspektem, a jednocześnie pewnym paradoksem, jest możliwość wykorzystania szansy bez względu na posiadane zasoby. Atrakcyjny pomysł może okazać się strzałem w dziesiątkę i przyciągnąć uwagę inwestorów⁶³.

Według P. Dąbrowskiej i A. Wróblewskiego, w rozumieniu Petera Druckera: „przedsiębiorczość leży u podstaw powstania przedsiębiorstwa, widoczna jest w jego sprawnym, skutecznym i efektywnym zarządzaniu oraz przystosowaniu się do zmian zachodzących w otoczeniu”⁶⁴.

Paulina Dąbrowska i A. Wróblewski dokonali analizy postrzegania przedsiębiorczości S. Shane i S. Venkataramana, którzy określają przedsiębiorczość jako: „działania obejmujące identyfikację, ocenę oraz eksploatację szans na wprowadzenie nowych produktów i usług, sposób organizowania rynków, procesów oraz surowców poprzez organizację wysiłków w sposób, jaki dotychczas nie

---

⁶¹ J.A. Schumpeter, *Kapitalizm, socjalizm, demokracja*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1995, s. 162.

⁶² P. Dąbrowska, A. Wróblewski, *Przedsiębiorczość jako przesłanka ...*, op. cit., s. 32.

⁶³ Ibidem.

⁶⁴ Ibidem.

występował”⁶⁵. Ich definicja jest zdecydowanie bardziej rozbudowana niż przytoczona wyżej definicja P. Druckera. Przypomina pod tym względem definicję J. Schumpetera z 1942 roku, którą przytoczono wcześniej i która kładzie akcent na podmiotowy charakter przedsiębiorczości⁶⁶.

Definicja Witolda Bieleckiego również wskazuje, że „przedsiębiorczość jest umiejętnością dostrzeżenia i wykorzystania (zrealizowania) nowych możliwości produkcyjnych, usługowych czy też organizacyjnych dających szansę na relatywnie duże korzyści w warunkach braku pewności co do sukcesu całego przedsięwzięcia”⁶⁷. To właśnie podmiotowy aspekt przedsiębiorczości powoduje, że, z punktu widzenia teorii zarządzania, przedsiębiorczość jest określana jako proces planowania, organizowania, prowadzenia działalności gospodarczej oraz podejmowania za nią ryzyka, zaś przedsiębiorcą jest ktoś, kto angażuje się w przedsiębiorczość⁶⁸.

Jak zauważyli P. Dąbrowska i A. Wróblewski, słownikowa, standardowa wersja pojęcia także akcentuje jego podmiotowy aspekt, ponieważ określa, że „przedsiębiorczość jest to uruchomienie działalności gospodarczej i zarządzanie firmą, dzięki wykorzystaniu inicjatywy w warunkach ryzyka i w celu osiągnięcia zysku”⁶⁹. Według Autorów podobnie postrzega tę kwestię Michael Gordon, kiedy twierdzi, że termin ten zawiera w sobie trzy elementy⁷⁰:

- myślenie, rozumiane jako poszukiwanie pomysłów, które można przełożyć na zysk. Oznacza to, że myślenie wiąże się z koncentracją na: innowacji, ulepszaniu, tworzeniu i dostarczaniu unikalnych produktów. W zamian za skuteczność działania oczekiwane jest wynagrodzenie;
- akcję, czyli dużą aktywność podczas realizacji pomysłów. Dodatkowo jest to ogromna determinacja i zaangażowanie w osiągnięciu celów;
- proces przedsiębiorczości, który wiąże się z dynamicznym, stałym i żywym działaniem kontrolowanym przez przedsiębiorcę.

W odróżnieniu od niego, P. Dąbrowska i A. Wróblewski przywracają równowagę między przedmiotowym a podmiotowym aspektem pojęcia przedsiębiorczości. Definiują oni przedsiębiorczość jako: „zdolność i umiejętność dobrego gospodarowania we wszelkich działaniach, w jakich się uczestniczy”, ale podkreślają zarazem, że dobre gospodarowanie „niekoniecznie musi oznaczać inicjatywę. Inicjatywa, samodzielność i aktywność to cechy wpisane w słowo przedsiębiorczy.

---

⁶⁵ Ibidem.

⁶⁶ Ibidem.

⁶⁷ W. Bielecki, *Przedsiębiorczość w wirtualnym środowisku*, Wydawnictwo Naukowe Wydziału Zarządzania Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 1999, s. 19.

⁶⁸ R.W. Griffin, *Podstawy zarządzania organizacjami*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2004, s. 311-312.

⁶⁹ P. Dąbrowska, A. Wróblewski, *Przedsiębiorczość jako przestanka ...*, op. cit., s. 31.

⁷⁰ Ibidem.

Zwykle do cech osoby przedsiębiorczej także dodaje się: zaradność, bystrość, pomysłowość oraz systematyczność. Przedsiębiorczy jest więc człowiek: zaradny, sprawny, skuteczny, a równocześnie myślący i odważny. Nie każda osoba przedsiębiorcza zostaje przedsiębiorcą, jednakże cechy te pobudzają do działania, są siłą napędową i są niejako impulsem do założenia biznesu⁷¹.

Przytoczone wyżej rozważania wprowadzają nas w krąg problemów związanych z psychologią człowieka w ogóle, a człowieka przedsiębiorczego w szczególności. Jest oczywiste, że osoba przedsiębiorcza powinna posiadać wiedzę na temat swoich przyszłych działań oraz wiedzę o rynku, lecz ważną cechą, warunkującą bycie przedsiębiorczym, jest dynamizm działania. Z tego punktu widzenia ludzie dzielą się na osoby aktywne, podejmujące inicjatywę, poszukujące nowych rozwiązań oraz na osoby bierno, które obawiają się ryzyka i nowości, a także preferują ustabilizowany tryb życia. Te ostatnie mogą być kreatywne i mieć sporo pomysłów, ale z powodu swych obaw boją się działać i wprowadzać swe pomysły w życie. Obok dynamizmu działania, jako cechy niezbędne dla osoby przedsiębiorczej możemy wskazać zrównoważenie intelektualne i emocjonalne, które pozwalają skutecznie przerodzić pomysł w działanie⁷².

Mimo wysiłków skierowanych w stronę zdefiniowania przedsiębiorczości tak w jej aspekcie przedmiotowym, jak i podmiotowym, Israel Kirzner uważa, iż „rola przedsiębiorcy na rynku jest nieuchwytna. Oznacza to, że jest praktycznie nieobecna zarówno we współczesnej wersji teorii ceny, jak i licznych opracowaniach wcześniejszych badaczy, którzy przedsięwzięli starania, mające na celu zdefiniowanie przedsiębiorcy i odróżnienie jego roli od funkcji kapitalisty czy menadżera⁷³”.

Powyższe stwierdzenie jest o tyle dziwne, iż przedsiębiorczość i przedsiębiorca to pojęcia nierozzerwalnie ze sobą związane. Przedsiębiorczość to nie tylko dyscyplina wiedzy, działalność, wprowadzanie nowych produktów, ale również jest to: „wypadkowa indywidualnych cech osób (talentów, umiejętności, energii, wyobraźni, zdrowego rozsądku, gotowości do ryzyka) i ekonomiczno-społecznych cech, wygenerowanych w ich otoczeniu (dostępność zasobów, lokalne tradycje gospodarcze, chłonność społeczeństwa na inicjatywy biznesowe, polityka społeczno-gospodarcza, lokalny klimat wokół działań biznesowych)⁷⁴”.

Według Ewy Gruszewskiej: „innowacyjność i przedsiębiorczość jako jedne z najważniejszych sfer aktywności rynkowej, określają możliwości osiągnięcia sukcesu gospodarczego w przyszłości. Przedsiębiorczość jednak wciąż jest zagadką i trudno przypasować do niej definicję, która by określała ją w pełni. Ekonomisci

---

⁷¹ Ibidem.

⁷² <http://www.newtrader.pl/cechy-osobowosci-czlowieka-przedsiębiorczego> (dostęp: 12.06.2018).

⁷³ I. Kirzner, *Konkurencja i przedsiębiorczość*, Fijorr Publishing, Warszawa 2010, s. 32.

⁷⁴ K. Krajewski, *Przedsiębiorczość i integracja*, „Decydent”, nr 6(34)/2002, s. 28.

różnych szkół próbowali określić istotę przedsiębiorczości, na przykład R. Cantillon uważał, iż jest to wyznacznik wzrostu gospodarczego oraz dobrobytu jednostek⁷⁵.

Podsumowując, analiza wszystkich przytoczonych wyżej, definicji „przedsiębiorczości”, pozwala dojść do wniosku, że należy ją rozpatrywać w trzech różnych aspektach, a mianowicie:

- atrybutowym (jako zespół cech osobowych);
- czynnościowym (jako prowadzenie działalności gospodarczej);
- makroekonomicznym (jako cechę społeczeństwa).

Przedsiębiorczość cechuje się dużym zróżnicowaniem. Według B. Glinki i S. Gudkovej, „esencję działań przedsiębiorczych” stanowi przedsiębiorczość garażowa, ponieważ ukazuje: „siłę innowacyjnego pomysłu, pasji i zaangażowania przedsiębiorców, dzięki którym nowe przedsięwzięcia biznesowe zapoczątkowane w garażu dynamicznie się rozwijają i osiągają imponujące rozmiary”⁷⁶. Przedsiębiorczość garażowa oznacza wczesną fazę rozwoju przedsięwzięcia biznesowego. Garaż jest rozumiany w szerokim, metaforycznym sensie. Można przez niego rozumieć każde miejsce, w którym założyciele opracowali pomysł na biznes, nie mając dostatecznych środków na wynajęcie powierzchni biurowej. Przeprowadzone badania pokazują, że „osoby zakładające firmę w garażu w dużej mierze korzystały z zasobów organizacji, w których wcześniej pracowały (...) i to przyczyniło się do nowego przedsięwzięcia biznesowego”⁷⁷. Najważniejszą rolę w tej fazie rozwoju przedsięwzięcia odgrywają: kontakty, wiedza i dostęp do cennych informacji.

Oprócz przedsiębiorczości garażowej istnieje jeszcze inny rodzaj przedsiębiorczości o małych nakładach początkowych, który nazywa się przedsiębiorczością intelektualną. Twórca koncepcji i założyciel pierwszej katedry Przedsiębiorczości Intelektualnej UNESCO/ EOLLS definiuje przedsiębiorczość intelektualną jako: „tworzenie podstaw materialnego bogactwa z niematerialnej wiedzy, bogactwa jednostek, grup społecznych, narodów”⁷⁸. Według B. Glinki i S. Gudkovej, Stefan Kwiatkowski określił cechy przedsiębiorców intelektualnych. Jedną z nich jest rozbudowana i wyjątkowo zróżnicowana sieć kontaktów, dzięki którym przedsiębiorca nawiązuje nowe kontakty, stwarzające podstawę do osiągania późniejszych korzyści. Kolejną cechą jest szeroka i zróżnicowana baza wiedzy, która jest ciągle modernizowana, oraz następną – działanie w sposób lokalny. Przedsiębiorca to również intelektualne wyzwanie, umiejętność znalezienia się we właściwym miejscu

---

⁷⁵ E. Gruszewska, *Instytucje a proces tworzenia kapitału w Polsce*, Uniwersytet w Białymstoku, Białystok 2013, s. 239.

⁷⁶ B. Glinka, S. Gudkova, *Przedsiębiorczość*, op. cit., s. 20.

⁷⁷ Ibidem.

⁷⁸ Ibidem, s. 21.

i właściwym czasie oraz osoba, która przywiązuje szczególną wagę do kwestii etycznych i rozwoju pracowników. Ten rodzaj przedsiębiorcy „buduje przewagę na rynku przez łączenie zasobów niematerialnych – kontaktów i wiedzy”⁷⁹.

Oprócz dwóch wymienionych wyżej, można mówić o przedsiębiorczości pasjonatów. Określa się tak wszelkie: „działania podejmowane przez osoby podążające za swoją pasją. Jest ona nie tylko źródłem inspiracji w poszukiwaniu pomysłu na biznes i czynnikiem motywacyjnym, lecz także sposobem na życie. Można wyróżnić dwa rodzaje pasji: pasja do określonego rodzaju działalności oraz pasja do prowadzenia biznesu i jego rozwoju przez aktywne poszukiwanie szans i ich wykorzystanie”⁸⁰. Pierwsza pasja odnosi się do operacji biznesowych, które są zgodne z zainteresowaniami założycieli. Pasja do robienia biznesu to wykorzystywanie okazji, a te przyczyniają się do rozwoju przedsięwzięcia biznesowego.

Jak zauważa B. Glinka i S. Gudkova, według Dave’a Roberta i Christine Woodsa, od drugiej połowy lat dziewięćdziesiątych XX wieku można także mówić o przedsiębiorczości społecznej. Jest to dziedzina wciąż jeszcze znajdująca się w początkowej fazie swojego rozwoju, dlatego „niewiele jest w niej teorii i definicji, ale za to dużo motywacji i pasji”. Można ją zdefiniować jako: „aktywne poszukiwanie i wykorzystywanie szans na rozwiązanie problemów społecznych”⁸¹. Przedsiębiorstwo tego typu jest uzależnione „od sprawności i efektywności działań przedsiębiorcy, lecz również zdeterminowane jest charakterem jego środowiska”⁸² oraz formą społecznej konstrukcji, która wykracza poza organizacyjne ramy przedsiębiorstwa. Jak piszą Andrzej Nowak i Ryszard Praszkie, według Gregory’ego Deesa: „przedsiębiorcy społeczni pełnią w sektorze społecznym funkcję agentów zmian poprzez podejmowanie się misji związanej z tworzeniem i pielęgnowaniem wartości społecznych oraz okazywanie silnego poczucia odpowiedzialności wobec beneficjentów za uzyskiwane rezultaty”⁸³.

Kolejny rodzaj przedsiębiorczości to przedsiębiorczość systemowa, która występuje najczęściej w rozwiniętej gospodarce rynkowej, ponieważ tylko w takiej gospodarce państwo jest w stanie oferować dogodne warunki dla przedsiębiorczości, wspierając tym samym jej rozwój. „Działania takie ograniczają do minimum lub eliminują zachowania negatywne, nieetyczne”⁸⁴.

Wśród różnych rodzajów przedsiębiorczości można jednocześnie wyróżnić przedsiębiorczość kobiet. Godne uwagi jest stwierdzenie, że „przedsiębiorczość

---

⁷⁹ Ibidem, s. 22.

⁸⁰ Ibidem.

⁸¹ Ibidem, s. 23.

⁸² J. Duraj, M. Papiernik-Wojdera, *Przedsiębiorczość i innowacyjność*, Wydawnictwo Difin, Warszawa 2010, s. 25.

⁸³ A. Nowak, R. Praszkie, *Przedsiębiorczość społeczna*, Wolters Kluwer, Warszawa 2012, s. 35.

⁸⁴ T. Piecuch, *Przedsiębiorczość ...*, op .cit., s. 45.

kobiet nie ogranicza się do typowo kobiecych branż”, że kobiety podejmują również działalność w obszarach zdominowanych przez mężczyzn⁸⁵. Wszelkie badania wykazują, że kobiety są równie innowacyjne, jak mężczyźni, natomiast w odróżnieniu od nich działalność kobiet na rynku biznesowym charakteryzuje się niższym poziomem kapitalizacji i niskim stopniem wykorzystania kapitału obcego. Jak każde z uogólnień, również to, z powodów społeczno-kulturowych jest słuszne jedynie po części. W Indiach bowiem czy Bangladeszu kobiety biedne rozwijają przedsiębiorczość wyłącznie przy użyciu kapitału obcego, stanowiąc ponad 90% klientów banków, udzielających mikropożyczek.

Kolejnym rodzajem przedsiębiorczości jest przedsiębiorczość rodzinna. Jest ona związana z udziałem członków rodziny w prowadzeniu działalności gospodarczej. Warto zwrócić uwagę, że typ przedsiębiorczości rodzinnej jest bardzo niejednorodny pod względem wielkości firm, jak i czasu ich funkcjonowania. Obejmuje on tak firmy małe, jak i bardzo duże oraz bez tradycji i z wielowiekową tradycją. Podobnie jest z innym typem przedsiębiorczości, a mianowicie z przedsiębiorczością międzynarodową, która również obejmuje zarazem dużych, jak i małych producentów (na przykład polskich producentów bombek choinkowych). Badaczki B. Glinka i S. Gudkova definiują przedsiębiorczość międzynarodową, jako identyfikację i wykorzystanie szans przez przedsiębiorców na arenie międzynarodowej⁸⁶. Szanse, o których mowa, dotyczą nie tylko sprzedaży produktów i usług, lecz ponadto pozyskiwania zasobów i sposobów organizacji produkcji.

Cytowane wyżej Autorki wyróżniają także przedsiębiorczość korporacyjną. Tą nazwą określają one: „działania przedsiębiorcze podejmowane w istniejących organizacjach przez osoby albo grupy osób, których celem jest identyfikacja i wykorzystanie szans rynkowych oraz wprowadzenie zmian”⁸⁷. Takie osoby noszą miano interprzedsiębiorców lub przedsiębiorców korporacyjnych. Nie tworzą one własnych firm z pełną świadomością. Działają w obrębie istniejących przedsiębiorstw, ponieważ uważają, iż mają większe możliwości i poczucie bezpieczeństwa w obrębie danej korporacji, niż poza nią. Bardzo często bowiem realizacja jakiegoś pomysłu jest uzależniona od dostępu do specjalistycznej wiedzy, laboratoriów badawczych i technologii. Uzyskanie takiego dostępu poza korporacją jest dla przeciętnej jednostki zwyczajnie niemożliwe. Warto dodać, że z powodu zapotrzebowania na przedsiębiorczość korporacyjną, badania nad inteligencją emocjonalną

---

⁸⁵ B. Glinka, S. Gudkova, *Przedsiębiorczość*, op. cit., s. 23-24.

⁸⁶ Ibidem, s. 25.

⁸⁷ Ibidem.

oraz przedsiębiorczością zatrudnionych stały się nowym kierunkiem w udoskonalaniu metod rekrutacji pracowników⁸⁸.

Z punktu widzenia przedsiębiorczości korporacyjnej ciekawym ujęciem przedsiębiorczości zatrudnionych jest koncepcja, która globalną przedsiębiorczość jednostek dzieli na pięć rodzajów przedsiębiorczości szczegółowej, czyli na przedsiębiorczość: motoryczną, intelektualną, społeczną, komunikacyjną i zarządczą (menadżerską). Określenie udziału każdego z tych rodzajów w strukturze osobowości jednostki pozwala jej lepiej wybrać kierunek kształcenia, a następnie lepiej wykonywać swój zawód. Osoby z przewagą przedsiębiorczości motorycznej powinny więc wybierać taki rodzaj studiów, jak wychowanie fizyczne czy aktorstwo, albowiem „ich aktywność opiera się dosłownie na mobilności, w rozumieniu mobilności przestrzennej” i z pewnością nie są to osoby, które lubią tzw. siedzącą pracę⁸⁹. Przedsiębiorczość intelektualna, polegająca na zdolności do złożonego myślenia, powinna charakteryzować osoby studiujące nauki ścisłe i techniczne oraz prawo. Przedsiębiorczość społeczna to rodzaj przedsiębiorczości szczegółowej, który „powinien występować wśród studiujących socjologię, historię czy politologię”, gdyż „oznacza predyspozycje do zainteresowania kwestiami społecznymi, poznawaniem i rozumieniem reguł życia społecznego”. Przedsiębiorczość komunikacyjna z kolei „powinna dominować u studiujących pedagogikę, psychologię, dziennikarstwo, kierunki filologiczne”⁹⁰. Łatwo stwierdzić, iż przedsiębiorczość menadżerska powinna charakteryzować studiujących ekonomię lub zarządzanie.

Oprócz scharakteryzowanych wyżej kategorii przedsiębiorczości, B. Glinka i S. Gudkova wymieniają również inne rodzaje przedsiębiorczości, w tym, w szczególności, przedsiębiorczość społeczności lokalnych oraz przedsiębiorczość internetową. W tej pierwszej „w budowaniu przewagi strategicznej regionu i stymulowaniu jego rozwoju (...) nacisk kładzie się na współdziałanie aktorów lokalnych”⁹¹. Natomiast przedsiębiorczość internetową cytowane wyżej Autorki definiują jako „przedsięwzięcia biznesowe realizowane z wykorzystaniem technologii internetowych”⁹².

Poza wymienionymi wyżej, kolejni autorzy wskazują na jeszcze inne rodzaje przedsiębiorczości. Teresa Piecuch mówi o przedsiębiorczości ewolucyjnej, która „charakteryzuje się stopniowym wprowadzaniem zmian przez inwestowanie, poprawę umiejętności przedsiębiorcy, podejmowanie nowej działalności gospodar-

---

⁸⁸ G.G. Talar, *Badania nad inteligencją emocjonalną i przedsiębiorczymi cechami osobowości jako nowy kierunek rozwoju metod rekrutacji pracowników*, [w:] J.P. Georgica (red.), *Przedsiębiorczość młodzieży ...*, op. cit., s. 188-216.

⁸⁹ S. Bartnicki, *Przedsiębiorczość młodzieży akademickiej Podlasia*, [w:] J.P. Georgica (red.), *Przedsiębiorczość młodzieży ...*, op. cit., s. 163.

⁹⁰ Ibidem, s. 164.

⁹¹ B. Glinka, S. Gudkova, *Przedsiębiorczość*, op. cit., s. 26.

⁹² Ibidem.

czej, modernizację dotychczasowej⁹³. Najczęściej występuje ona w działalności o małej lub bardzo małej skali i zasięgu. Autorka wymienia także przedsiębiorczość żywiolową i etyczną. Przedsiębiorczość żywiolowa cechuje się „wysokim stopniem ryzyka oraz silnym dążeniem do osiągnięcia sukcesów”⁹⁴. Przedsiębiorca żywiolowy swoje działania może kierować na wykorzystanie luk w przepisach oraz ich łamanie. Natomiast przedsiębiorczość etyczna to taka, której działania są zgodne z obowiązującymi przepisami, normami zachowań i uczciwą pracą. Przedsiębiorca wyróżnia się rozważą i lojalnością w stosunku do partnerów.

Kolejnym rodzajem przedsiębiorczości jest przedsiębiorczość technologiczna. W monografii Łukasza Wściubiaka i Hanny Mizgajskiej wskazano, iż Richard Dorf i Thomas Byers definiują ją jako „styl przywództwa w biznesie obejmujący: identyfikację szans rynkowych o wysokim potencjale i wykorzystujących zaawansowaną technologię, gromadzenie niezbędnych zasobów oraz zarządzanie szybkim wzrostem i znaczącym ryzykiem”⁹⁵. Przedsiębiorstwa technologiczne wykorzystują przełomowe postępy w nauce i technice w celu tworzenia lepszych produktów i usług dla klientów.

Krzysztof Ćwik analizuje zjawisko przedsiębiorczości organizacyjnej, będące jednym z najszerzej obecnie dyskutowanych problemów w naukach ekonomicznych i naukach o zarządzaniu. Zwraca on przy tym uwagę, iż mimo „bardzo bogatej literatury z tej tematyki, wciąż istnieje potrzeba teoretycznej i empirycznej analizy tego zjawiska. Jednocześnie we współczesnej gospodarce można zauważyć dążenie do konsolidacji organizacji i łączenie ich w szersze organizmy gospodarcze. Procesy fuzji i przejęć powodują, że miejsce samodzielnych organizacyjnie i decyzyjnie przedsiębiorstw zajmują podmioty funkcjonujące w strukturze grup kapitałowych”⁹⁶. I odwrotnie – duże przedsiębiorstwa rozpadają się, na przykład w drodze outsourcingu kapitałowego, i „miejsce pojedynczej organizacji zajmują samodzielne pod względem prawnym podmioty połączonych więziami kapitałowymi”. Jak zaznacza K. Ćwik „liczni autorzy są zgodni, że funkcjonowanie i zarządzanie przedsiębiorstwami wchodzącymi w skład grupy kapitałowej różni się pod wieloma względami od funkcjonowania i zarządzania przedsiębiorstwem niezależnym. Jak dotychczas nie ma pełnego wyjaśnienia wszystkich związanych z tym kwestii”⁹⁷.

---

⁹³ T. Piecuch, *Przedsiębiorczość...*, op. cit., s. 44.

⁹⁴ Ibidem, s. 45.

⁹⁵ Ł. Wściubiak, H. Mizgajska (red.), *Przedsiębiorczość i rozwój firm*, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu, Poznań 2011, s. 64.

⁹⁶ K. Ćwik, *Przedsiębiorczość organizacyjna w grupie kapitałowej w ujęciu teoretyczno-metodologicznym*, [w:] K. Jaremczuk (red.), *Uwarunkowania przedsiębiorczości. Różnorodność i jedność*, t. 1, Wydawnictwo PWSZ im. prof. S. Tarnowskiego w Tarnobrzegu, Tarnobrzeg 2010, s. 122.

⁹⁷ Ibidem.

Powstanie w ostatnich latach ponad 200 nowych uczelni niepublicznych oraz to, że liczba studentów wzrosła niemalże czterokrotnie spowodowało powstanie nowego rodzaju przedsiębiorczości, a mianowicie, przedsiębiorczości akademickiej. Jak podkreśla w swym artykule Teresa Kraśnicka: „w nowoczesnej gospodarce to właśnie wiedza stała się najcenniejszym zasobem, który decyduje o jej rozwoju. Znaczenie zasobów naturalnych i niewykwalifikowanej siły roboczej ulega sporemu ograniczeniu, a czynnikiem decydującym o sukcesie jest stworzenie sprawnych mechanizmów współpracy i przepływu wiedzy pomiędzy głównymi podmiotami życia społeczno-gospodarczego”⁹⁸.

Jak pisze Roman Sobiecki, przedsiębiorczość można rozpatrywać w szerokim znaczeniu jako pewną zdolność i postawę życiową, jak również przedsiębiorczość na gruncie ekonomicznym, w działalności gospodarczej. Współczesna gospodarka rynkowa wymaga od jednostki przedsiębiorczych zachowań sprzyjających aktywnemu działaniu w procesach gospodarczych⁹⁹.

1.2.

Aktywność gospodarcza w wybranych teoriach ekonomicznych

Ekonomia, jak każda dziedzina nauki, poświęca wiele uwagi możliwie jednoznaczному definiowaniu pojęć, którymi operuje. Istnieją ekonomiczne definicje terminów, które poza kręgiem naukowym są rozumiane intuicyjnie. Wiadomo, że ekonomia: „to nauka, która bada, w jaki sposób społeczeństwo gospodarujące decyduje o tym, co, jak i dla kogo wytwarzać”¹⁰⁰, zaś gospodarka narodowa to całokształt działalności gospodarczej w danym państwie, na którą składa się działalność gospodarcza w sferze: produkcji, dóbr i usług, obiegu, podziału i konsumpcji¹⁰¹. Owa działalność gospodarcza jest definiowana w polskich przepisach prawnych między innymi przez ustawę o swobodzie działalności gospodarczej. Gdybyśmy chcieli doprecyzować to hasło, z łatwością odnaleźlibyśmy objaśnienia terminów przedsiębiorca i rynek. Pozostaje jedynie wątpliwość, jak należy rozumieć pojęcie aktywności w kontekście gospodarczym. Okazuje się, że aktywność gospodarcza nie posiada jednoznacznej definicji na gruncie ekonomii i nie jest

---

⁹⁸ M. Wronka, T. Kraśnicka (red.), *Przedsiębiorczość w sektorze publicznym*, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach, Katowice 2011, s. 87-88.

⁹⁹ R. Sobiecki (red.), *Podstawy przedsiębiorczości w pytaniach i odpowiedziach*, Wydawnictwo Difin, Warszawa 2004, s. 20-21.

¹⁰⁰ D. Begg, S. Fischer, R. Dornbush, *Mikroekonomia*, PWE, Warszawa 2007, s. 29.

¹⁰¹ *Encyklopedia Popularna PWN*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1991, s. 266.

odnotowywana w słownikach pojęć ekonomicznych. Termin ten bywa używany w kontekstach, które sugerują odmienne rozumienie jego znaczenia zarówno przez ekonomistów, jak i innych specjalistów. Autorzy portalu Wrota Małopolski, powołując się na ustawę o specjalnych strefach ekonomicznych z dnia 20 października 1994 r. (Dz.U. z 2007 r. Nr 42, poz. 273) utworzyli na przykład pojęcie strefy aktywności gospodarczej. Na stronie internetowej czytamy: „strefy aktywności gospodarczej to wydzielone i przygotowane do inwestycji obszary, odpowiadające zapotrzebowaniom potencjalnych inwestorów, tworzone najczęściej przez samorządy lokalne”¹⁰². Cytowany tekst wyraźnie sugeruje, że aktywność gospodarcza jest tu utożsamiana przede wszystkim z podejmowaniem inwestycji, a pośrednio także z tworzeniem ośrodków gospodarczych i, co za tym idzie, prowadzeniem przedsiębiorczości w wydzielonych sferach działalności gospodarczej. Niekiedy aktywność gospodarcza jest pojmowana wprost jako synonim działalności gospodarczej. Przykładowo, serwis informacyjny Legionowa informuje o wysokim poziomie aktywności gospodarczej mieszkańców, popierając tezę danymi liczbowymi, dotyczącymi ilości przedsiębiorstw w regionie¹⁰³. Widać więc, iż jego autorzy ściśle wiążą pojęcie aktywności z pokrewnym mu pojęciem przedsiębiorczości. Zakres tych pojęć rozróżnia się tutaj intuicyjnie. Aktywność wiąże się z działaniem, podczas gdy przedsiębiorczość odnosi się raczej do cechy, postawy, predyspozycji jednostki do podejmowania tych działań i efektywnego wykorzystywania dostępnych zasobów. Ekonomiści przyjmują niekiedy to intuicyjne rozumienie terminu, określając zjawisko aktywności gospodarczej jako zmiany wolumenu produkcji, jednak zaznaczając przy tym, że zjawisko to mierzy się w ujęciu wartościowym. Do podstawowych mierników tak rozumianej aktywności gospodarczej zalicza się nominalny i realny produkt krajowy brutto¹⁰⁴.

Aktywność gospodarcza poszczególnych jednostek zależy od wielu czynników zmiennych w czasie i przestrzeni. Należą do nich między innymi polityka makroekonomiczna państwa (w sferze: fiskalnej, monetarnej, kursowej, w sferze zatrudnienia), postęp techniczny i jego tempo, wydajność i efektywność pracy. Na przestrzeni wieków powstało wiele teorii ekonomicznych, których celem było wyjaśnienie, w jaki sposób czynniki te kształtują postawy jednostek w zakresie działalności gospodarczej i jak na tę działalność wpływają. Według ekonomisty, Adama Smitha, konkurencja w znaczeniu rywalizacji między sprzedającymi podmiotami ma pełnić kluczową rolę w samoregulacji rynku. Według M. Błauga, jak twierdził A. Smith, „ograniczona podaż prowadzi do konkurencji między sprzedającymi,

¹⁰² <http://www.malopolska.pl/Przedsiębiorca/StrefyAktywnosciGospodarczej> (dostęp: 15.03.2018).

¹⁰³ <http://www.legionowo.pl/pl/Aktywnosc-gospodarcza-mieszkanow> (dostęp: 15.03.2018).

¹⁰⁴ M. Krawczyk, *Wybrane zagadnienia z teorii ekonomii. Aktywność gospodarcza*, Centrum Doradztwa i Ekspertyz Gospodarczych Szkoły Głównej Handlowej, Warszawa 2010, s. 5.

co podnosi cenę – jest to wyścig o zdobycie ograniczonej ilościowo podaży – podczas gdy nadmierna podaż prowadzi do rywalizacji w celu pozbycia się nadwyżek, co powoduje spadek ceny”¹⁰⁵. Według A. Smitha, aby umożliwić obywatelom aktywność gospodarczą, państwo powinno pełnić jedynie rolę nocnego stróża, a więc stworzyć ramy prawne i strzec porządku. Najbardziej pożądanym systemem gospodarczym byłby zatem, według A. Smitha, liberalizm, który ma gwarantować swobodne funkcjonowanie mechanizmu wolnego rynku. Poziom aktywności gospodarczej, rozumianej jako wolumen produkcji, powinien zatem zależeć jedynie od poziomu pracy i pozostałych czynników wytwórczych – ziemi oraz kapitału. Jest to pogląd całkowicie błędny albo, ściślej mówiąc, jest to pogląd możliwy teoretycznie, ale niepraktycznie. Jak twierdzi A. Smith, „istnieją dwa przypadki, w których, na ogół biorąc, nałożenie pewnych ciężarów na przemysł obcy korzystne będzie dla poparcia przemysłu krajowego”¹⁰⁶. Pierwszy z nich to nadanie monopolu w handlu marynarzom i statkom własnego kraju i obłożenie cłami i zakazami obcych statków. Działanie takie było spowodowane tym, że w przypadku Wielkiej Brytanii, od rodzimych marynarzy i statków zależała jej obrona. Drugi przypadek obłożenia podatkiem zagranicznych produktów był, według niego, dopuszczalny wówczas, gdy w kraju ustanowiono jakiś podatek na pewne wyroby przemysłu własnego. Konkluzja, zawarta w analizowanym rozdziale pracy A. Smitha, nie pozostawia złudzeń co do możliwości funkcjonowania Wielkiej Brytanii bez jakichkolwiek ingerencji w handel. Brzmi ona następująco: „nadzieja, że wolność handlu w Wielkiej Brytanii będzie kiedyś całkowicie przywrócona, byłaby równie absurdalna, jak oczekiwanie, iż w Wielkiej Brytanii powstanie kiedyś wymagowana kraina Oceanii czy Utopii”¹⁰⁷. Analiza całości dzieła A. Smitha dowodzi, iż konkluzja ta dotyczy w równym stopniu innych krajów i ich gospodarek. Dlatego słuszne jest twierdzenie Ryszarda Bartkowiaka, iż „Smith zainicjował teorię dóbr publicznych, czyli, takich dóbr, które są tworzone i dzielone poza mechanizmem rynkowym”¹⁰⁸. Zagadnieniu temu poświęcił on księgę V swych *Badań nad naturą i przyczynami bogactwa narodów*.

Jak pisze M. Blaug, nieco inne spojrzenie na analizowany problem prezentował angielski ekonomista David Ricardo. Przyjął on założenie, że wzrost gospodarczy ustanie w przyszłości na skutek braku zasobów naturalnych¹⁰⁹. Ziemia jest stałym czynnikiem produkcji, a stymulacja aktywności gospodarczej może nastąpić jedynie

---

¹⁰⁵ M. Blaug, *Teoria ekonomii ...*, op. cit., s. 65.

¹⁰⁶ A. Smith, *Badania nad naturą i przyczynami bogactwa narodów*, Wydawnictwo Naukowe PWN, t. 2, Warszawa 2007, s. 48.

¹⁰⁷ Ibidem, s. 59.

¹⁰⁸ R. Bartkowiak, *Historia myśli ekonomicznej*, PWE, Warszawa 2008, s. 39.

¹⁰⁹ M. Blaug, *Teoria ekonomii ...*, op. cit., s. 107.

poprzez zwiększanie pozostałych czynników – pracy i kapitału, przy czym tempo wzrostu ulega ciąglemu spowolnieniu, gdyż krańcowy produkt jest malejący. Oznacza to, że każda kolejna jednostka zaangażowanej pracy lub kapitału generuje coraz to mniejszy przyrost produktu narodowego. Autor akcentował również decydującą rolę ustalenia właściwego sposobu podziału dochodu między siłę roboczą i właścicieli kapitału, przyjmując, że „siła nabywczą pieniądza, w stosunku do wszystkich dóbr i usług, mierzona przeciętnym poziomem cen w gospodarce, jest stała i stąd podział jest kwestią rozdzielenia danego realnego produktu narodowego między właścicieli ziemi, kapitalistów i robotników”¹¹⁰. W kwestii roli państwa w kształtowaniu aktywności gospodarczej D. Ricardo był zdania, że opieka socjalna jest korzystna tylko w krótkim okresie, gdyż w długim powoduje nieuzasadniony ekonomicznie przyrost naturalny i przyczynia się do obniżenia poziomu życia, a nie do wzrostu gospodarczego.

Jak podaje Izabela Czaja, członkowie tak zwanej austriackiej szkoły ekonomicznej, skupionej wokół uniwersytetu w Wiedniu w latach siedemdziesiątych XIX wieku, byli zdania, że aktywność gospodarcza zależy od fazy cyklu gospodarczego, w jakiej znajduje się gospodarka w danym momencie. „Cykl koniunkturalny to używane w ekonomii pojęcie opisujące zjawisko cyklicznych zmian aktywności gospodarczej (mierzonej najczęściej poziomem produktu gospodarki narodowej)”¹¹¹.

Można wyróżnić cztery fazy takiego cyklu¹¹²:

- recesja – w fazie tej jest zauważalny spadek aktywności gospodarczej, głównie na skutek wzrostu stóp procentowych od kredytów inwestycyjnych, a co za tym idzie, spadku poziomu inwestycji i redukcji zatrudnienia; recesja to inaczej depresja (dno kryzysu);
- moment krytyczny, gdy rosnące trudności sprzedaży powodują, że marża zysku gwałtownie spada, a wiele małych i słabszych przedsiębiorstw bankrutuje; banki komercyjne maksymalnie ograniczają kredyty;
- ożywienie – faza, w której następuje wzrost wydatków inwestycyjnych, konsumpcyjnych i wzrost zatrudnienia, a inwestorzy bardziej optymistycznie patrzą w przyszłość;
- szczyt aktywności gospodarczej – najwyższy punkt cyklu, gdy inwestycje osiągają swój najwyższy poziom.

Jak zauważa słusznie I. Czaja: „szkoła austriacka postuluje pozostawienie kwestii regulacji jedynie mechanizmowi rynkowemu i dochodzenie do stanu równo-

---

¹¹⁰ Ibidem, s. 114.

¹¹¹ I. Czaja, *Cykl koniunkturalny w szkole austriackiej*, <http://www.ue.katowice.pl> (dostęp: 15.03.2018).

¹¹² M. Nasiłowski, *System rynkowy. Podstawy mikro- i makroekonomii*, Wydawnictwo Key Text, Warszawa 2000, s. 291.

wagi poprzez celowe i rozłożone w czasie działania indywidualnych podmiotów (przedsiębiorców i konsumentów); odwołuje się do idei wolnego rynku, istnienia samoregulacyjnych właściwości gospodarki, która funkcjonuje sprawnie dzięki producentom, pracownikom i klientom poddającym się prawom rynku i podejmującym świadome, celowe i zgodne z ich dobrze pojętym interesem decyzje¹¹³.

Według M. Blauga, poglądy niemieckiego ekonomisty K. Marksa, właściwie od chwili ich powstania, budziły emocje i liczne komentarze znawców teorii ekonomii. Dowodem na to może być choćby fakt, iż w swym retrospektywnym przeglądzie teorii ekonomii M. Blaug na omówienie tylko najważniejszych opracowań, poświęconych analizie różnych aspektów koncepcji K. Marksa, przeznaczają najwięcej stron tekstu¹¹⁴. W *Kapitale*, nieukończonym dziele prezentującym krytyczne spojrzenie na istniejący układ społeczny, K. Marks twierdzi, że poziom aktywności gospodarczej zależy w znacznym stopniu od historycznego momentu, w jakim działają podmioty. Jest on przekonany o cykliczności produkcji w kapitalizmie, która to produkcja „raz wprawiona w ruch, stale przechodzi przez kolejne rozszerzenia i kurczenia”¹¹⁵. Według niego, aktywność gospodarcza w kapitalizmie wraz ze swym rozwojem powoduje względny wzrost przeludnienia. Przyczyna tkwi w tym, że wzrost akumulacji, centralizacji i globalizacji kapitału prowadzi do zmniejszania się zmiennej części składowej kapitału, czyli środków na zatrudnienie ludności. „To właśnie *kapitalistyczna akumulacja* – pisze Marks – wytwarza, w stosunku do swego rozmachu i swych rozmiarów, ludność robotniczą nadmierną *względnie*, to znaczy nadmierną w stosunku *do średnich potrzeb pomnażania wartości kapitału*, a więc *ludność robotniczą zbędną*, czyli *nadmiar ludności robotniczej*”¹¹⁶. Mowa jest o względnym nadmiarze siły roboczej, ponieważ w rzeczywistości kapitał wymaga bardzo dużo pracy, choć nie potrzebuje tak wielu ludzi do niej. Jak stwierdza K. Marks: „kapitał szybciej podnosi *swą* *podaż pracy* aniżeli *swój popyt na robotników*. Przeciążenie pracą zatrudnionej części klasy robotniczej pomnaża szeregi jej rezerwy”¹¹⁷. Równie ważny jest podział dochodów w społeczeństwie i układ stosunków między właścicielami kapitału i robotnikami. Autor był zdania, że niewłaściwy podział wypracowanego dochodu jest przyczyną napięć społecznych i rozwarstwienia klasowego ludności. Jak podaje M. Blaug, K. Marks pisał, iż „w ostatecznym rozrachunku przyczyną wszystkich rzeczywistych kryzysów jest zawsze *nędra i ograniczona konsumpcja mas* w przeciwieństwie do dążenia

---

¹¹³ I. Czaja, *Cykel koniunkturalny ...*, op. cit. (dostęp: 15.03.2018).

¹¹⁴ M. Blaug, *Teoria ekonomii ...*, op. cit., s. 298-304.

¹¹⁵ K. Marks, *Kapitał. Krytyka ekonomii politycznej*, Książka i Wiedza, t. 1, Warszawa 1951, s. 684.

¹¹⁶ Ibidem, s. 680.

¹¹⁷ Ibidem, s. 686.

produkcji kapitalistycznej, aby tak rozwijać siły produkcyjne, jak gdyby ich jedyną granicę stanowiła absolutna zdolność konsumpcyjna społeczeństwa¹¹⁸.

Charakteryzowany wyżej J.A. Schumpeter, badacz austriacki i wieloletni wykładowca amerykańskiego Harvardu, akcentował rolę dynamicznego przedsiębiorcy w procesie wzrostu gospodarczego. Jego zdaniem, aktywność gospodarcza w dużej mierze wiąże się z postawą inwestującego, który powinien przede wszystkim dostrzec nadarzącą się okazję i podjąć ryzyko realizacji inwestycji, przy czym nie musi on posiadać jednocześnie kapitału. Badacz wskazał tu na rolę banków i udzielanych przez nie kredytów. Cechą zręcznego i aktywnego przedsiębiorcy jest także umiejętność wykorzystania dorobku ludzkości w zakresie postępu technicznego i wynalazków ułatwiających pracę oraz podnoszących jej efektywność, co stwarza możliwość obniżenia kosztów produkcji, a w konsekwencji – także cen produktu. Szczególnie pożądane jest wprowadzanie innowacji – nowych technologii, nowych produktów, poszerzanie rynków zbytu i usprawnianie organizacji pracy. Tak działający podmiot J.A. Schumpeter określił mianem przedsiębiorczego¹¹⁹. W późniejszej pracy, na którą już się powoływano, myśl tę J.A. Schumpeter wyraził bardziej precyzyjnie. Mianowicie, zwrócił uwagę na społeczny kontekst innowacyjności, czyli na to, że podejmowanie nowych pomysłów produkcyjnych „nie jest łatwe i stanowi istotną, wyróżniającą się funkcję ekonomiczną, wykraczającą poza rutynowe zadania, zrozumiałe dla wszystkich, środowisko stawia tym zmianom opór, przybierający najrozmaitsze formy sięgające – w zależności od warunków społecznych – od prostej odmowy sfinansowania lub nabycia nowej rzeczy aż do fizycznego ataku na człowieka, który podejmuje wytwarzanie takiej rzeczy”¹²⁰.

Jak pisze M. Blaug, w 1936 roku angielski ekonomista John Maynard Keynes opublikował dzieło swojego życia *Ogólną teorię zatrudnienia, procentu i pieniądza*, w którym opowiedział się za interwencjonizmem państwowym i tym samym zaniegował liberalistyczne teorie klasyków. Zgodnie z poglądami J.M. Keynesa, aktywność gospodarcza zależy od polityki państwa, które swoimi działaniami w zakresie polityki monetarnej i fiskalnej może wpływać na wielkość zagregowanego popytu, a dochód narodowy właśnie zależny jest od czynników popytowych (w ujęciu dwusektorowym jest sumą wydatków konsumpcyjnych i inwestycyjnych, w szerszym – również wydatków rządowych i salda zagranicznego bilansu handlowego). To założenie J.M. Keynesa opiera się na tezie, że wielkość wydatków decyduje o rozmiarach produkcji, a wydatki jednych podmiotów są zarobkami innych. Tak więc bez-

---

118 M. Blaug, *Teoria ekonomii ...*, op. cit., s. 294.

119 J.A. Schumpeter, *Teoria rozwoju gospodarczego*, PWN, Warszawa 1960.

120 J.A. Schumpeter, *Kapitalizm, socjalizm ...*, op. cit., s. 162-163.

pośredni wpływ na aktywność gospodarczą mają nie przedsiębiorcy, a konsumenci i inwestorzy¹²¹.

Z powyższych rozważań wynika, że pojęcie aktywności gospodarczej jest w ekonomii niejednoznaczne i najczęściej rozumie się je intuicyjnie jako wzrost gospodarczy, działalność gospodarczą lub – ściślej – rozmiary produkcji. Należy zaznaczyć, że przedstawione spojrzenia są tylko kilkoma z wielu różnych teorii, jakie na przestrzeni wieków wykształciły się w dziedzinie ekonomii i z pewnością mogą być wstępem do rozległych badań tego szerokiego zagadnienia. W związku z powyższym zasadne jest omówienie, jak kształtowało się zagadnienie przedsiębiorczości w wybranych teoriach ekonomii.

Istnieje wiele teorii ekonomicznych, w których próbowano definiować wymienione pojęcie. Każda z nich przedstawia ten problem z innego punktu widzenia. Jak trafnie podkreśla Hans Vontobel, wskazując przede wszystkim na czynniki psychologiczne, „w każdym przedsiębiorstwie potrzebni są ludzie niepokorni, którzy będą potrafili zakwestionować tradycyjne schematy działania i zaproponować nowe rozwiązania, wymagające poważnego potraktowania. Zespół złożony wyłącznie z konformistów, to idealne pole do rozwoju firmowej biurokracji, a przedsiębiorstwo zdominowane przez biurokrację nie ma przyszłości”¹²².

Przeanalizowanie wybranych koncepcji pozwoli nam przekonać się o tym, jak przedsiębiorczość na przestrzeni wieków postrzegali wybrani ekonomiści.

Przedsiębiorczość w ujęciu R. Cantillona

Według Jarosława Korpysy, związek przedsiębiorczości z przedsiębiorcą jako pierwszy określił R. Cantillon. Zdefiniował on przedsiębiorcę jako osobę podejmującą racjonalne decyzje, liczącą się z ryzykiem i zarządzającą firmą. Przedsiębiorczość rozumiał jako dostrzeganie potencjalnych szans stworzonych przez otoczenie rynkowe. W swoich pracach podkreślał, iż niemożliwe jest osiągnięcie sukcesu przez przedsiębiorcę bez pierwiastka przedsiębiorczości, tj. cechy, która nadaje działaniom danej jednostki dynamizm¹²³. Analizująca tę teorię T. Piecuch słusznie zauważyła, a że R. Cantillon: „zaobserwował, że kupcy hurtowi i detaliczni nabywają towary po cenie «pewnej», by następnie sprzedać je po cenie «niepewnej», że ryzyko to (wynikające z braku pewności działań) czyni ich, (...) właśnie przedsiębiorcami”¹²⁴. Według R. Cantillona, przedsiębiorczość wiąże się więc z ponoszeniem ryzyka. Jednocześnie R. Cantillon podzielił ludzi na dwie grupy: tych, którzy

¹²¹ M. Blaug, *Teoria ekonomii ...*, op. cit., s. 294.

¹²² H. Vontobel, *Człowiek miarą wszechrzeczy. Refleksje w dobie globalizacji*, Wydawnictwo MUZA SA, Warszawa 2006, s. 53.

¹²³ http://mikro.univ.szczecin.pl/system/publication_files/368 (dostęp: 29.03.2018).

¹²⁴ T. Piecuch, *Przedsiębiorczość. Podstawy teoretyczne*, C.H. BECK, wyd. I, Warszawa 2009, s. 16.

żyją z niepewnych dochodów (przedsiębiorcy), i tych, którzy żyją ze stałych dochodów (pracownicy). Definiując przedsiębiorcę, wskazywał na dwie jego istotne cechy, które współcześnie także są uważane za cenne. Chodzi mianowicie o polowanie na okazję i podejmowanie ryzyka¹²⁵.

Przedsiębiorczość w ekonomii klasycznej

Przedstawiciele nurtu klasycznej ekonomii angielskiej prezentowali niechętny stosunek do przedsiębiorczości. Nie zauważali oni jej pozytywnego wpływu na gospodarkę. Zachowaniom przedsiębiorcy przypisywali natomiast dużą pasywność. Łączyli przedsiębiorczość (podobnie jak zysk) z wyciskiem pracy najemnej i niesłusznym bogaceniem się przedsiębiorców. Decydującą rolę w systemie gospodarczym przyznawali mechanizmowi rynkowemu, nazywanemu „niewidzialną ręką rynku”, który sam, za pośrednictwem cen, reguluje wielkość produkcji i ilość kapitału w gospodarce. Taki stosunek do przedsiębiorczości i przedsiębiorców cechuje większość klasyków angielskich – byli oni praktycznie jednomyślni w tej kwestii – nie akceptowali przedsiębiorców i przedsiębiorczości. Jak pisze T. Piecuch, D. Ricardo prawie w ogóle nie używał określenia przedsiębiorca. Wyjątkiem jest A. Smith, u którego można dopatrzeć się tych pojęć, choć częściej pojęcie przedsiębiorca zastępował on pojęciem kapitalista¹²⁶. Jak zauważa T. Piecuch, A. Smith doceniał rolę przedsiębiorców w gospodarce. Podkreślał wielokrotnie, że to ich moc twórcza, skłonność do podejmowania ryzyka i wynalazczość uruchamiają spiralę wydajności. Twierdził także, że to rewolucja przemysłowa w swoich początkach umożliwiła zdobycie bogactw każdemu, kto był dostatecznie szybki, sprytny i pracowity, by utrzymać się w jej nurcie¹²⁷.

Przedsiębiorczość w ujęciu J.-B. Saya

Jak pisze Franciszek Bławat, J.-B. Say określił przedsiębiorczość jako umiejętność dostrzeżenia i przenoszenia zasobów ekonomicznych z obszaru niższej wydajności na obszar wyższej. Takie działania miały zapewnić zysk oraz doprowadzić do osiągnięcia równowagi rynkowej. Ponadto przypisywał przedsiębiorcy rolę koordynatora rynku, który jest ważnym elementem jego mechanizmu, zarządza produkcją oraz zajmuje się dystrybucją towarów i usług. Według ekonomisty, przedsiębiorca to człowiek, który tworzy, warunkuje postęp i rozwój ekonomiczny. „Tak więc przedsiębiorcami są zarówno przemysłowcy, rękodzielnicy, rolnicy oraz kupcy, a zatem osoby, które zamierzają stworzyć jakikolwiek produkt na własne

---

¹²⁵ Ibidem.

¹²⁶ Ibidem, s. 17.

¹²⁷ Ibidem.

ryzyko i dla własnego zysku”¹²⁸. Jako pierwszy J.-B. Say wyodrębnił również, obok kapitału materialnego, tzw. kapitał niematerialny, taki jak na przykład talent lub wiedzę, oraz wskazał na przedsiębiorcę jako pracowitego, aktywnego, wynalazczego kierownika produkcji, który przyczynia się do kreowania kapitału niematerialnego¹²⁹.

Przedsiębiorczość w teorii Franka Knighta

Analizy koncepcji przedsiębiorczości F. Knighta dokonał M. Blaug uwypuklając, że według niego: „istnienie autentycznej «niepewności» co do przyszłości ewentualnie umożliwia przedsiębiorcom osiągnięcie dodatnich zysków, pomimo doskonałej konkurencji, długookresowej równowagi i tego, że udziały czynników «wyczerpują» bez reszty produkt”¹³⁰. Jak podaje Adam Noga, elementami teorii F. Knighta są osądy i przewidywania. Przedsiębiorca musi mieć pomysł, jak w warunkach niepewności wykorzystywać swoje aktywa. Przedsiębiorstwo jawi się bowiem jako sposób, w który przedsiębiorcy próbują poradzić sobie z powszechnym zjawiskiem niepewności, czyli braku wiedzy o obecnych faktach i przyszłych możliwościach. Niepewność jest zjawiskiem innym niż ryzyko. Ryzyko opiera się na prawdopodobieństwie zajścia pewnych zdarzeń, można się nawet od niego ubezpieczyć. Zjawiska niepewności nie da się określić za pomocą prawdopodobieństwa. Stąd przedsiębiorczość ma swoje autonomiczne cele i możliwości jej redukcji. Proces przedsiębiorczości, czyli budowy przedsiębiorstwa jest świadomym aktem, osądem rzeczywistości, podejmowaniem decyzji przez ludzi w wyniku gromadzenia najlepszej możliwej wiedzy metodą prób i błędów. W wyniku tych decyzji powstają udane lub nieudane przedsięwzięcia. Jedni przedsiębiorcy osiągają sukces, redukują niepewność, rozwijają się, inni muszą szukać dalej. Dzięki temu procesowi gospodarka rozwija się. Przedsiębiorczość i przedsiębiorstwo to ciągle kreowanie pomysłów. Jest to kreatywna odpowiedź ludzka na niepewność. Pomysłowość przedsiębiorcy stanowi swoisty rodzaj ubezpieczenia. Jeśli bowiem istotą ubezpieczenia jest minimalizacja strat na skutek zajścia niekorzystnych zdarzeń, to również pomysłowość przedsiębiorcza pełni taką funkcję w stosunku do całej gospodarki¹³¹.

---

¹²⁸ F. Bławat, *Przedsiębiorca w teorii przedsiębiorczości i praktyce małych firm*, Gdańskie Towarzystwo Naukowe, Gdańsk 2003, s. 19.

¹²⁹ Ibidem.

¹³⁰ M. Blaug, *Teoria ekonomii ...*, op. cit., s. 470.

¹³¹ A. Noga, *Teorie przedsiębiorstwa*, PWE, Warszawa 2009, s. 143-147.

Przedsiębiorczość w ujęciu J.A. Schumpetera

Jak zauważa M. Blaug, dziesięć lat po ukazaniu się pracy F. Knighta swoją koncepcję przedstawił J.A. Schumpeter. Dokonał on rozróżnienia między wynalazkiem a innowacją, to znaczy „między dokonaniem jakiegoś nowego odkrycia technicznego a jego praktycznym zastosowaniem w przemyśle”¹³² i innowatora utożsamiał z przedsiębiorcą. Przedsiębiorczość więc jest, według niego, równoznaczna z wprowadzaniem wynalazków w postaci nowych produktów, technologii, rynków zbytu i organizacji produkcji. Przedsiębiorstwo w ten sposób realizuje swoje cele, którymi są zysk nadzwyczajny i renta monopolowa innowatora. Dzięki innowacjom właśnie przedsiębiorstwo tworzy nowe rynki i, mówiąc obrazowo, „wpływa na błękitny ocean bez konkurencji”, omijając lub opuszczając „czerwony ocean krwawej konkurencji”. Przedsiębiorczość schumpeterowska, zarówno z trafionymi jak i nietrafionymi innowacjami, jest dla gospodarki bezwzględnie korzystna¹³³. Jak reasumuje poglądy J.A. Schumpetera A. Noga: „gospodarka musi ponosić koszty nietrafionych innowacji, aby mogły powstać innowacje trafione. To przedsiębiorcy uruchamiają wzrost gospodarczy, ruch cen i go zwalniają”¹³⁴. Jak pisze A. Strzałecki, ważne jest poza tym nie tylko to, iż „przedsiębiorczość jest źródłem wzrostu gospodarczego, ale również fakt, że poprzez proces twórczej destrukcji sprzyja postępowi cywilizacyjnemu”¹³⁵.

Przedsiębiorczość a szkoła austriacka

W ocenie M. Blauga: „pewien nowy powiew wniosła (...) w teorię przedsiębiorczości współczesna szkoła austriacka”¹³⁶. Jak podają Erich i Monika Streissler, założycielem tak zwanej szkoły austriackiej był Carl Menger – jeden z twórców teorii użyteczności krańcowej. Głównymi jej przedstawicielami i kontynuatorami byli między innymi: Ludwig von Mises, Friedrich von Hayek i Murray Rothbard. Będący nie tylko pod wpływem C. Mengera, ale także filozofa Karla Poppera F. von Hayek, który „widział w ograniczeniu ludzkiej wiedzy fakt rozstrzygający”. Wnioskował, że „nie jest możliwe ujęcie w sposób sumujący fragmentarycznej osobistej wiedzy wszystkich jednostek i budowanie na niej planu działania lub gospodarowania”¹³⁷. Według Harry’ego Landretha i Davida Colandera, przekonania te miały zasadniczy wpływ na postrzeganie przez szkołę austriacką kwestii przedsiębiorczości. Przedstawiciele tej teorii zgodnie podkreślali, że jednostki dzia-

---

¹³² M. Blaug, *Teoria ekonomii ...*, op. cit., s. 471.

¹³³ Ibidem.

¹³⁴ A. Noga, *Teorie ...*, op. cit., s. 147-152.

¹³⁵ A. Strzałecki (red.), *Innowacyjna przedsiębiorczość ...*, op. cit., s. 81-83.

¹³⁶ M. Blaug, *Teoria ekonomii ...*, op. cit., s. 472.

¹³⁷ E. Streissler, M. Streissler, *Friedrich August von Hayek*, Wydawnictwo DiG, Warszawa 1993, s. 9-10.

lają w zmieniających się warunkach, w których informacja jest ograniczona, a przeszłość nieznana. Uważali, że to przedsiębiorcy kreują informacje i że są one odkrywane, a nie dane z góry. Taki pogląd jest polemiką ze stanowiskiem standardowej, to znaczy neoklasycznej teorii ekonomicznej, która badała warunki, jakie muszą być spełnione, by w gospodarce panowała równowaga. Sugerowała, że znając te warunki można określić najlepsze rozwiązanie rzeczywistych problemów ekonomicznych. Według analiz F. von Hayeka i innych przedstawicieli szkoły austriackiej, żaden planista nie może dysponować pełnymi danymi o sytuacji na rynku. Słusznie więc H. Landreth i D. Colander wskazali, „że najbardziej interesująca analiza wywodzi się ze studiowania nie równowagi jako takiej, lecz procesu poszukiwania drogi do niej przez jednostki – procesu, który podkreśla rolę przedsiębiorcy, a który ekonomia klasyczna nazywa nierównowagą”¹³⁸.

Jak podają Barbara Danowska-Prokop, Helena Przybyła, Urszula Zagóra-Jonszta Ludwig¹³⁹, L. von Mises twierdził, że każda świadoma i celowa ludzka działalność jest oparta na zasadzie racjonalności. Podkreślał ważność wolnego rynku, własności prywatnej, wolności działania jednostek zarówno dla przedsiębiorców, jak i jednostek niebędących nimi. Według niego: „prawdziwie liberalnie zorganizowany kapitalistyczny ustrój społeczny cechuje się tym, iż droga przedsiębiorcy i kapitalisty do bogactwa wiedzie wyłącznie poprzez zaopatrzenie bliźnich w to, o czym sądzą, że jest im potrzebne”¹⁴⁰. W swojej wypowiedzi L. von Mises nie zauważył faktu, że popyt polega na posiadaniu przez jednostki środków na ich zakup w formie gotówki czy zdolności kredytowej a nie na požądaniu przez nie określonych rzeczy.

Przedsiębiorczość w teorii I. Kirznera

Jak twierdzi Helena Rębacz, I. Kirzner wykreował nowe pojęcie przedsiębiorczości, rozumianej jako nieustanne odkrywanie przez przedsiębiorcę nieznanych dotąd możliwości na rynku. Swoją teorię opierał na wykorzystaniu przez istotę ludzką percepcji zmysłowych, tzw. wyczulenia jednostki na nadarzające się okazje przy istniejących regułach i prawach¹⁴¹. Jak pisze J. Korpysa, przedsiębiorca był charakteryzowany przez I. Kirznera jako osoba, która odkrywa nieznaną dotąd

---

¹³⁸ H. Landreth, D. Colander, *Historia myśli ekonomicznej*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2005, s. 433-434.

¹³⁹ B. Danowska-Prokop, H. Przybyła, U. Zagóra-Jonszta, *Liberalne kierunki współczesnej myśli ekonomicznej*, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej w Katowicach, Katowice 2005, s. 42.

¹⁴⁰ L. von Mises, *Liberalizm – próba bilansu sukcesów*, [w:] T.G. Pszczółkowski, R. Benedyckiuk, *Teksty liberalne*, Wydawnictwo DiG, Warszawa 1993, s. 15.

¹⁴¹ H. Rębacz, *Przedsiębiorczość we współczesnej gospodarce i społeczeństwie*, „Studia i Prace Kolegium Zarządzania i Finansów” 2000, nr 12.

szanse i możliwości rynkowe dzięki zachowywaniu czujności¹⁴². Trafnie istotę poglądów I. Kirznera podsumowała T. Piecuch, pisząc, iż dla niego: „przedsiębiorczość w krótkim horyzoncie czasowym to dostosowywanie się do potrzeb otoczenia i produkowanie wyrobów zgodnych z oczekiwaniami klientów”, zaś w długim okresie to odkrywanie „nowych możliwości i wprowadzanie innowacji, które napędzają gospodarkę”¹⁴³. Zasadniczą różnicą między koncepcją I. Kirznera a koncepcją J.A. Schumpetera uchwycił M. Blaug, wskazując, że „Schumpeter z reguły przedstawiał przedsiębiorcę w roli siły zaburzającej istniejący uprzednio stan równowagi; natomiast Kirzner widział w nim kogoś, kto zaczyna działać w stanie nierównowagi i pracuje na rzecz przywrócenia równowagi”¹⁴⁴.

Przedsiębiorczość w dzisiejszej rzeczywistości gospodarczej

Na zakończenie warto przyjrzeć się, jak przedsiębiorczość postrzegają współcześni ekonomiści. W monografii pod redakcją A. Strzałeckiego dokonano analizy postrzegania przedsiębiorczości przez współczesnych ekonomistów, zauważając, iż M. Blaug (1994) twierdził, że przedsiębiorczość nie jest zasobem ani jednorodnym (w myśl poglądów F. Knighta, który pisał o unikatowości przedsięwzięć gospodarczych), ani podzielnym (zgodnie z ideą J.A. Schumpetera naglego charakteru innowacji burzących równowagę rynkową), a w efekcie jest wewnętrznie niespójna. Sprawia ona problemy analityczne w ilościowym wyznaczeniu równowagi rynkowej, więc się jej nie uwzględnia. Jeden z ekonomistów, P. Drucker (1993), przedsiębiorczość uważał za formę aktywnego działania i współdziałania, która ma na celu: tworzenie nowych wartości, koncepcji, procedur oraz wytwarzanie nowych dóbr i usług. Jest to także twórcza reakcja na zmiany w otoczeniu lub w samej firmie. Zgodnie z definicją Sandera Wennekera i Raya Thurika (1999), przedsiębiorczość oznacza zdolność i gotowość jednostki do dostrzegania nowych okazji biznesowych i wdrażania innowacji, mimo przeszkód i niepewności. Podobny charakter ma określenie przedsiębiorczości przez Roberta Rondstadta (1984), w myśl której przedsiębiorczość stanowi dynamiczny proces tworzenia bogactwa przez jednostki, które podejmują ryzyko po to, aby nadać wartość produktom i usługom¹⁴⁵.

---

¹⁴² http://mikro.univ.szczecin.pl/system/publication_files/368 (dostęp: 29.03.2013).

¹⁴³ T. Piecuch, *Przedsiębiorczość ...*, op. cit., s. 26.

¹⁴⁴ M. Blaug, *Teoria ekonomii ...*, op. cit., s. 472.

¹⁴⁵ A. Strzałecki (red.), *Innowacyjna przedsiębiorczość ...*, op. cit., rozdział 5-7.

Aktywność gospodarcza środowiska akademickiego w Polsce i na świecie

2.1.

Instytucjonalne formy aktywności gospodarczej środowiska akademickiego w Polsce

Aktywność gospodarcza studentów, doktorantów, absolwentów i pracowników naukowych uczelni wyższych, określana mianem przedsiębiorczości akademickiej, to stosunkowo nowe zjawisko, ale doczekało się już ono sporej ilości opracowań teoretycznych. Rozbudowaną definicję przedsiębiorczości akademickiej daje Aneta Nagrodkiewicz, pisząc, iż najczęściej rozumie się przez nią aktywność gospodarczą środowiska akademickiego, a więc studentów, doktorantów i pracowników naukowych uczelni wyższych oraz, że „obejmuje ona środowiska aktywnie uczestniczące w organizowaniu ośrodków przedsiębiorczości akademickiej, czyli inkubatory przedsiębiorczości, centra transferu technologii, parki technologiczne i naukowo-technologiczne, a także studenckie biura karier oraz uczelnie wyższe, zaś z drugiej strony – bezpośrednich beneficjentów ich działań, czyli samych przedsiębiorców funkcjonujących w społecznym i fizycznym otoczeniu tychże ośrodków. Przedsiębiorca akademicki to przedsiębiorca prowadzący działalność gospodarczą w ośrodkach przedsiębiorczości akademickiej bądź pracownik naukowy wyższej uczelni czy doktorant, który założył własną firmę. Przedsiębiorstwo takie określa się mianem firmy odpryskowej (ang. *spin-off*)”¹⁴⁶.

Przedsiębiorczość akademicka, według Krzysztofa Guldy, określana jest również jako skłonność do podejmowania działalności gospodarczej przez doktoran-

---

¹⁴⁶ A. Nagrodkiewicz, *Przedsiębiorczość akademicka* ..., op. cit. (dostęp: 07.08.2017).

tów, studentów, absolwentów czy też naukowych pracowników uczelni, w szczególności w obszarze zaawansowanych technologii¹⁴⁷.

Przedsiębiorczość środowiska akademickiego rozumiana jest w dwojaki sposób. Potoczne i najbardziej powszechne jest ujmowanie przedsiębiorczości akademickiej jako wszelkiego rodzaju zaangażowania: placówek naukowych, pracowników naukowych, pomocniczych i administracji, doktorantów i studentów w działalność gospodarczą¹⁴⁸. Przedsiębiorczość akademicką definiuje się również jako aktywność biznesu w sferze edukacji oraz praktyczne wsparcie z jego strony osób związanych z badaniami naukowymi. Pojęcie to jest popularne na całym świecie. Znane jest także pod innymi nazwami, takimi jak: przedsiębiorczość innowacyjna, technostartery, przedsiębiorczość intelektualna czy przedsiębiorczość technologiczna. Poza tym dla firm powstających przy uczelniach używa się określeń: uczelniane *spin-off*, campus firmy, firmy profesorskie lub małe formy technologiczne¹⁴⁹.

Pojęcie przedsiębiorczości akademickiej jest na tyle pojemne i ogólne, że często pojawiają się problemy z jego interpretacją i rozumieniem. W krajach anglosaskich pojęcie to utożsamiane jest z¹⁵⁰:

- procesem powstawania na uczelniach przedsiębiorstw zwanych odpryskowymi (tzw. *spin-off* – w odniesieniu do przedsięwzięć niezależnych i niezamierzonych przez organizację macierzystą lub *spin-out* – w przypadku przedsięwzięć zależnych, powiązanych kapitałowo, lub w inny sposób z podmiotem macierzystym, które są zakładane i prowadzone przez pracowników naukowych i studentów);
- przedsiębiorczością uczelni, czyli wszystkimi sytuacjami, w których uczelnia występuje jako oferent określonego typu *know-how* i chce je sprzedawać na rynkowych zasadach.

W takim ujęciu przedsiębiorczość akademicka jest postrzegana jako nowy, atrakcyjny mechanizm komercjalizacji naukowego *know-how*, pozwalający zwielokrotnić korzyści czerpane przez naukowca oraz pozostałych partnerów naukowych¹⁵¹.

W Polsce przez pojęcie przedsiębiorczość akademicka można rozumieć¹⁵²:

1. rozwój programów edukacji, promocji i rozwoju przedsiębiorczych postaw wśród studentów, doktorantów i pracowników naukowych, obejmujący

---

¹⁴⁷ K. Gulda, *Przedsiębiorczość akademicka* ..., op. cit.

¹⁴⁸ P.F. Drucker, *Innowacje i przedsiębiorczość. Praktyka i zasady*, PWE, Warszawa 1992.

¹⁴⁹ G. Banerski i in., *Przedsiębiorczość akademicka. Raport z badania*, Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, Warszawa 2009, s. 6.

¹⁵⁰ Ibidem, s. 38.

¹⁵¹ Ibidem, s. 7.

¹⁵² Ibidem, s. 7-8.

- przygotowanie oferty dydaktycznej (wykłady, kursy, spotkania itp.) w zakresie postaw wiedzy ekonomicznej, prawnej i organizacyjnej, dotyczącej podejmowania i prowadzenia samodzielnej działalności gospodarczej;
2. budowę instytucji i programów wsparcia dla osób zawodowo związanych z uczelnią, zainteresowanych podjęciem samodzielnej działalności gospodarczej dzięki posiadanej wiedzy zawodowej i realizowanym programom badawczym;
  3. zarządzanie własnością intelektualną, powstającą na uczelniach i w instytutach naukowych, przygotowanie zasad i regulaminów komercjalizacji wypracowanych rozwiązań;
  4. przedsiębiorcze zarządzanie uczelnią, traktowaną jako specyficzne przedsiębiorstwo o dużej użyteczności społecznej, które może i powinno być dobrze organizowane i zarządzane.

Zasady tworzenia akademickich *spin-off* są regulowane przez uczelniane regulaminy. Kluczową rolę odgrywają tu: akademickie preinkubatory, centra transferu technologii, fundusze kapitału załączkowego oraz inkubatory i parki technologiczne. Działania integracyjne prowadzone przez instytucje naukowe mogą zaowocować powstaniem bardzo dynamicznych struktur biznesowych (akademicki klaster), poprawą wizerunku i wymiernymi korzyściami ekonomicznymi¹⁵³.

Ze względu na sposób zaangażowania i powiązania kluczowych czynników wyróżnia się trzy typy akademickich form odpryskowych¹⁵⁴:

- ortodoksyjny, w którym podmiot bazuje na akademiku (wynalazcy) oraz transferowaniu technologii;
- hybrydowy, w którym podmiot bazuje na transferowanej technologii, podczas gdy akademicy (zaangażowani w projekt) mogą nadal pozostać w ramach uczelni, pełniąc w spóółce funkcje doradcze, kontrolne;
- technologiczny, w którym podmiot bazuje na technologii przenoszonej z uczelni, jednakże akademik (wynalazca) nie ma żadnego kontaktu z nowo powstałą firmą.

Do rozwoju przedsiębiorczości akademickiej jest potrzebne istnienie pewnych warunków wstępnych, w tym sektora nauki, badań i edukacji, który dostarcza¹⁵⁵:

- wyników prac naukowo-badawczych;
- wykwalifikowanej siły roboczej oraz możliwości doskonalenia zawodowego;

---

¹⁵³ Ibidem, s. 40.

¹⁵⁴ Ibidem.

¹⁵⁵ K. Matusiak, *Rozwój systemów wsparcia przedsiębiorczości. Przesłanki, polityka i instytucja*, Wydawnictwo ITE – Instytut Technologii Eksploatacji – Państwowy Instytut Badawczy, Radom–Łódź 2006, s. 137-150.

- potencjalnych przedsiębiorców spośród studentów i pracowników naukowych;
- systemów wsparcia obejmujących programy i instytucje, które wspierają transfer technologii oraz rozwój w początkowych fazach funkcjonowania firmy;
- lokalnego środowiska innowacji i przedsiębiorczości złożonego z małych i średnich firm, wyspecjalizowanych usług biznesowych, instytucji finansowania ryzyka, potencjalnych kooperatorów i nabywców.

Wymienione elementy w wyniku współzależności i przenikania się (tzw. efekty synergii) generują warunki rozwoju nowoczesnego biznesu i gospodarki.

Poza wymienionymi warunkami jest potrzebny przedsiębiorca akademicki, zdolny do podjęcia ryzyka prowadzenia działalności gospodarczej, który w ramach działań biznesowych podejmuje następujące rodzaje aktywności¹⁵⁶:

- rozwijanie nowych produktów, technologii, systemów organizacji i zarządzania lub ich doskonalenie;
- adaptacja wyników badań niezbędnych do wdrożenia licencji;
- wprowadzenie do praktyki gospodarczej patentów, modeli użytkowych i pomysłów racjonalizatorskich, a także projektowanie i wdrażanie innowacji produktowych i usługowych;
- działalność handlowa w zakresie obrotu innowacjami.

Według Leszka Pasiiecznego i Jerzego Więckiego: „istotę przedsiębiorczości stanowi zespół określonych cech ludzi jak i organizacji, z których najważniejsze to kreatywność, wrażliwość na zmiany, poszukiwanie i wprowadzanie innowacji, gotowość do ponoszenia ryzyka i odpowiedzialności. Jednocześnie przedsiębiorczość znajduje wyraz w działaniach jednostek i organizacji, do których wystąpienia są jednak niezbędne sprzyjające warunki panujące w organizacji i jej otoczeniu”¹⁵⁷. Przedsiębiorczość akademicka generuje możliwości rozwoju aktywności gospodarczej środowiska akademickiego, zapewnia możliwości realizowania innowacyjnych pomysłów w ramach samodzielnej lub wspomaganej działalności gospodarczej, jest szansą na efektywny transfer wiedzy i technologii do gospodarki. Rozwój gospodarczy zależy od upowszechnienia sprzyjających mu postaw.

Jak podkreśla Jacek Guliński, przedsiębiorczość akademicka może być rozumiana trójako¹⁵⁸:

¹⁵⁶ W.M. Grudzewski, I.K. Hajduk, *Akademicka przedsiębiorczość źródłem techniki i technologii*, „Ekonomika i organizacja przedsiębiorstwa”, nr 9/1997.

¹⁵⁷ L. Pasiieczny, J. Więckowski, *Ekonomika przedsiębiorstwa*, PWE, Warszawa 1981, s. 136.

¹⁵⁸ J. Guliński, *Przedsiębiorczość akademicka w Polsce. Specyfika i ukierunkowania rozwoju*, Opole 2000, s. 2-4.

1. z jednej strony jako wszelkiego rodzaju zaangażowanie uczelni, jej studentów, doktorantów i pracowników w działalność gospodarczą, z drugiej zaś jako tworzenie firm przez pracowników studentów czy doktorantów;
2. jako kanał transformacji wiedzy i innowacji, poprzez zakładanie przedsiębiorstw przez przedstawicieli akademickiej społeczności (na terenie uczelni lub w jej pobliżu) bądź też przekazywanie wiedzy i innowacji odpłatnie lub nieodpłatnie;
3. jako transfer technologii i innowacji, który może następować na drodze: umów licencyjnych (wdrożeńiowych), sprzedaży patentu, usług i ekspertyz dla świata gospodarki, udostępniania baz danych i zasobów bibliotecznych, usług załóg pracowniczych oraz kontraktów badawczych zamawianych przez gospodarkę.

Powszechnie daje się zaobserwować, iż zainteresowanie przedsiębiorczością akademicką jest zjawiskiem ogólnoeuropejskim, u którego podstaw leży nie tylko Strategia Lizbońska i jej ambitny cel zwiększenia gospodarczej użyteczności sektora badawczo-rozwojowego. Kluczowe znaczenie mają tu głębokie zmiany w postrzeganiu funkcji pełnionych przez uczelnie. W przedmowie do drugiego wydania swej pracy *Kapitalizm, socjalizm, demokracja* z roku 1946 J.A. Schumpeter twierdził, że chciał swych czytelników „skłonić do myślenia” i dlatego nie mógł odwracać ich uwagi „rozważaniami o tym, co z danego punktu widzenia «należałoby z tym zrobić»”¹⁵⁹. Jednakże ewolucja tradycyjnych funkcji szkoły wyższej, powstanie tak zwanego uniwersytetu drugiej i trzeciej generacji, co opisał w swej pracy Johan Gooitzen Wissema, pojawienie się twardych ograniczeń budżetowych i konieczność jak najefektywniejszego wykorzystania środków funduszy strukturalnych spowodowały wystąpienie, a następnie wzrost, przedsiębiorczości akademickiej. W związku z powyższym, J.G. Wissema konkluduje, że „w poszukiwaniu różnych rozwiązań, mających służyć wzmocnieniu innowacyjności przedsiębiorstw i przybliżeniu środowisk naukowych do realiów gospodarki, przedsiębiorczość akademicka wydaje się być atrakcyjnym polem do eksperymentów i prób. Wyższej uczelni przypisana zostaje nowa rola. W społeczeństwie opartym na wiedzy obecnie pełni ona rolę nie tylko ośrodka dydaktycznego i badawczego, ale także postrzegana jest jako instytucja dysponująca obfitym źródłem nowych idei, pomysłów, badań, które bardzo często mogą być wykorzystywane do uruchomienia nowej działalności gospodarczej. Niewykorzystywanie tych możliwości byłoby marnowaniem potencjału rozwoju gospodarczego kraju”¹⁶⁰.

---

¹⁵⁹ J.A. Schumpeter, *Kapitalizm, socjalizm, demokracja* ..., op. cit., s. XXVII.

¹⁶⁰ J.G. Wissema, *Technostarterzy. Dlaczego i jak?*, Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, Warszawa 2005, s. 11.

Wykorzystanie w ramach własnego przedsiębiorstwa wiedzy, osiągnięć naukowych, zdolności i pomysłów, rodzących się na uczelniach, cechuje się pewnym stopniem ryzyka. Młodzi przedsiębiorcy od samego początku muszą ponosić koszty związane z uruchomieniem oraz z funkcjonowaniem działalności gospodarczej. Potrzebna jest niemała znajomość procedur i kwestii prawnych dotyczących uruchomienia i prowadzenia działalności gospodarczej. Dodatkowymi barierami, które mogą pojawić się, są kwestie obejmujące prawo własności czy trudności wyceny wyników osiągnięć naukowych. W związku z przywoływanymi wcześniej trudnościami początkowej fazy funkcjonowania biznesu, warto poddać przedsiębiorczość akademicką pewnej ochronie, tak zwanej inkubacji. Taką właśnie ochronę są w stanie zapewnić inkubatory przedsiębiorczości. Ich potrzeba wynika nie tylko ze wskazanych wyżej powodów, ale również z tego, że wynalazca, innowator i przedsiębiorca są często różnymi osobami i tylko w wyjątkowych przypadkach posiadają wszystkie cechy łącznie, jak to było w przypadku Thomasa Edisona, Aleksandra Bella, Georga Eastmana czy Michaela Della. Studenci oraz pracownicy nauki kierunków pozaekonomicznych koncentrują się głównie na wykorzystaniu technologii przy tworzeniu nowych produktów i usług, a nie na regułach związanych z kwestiami finansowymi bądź rynkowymi¹⁶¹.

Inną, ważną kwestią, związaną z definiowaniem przedsiębiorczości w środowisku naukowym, którą wskazał Krzysztof Matusiak, są zagadnienia: czy przedsiębiorczość ma być przede wszystkim inkubowaniem przedsiębiorców i przedsiębiorstw, czy też inkubowaniem *know-how*, posiadającego potencjalną wartość rynkową, oraz inkubowaniem projektów, koncepcji biznesowych, wspieraniem przedsiębiorstw typu *start-up*¹⁶². Te podejścia wzorują się na skrajnie odmiennej filozofii i na skrajnie różnych podstawach. Pierwsze opiera się na hipotezie, że przy minimalnym wsparciu jest możliwe zwiększenie liczby stabilnych rynkowo i konkurencyjnych firm opartych na wiedzy. Drugie zakłada, że można jedynie wspomóc proces konceptualizacji projektów biznesowych w sposób organizacyjny i finansowy, natomiast same one są zmuszone do znalezienia zewnętrznego finansowania. Autorzy mają w tej sytuacji trzy wyjścia¹⁶³:

- sprzedaż określonych projektów inwestorom instytucjonalnym;
- wniesienie ich jako swój aport w spółki finansowane przez aniołów biznesu;

---

¹⁶¹ Ibidem.

¹⁶² K. Matusiak, *Przedsiębiorczość akademicka. Raport z badania*, Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, Warszawa 2009, s. 32.

¹⁶³ M. Skweres-Kuchta, *Innowacje, przedsiębiorczość i gospodarka oparta na wiedzy*, [w:] K. Matusiak, M. Matusiak, *Pojęcie i ekonomiczne znaczenie przedsiębiorczości akademickiej*, „ZN NR 453 Ekonomiczne Problemy Usług”, nr 8/2007, s. 159.

- stworzenie funduszy typu *venture capital*, będących w tych spółkach mniejszościowymi udziałowcami.

Według K. Matusiaka, przedsiębiorczość akademicka jest zaprogramowaną twórczą destrukcją, a jej realizacja wymaga specyficznego matecznika tworzonego przez¹⁶⁴:

- sektor nauki, badań i edukacji, który zaopatruje rynek w wyniki prac naukowo-badawczych wykwalifikowanych pracowników oraz elastyczne możliwości doskonalenia zawodowego potencjalnych przedsiębiorców spośród studentów i pracowników uczelni;
- system wsparcia, na który składają się programy oraz instytucje wspierające transfer technologii oraz rozwój początkowych faz funkcjonowania firmy;
- lokalne środowisko innowacji i przedsiębiorczości, w skład którego wchodzi małe i średnie firmy, wyspecjalizowane w usługach okołobiznesowych, oraz instytucje finansowania ryzyka (*venture capital*).

Wymienione elementy w konsekwencji współzależności i przenikania się stwarzają warunki rozwoju aktywności gospodarczej. Poprzez usieciwienie, w oparciu o infrastrukturę i instytucje, rozwijają się miękkie działania, powodujące znaczne zainteresowanie poszukiwaniem pomysłów na nowe produkty i technologie.

Słusznie wskazał J.G. Wissema, w ostatnim czasie następuje zwiększenie znaczenia wiedzy jako czynnika wytwórczego, aktywizującego rozwój nowych form współpracy nauki i gospodarki. Istniejący do tej pory model instytucji naukowej, zwłaszcza szkoły wyższej, oparty na edukacji i badaniach naukowych, zostaje poszerzony o przygotowanie do przedsiębiorczości, rozumianej jako kształtowanie kreatywnych działań, umożliwiających samodzielne działanie na rynku¹⁶⁵.

Tym samym wyzwaniem dla instytucji naukowych i edukacyjnych staje się, według niego¹⁶⁶:

- kształtowanie wśród pracowników i studentów postaw otwartych na przedsiębiorczość i samozatrudnienie;
- rozwijanie wiedzy oraz rozwiązań technologicznych i organizacyjnych na potrzeby rynku oraz małych i średnich firm;
- zarządzanie własnością intelektualną;
- przedsiębiorcze zarządzanie szkołą wyższą;
- inicjowanie partnerstwa i sieciowych relacji z miejscowym biznesem.

W takim otoczeniu powstaje nurt określany mianem przedsiębiorczości akademickiej lub inaczej aktywności gospodarczej środowiska akademickiego.

¹⁶⁴ K. Matusiak, *Rozwój systemów wsparcia ...*, op. cit., s. 110-111.

¹⁶⁵ J.G. Wissema, *Technostarterzy ...*, op. cit., s. 21-39.

¹⁶⁶ Ibidem.

Zainteresowanie kwestią aktywności gospodarczej środowiska akademickiego ma szereg źródeł. Zdaniem K. Matusiaka i Krzysztofa Zasiadłego, tkwią one w¹⁶⁷:

- działaniach związanych z komercyjnym przeniesieniem nowych pomysłów z nauki do gospodarki; tu szczególnie efektywny okazuje się model wynalazca–przedsiębiorca, umożliwiający bieżące dostosowanie się do nowych rozwiązań pod kątem oczekiwań rynku i konsumentów;
- narastającej presji innowacyjnej, powodującej skrócenie czasu przechodzenia od pomysłu do jego rynkowego zastosowania (kto szybszy, ten lepszy), co jest przyczyną przestrzennego zbliżenia firmy i instytucji naukowej czy uniwersytetu, naukowca i przedsiębiorcy; innowacja coraz bardziej staje się produktem środowiska, w którym działa przedsiębiorca (środowisko innowacyjne);
- wzroście poszukiwań nowych form zwiększania dochodów szkół wyższych i instytucji naukowych poprzez udrożnienie kanałów komunikacji i współpracy z biznesem, czego skutkiem jest sprzedaż technologii i usług badawczych;
- coraz mocniejszej potrzebie uatrakcyjniania oferty edukacyjnej o przygotowania do praktycznego wykorzystania zdobywanej wiedzy we własnej firmie;
- coraz bardziej wymagającym rynku, tworzącym trudną do pokonania przeszkodę dla ambitnych absolwentów szkół wyższych; samozatrudnienie jest stosunkowo prostą drogą do przełamania impasu w tym zakresie.

Głównym elementem przedsiębiorczości akademickiej są (o czym już wspomniano) ludzie o określonych i rzadkich kompetencjach. Jak podkreśla Małgorzata Skweres-Kuchta, że przedsiębiorców takich cechują lub powinny cechować¹⁶⁸:

- pomysłowość i wytrwałość w wyszukiwaniu oraz rozwiązywaniu problemów;
- otwartość na współpracę i samodoskonalenie zarządzanej organizacji;
- umiejętność dostrzegania punktów stycznych między wiedzą, technologią, a często utajonymi potrzebami rynku;
- ambicja kierowania własnym życiem, pasja, wizja i marzenia.

Z kolei Stefan Kwiatkowski wskazuje na następujące, pożądane cechy zachowań przedsiębiorczych¹⁶⁹:

---

¹⁶⁷ K. Matusiak, K. Zasiadły, *Rekomendacje dla Polski*, [w:] J. Guliński, K. Zasiadły (red.), *Innowacyjna przedsiębiorczość akademicka – światowe doświadczenia*, Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, Warszawa 2005, s. 145-148.

¹⁶⁸ M. Skweres-Kuchta, *Innowacje, przedsiębiorczość ...*, op. cit., s. 160.

¹⁶⁹ S. Kwiatkowski, *Przedsiębiorczość intelektualna*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2000, s. 24-26.

- różnorodność wiedzy, kontaktów i możliwości – przedsiębiorca intelektualny potrafi jednocześnie obcować w wielu środowiskach, sferach i światach, co daje niespotykane możliwości rozwoju i pogłębiania wiedzy oraz poszerzania relacji, które stanowią potencjalną bazę ekspansji;
- umiejętność integracji procesu zbierania, selekcjonowania i przetwarzania informacji oraz zdolność do podejmowania decyzji; umiejętność synchronizowania pracy jednocześnie w różnych fazach procesu decyzyjnego, co sprzyja unikaniu odkładania pewnych informacji, założeń, hipotez czy ocen;
- możliwości globalnego działania, zawierające w sobie szerokie kontakty i częste przemieszczanie się, co zwiększa możliwości identyfikowania i wykorzystania szans;
- zdolność znalezienia się we właściwym miejscu i czasie oraz identyfikacja zmian w otoczeniu, co przyczynia się do określenia działań przynoszących zakładane efekty;
- identyfikacja roli w biznesie jako intelektualnego wyzwania oraz przygody, dzięki czemu możliwe jest zachowanie pewnego dystansu wobec pełnionej roli, co stanowi źródło nieprzemijającej inspiracji;
- przywiązanie do kwestii etycznych i rozwoju pracowników.

Skoro, jak już przyjęto, przedsiębiorcami akademickimi są osoby związane ze szkołami wyższymi i innymi podmiotami aktywnymi w obszarze nauki oraz sektora badawczo-rozwojowego, czyli pracownicy naukowcy, studenci, doktoranci i wszyscy zainteresowani komercjalizacją zdobytej wiedzy, to jest oczywiste, że osoby te w ramach działań biznesowych podejmują następujące rodzaje aktywności¹⁷⁰:

- rozwijanie nowych produktów, technologii, systemów organizacji i zarządzania lub ich doskonalenie;
- adaptacja wyników badań niezbędnych do wdrożenia licencji;
- wprowadzanie do praktyki gospodarczej patentów, modeli użytkowych i pomysłów racjonalizatorskich, a także projektowanie i wdrażanie innowacji.

Mariusz Citkowski w swej pracy pt. *Przedsiębiorczość w gospodarce XXI wieku* konstatuje, iż działania przedsiębiorcze odgrywają niezwykle ważną rolę w gospodarce. W jego ocenie, powstawanie oraz rozwój małych i średnich firm jest bardzo skutecznym sposobem na efektywne wykorzystanie zasobów w procesach gospodarczych. Są one w stanie szczególnie dobrze zagospodarować zasoby ludzkie, przyrodnicze czy kulturowe, występujące w danej lokalizacji. Sektor małych i średnich

---

¹⁷⁰ W.M. Grudzewski, I.K. Hejduk, *Akademicka przedsiębiorczość ...*, op. cit.

firm absorbuje pojawiające się nadwyżki siły roboczej, jak również kreuje przedsiębiorcze podstawy, a także wskazuje szanse i możliwości zatrudnienia we własnej firmie. Co jednak bardziej istotne, jego znaczenie dla rozwoju gospodarki nie ogranicza się jedynie do znacznego udziału w tworzeniu PKB i w całkowitej liczbie zatrudnionych pracowników. Okazuje się bowiem, że podmioty małe posiadają znacznie większą zdolność dostosowywania się do zmieniających się warunków zewnętrznych niż firmy duże. Dalej M. Citkowski trafnie zauważa, że do prowadzenia działalności gospodarczej są konieczne nie tylko czynniki materialne, ale także przygotowanie zawodowe, wiedza oraz inicjatywa i kreatywność, tkwiące w umyśle i woli człowieka. Dodaje również, że chęć przetrwania nie może być dla przedsiębiorcy głównym celem działalności, chociaż, rzecz jasna, zmieniające się warunki wymagają od niego umiejętności sprostania nowym zadaniom. Jednocześnie ważne są: inicjatywa, elastyczność, kreatywność czy wyobraźnia. Mimo to może okazać się, że zarówno wymienione cechy, jak i posiadane zasoby materialne oraz poziom wiedzy niewiele pomogą w konfrontacji z obiektywnymi uwarunkowaniami rozwoju przedsiębiorczości¹⁷¹.

Rozważania M. Citkowskiego, dotyczące istoty przedsiębiorczości, łączą efekty badań prowadzonych nie tylko na gruncie nauk ekonomicznych, ale również psychologii. Psychologowie traktują przedsiębiorczość jako element osobowości człowieka. Czynniki psychologiczne, składające się na obraz psychiczny jednostki, wiążą się z takimi elementami jej psychiki, jak temperament i inteligencja (uwarunkowane przede wszystkim genetycznie) oraz cechami nabytymi w rozwoju ontogenetycznym – charakter, osobowość, motywacja działania, system wartości. Czynniki psychologiczne wyznaczają indywidualny poziom zachowań organizacyjnych. Łączą się z takimi ważnymi elementami struktury psychiki, jak: procesy percepcyjne, zdolności i inteligencja, temperament, osobowość i charakter oraz system wartości przejawiający się w motywacji człowieka¹⁷². Ogólnie rzecz biorąc, w sferze dowolnej pracy zawodowej najważniejsze zachowania są determinowane przez następujące grupy cech osobowościowych¹⁷³:

- cechy określające kierunek działania i wybór celów, to jest sferę potrzeb jednostki i sferę uznawanych oraz realizowanych przez nią wartości;
- cechy określające poziom i sprawność działania, to jest jej zdolności (ich typ i poziom) oraz inteligencję;

---

¹⁷¹ M. Citkowski, *Przedsiębiorczość w gospodarce XXI wieku*, Wyższa Szkoła Administracji Publicznej im. Stanisława Staszica w Białymstoku, Białystok 2009, s. 5.

¹⁷² P.F. Drucker, *Innowacje ...*, op. cit., s. 35.

¹⁷³ A. Rzeczycka, *Przedsiębiorstwo na rynku, jego cele i determinanty funkcjonowania*, [w:] G. Golawska-Witkowska (red.), *Przedsiębiorstwo w gospodarce rynkowej i źródła jego finansowania*, Wydawnictwo Politechniki Gdańskiej, Gdańsk 2006, s. 7-9.

- cechy określające tempo, szybkość, siłę i trwałość reakcji jednostki na bodźce płynące z otoczenia, czyli jej temperament;
- cechy określające zgodność działań jednostki z obowiązującymi standardami moralnymi i społecznymi, czyli jej charakter.

Rozwój postawy przedsiębiorczej jest za każdym razem sprawą bardzo indywidualną, ale w ekonomii można mówić o kilku podziałach i rodzajach przedsiębiorczości. Stąd wyróżnia się przedsiębiorczość zewnętrzną i przedsiębiorczość wewnętrzną.

Przedsiębiorczość zewnętrzna jest skierowana na nasze otoczenie, mamy z nią do czynienia, gdy rozwijamy własne przedsięwzięcie o charakterze komercyjnym. Przedsiębiorczość wewnętrzna występuje, gdy nasze cechy i umiejętności wykorzystujemy na potrzeby firmy, zespołu ludzi, z którymi pracujemy.

Można wyodrębnić następujące typy przedsiębiorczości¹⁷⁴:

- przedsiębiorczość spekulacyjna, czyli umiejętność wyszukiwania korzystnych okazji biznesowych (kupno, restrukturyzacja i sprzedaż firmy);
- przedsiębiorczość innowacyjna, czyli umiejętność podejmowania ryzyka inwestycyjnego (zwiększenie produkcji, nowy asortyment, nowe usługi);
- przedsiębiorczość intelektualna, czyli umiejętność tworzenia nowych idei, wskazywania kierunku rozwoju (wyprzedzanie konkurencji, kształtowanie mody).

W praktyce gospodarczej przedsiębiorstwo traktuje się interpersonalnie. Przeważa pogląd, że jest to system, który się rozwija i zmierza do ustalonego celu, jednocześnie doskonalą się. System „przedsiębiorstwo” jest celowy, samoorganizujący się i samoregulujący. Zapewnia stabilność i adaptacyjność niezbędną do przetrwania i rozwoju. Jest systemem złożonym, posiadającym wewnętrzną strukturę organizacyjną, otwartym, współdziałającym z otoczeniem przez wymianę pracowników, majątku rzeczowego i informacji. Stanowi element systemu wyższego rzędu – gospodarki: regionalnej, krajowej, europejskiej, światowej. Ma charakter dynamiczny i zmienia się w czasie¹⁷⁵.

Od połowy XX wieku w proces tworzenia warunków rozwoju aktywności gospodarczej włączają się uczelnie wyższe. Wzrost znaczenia wiedzy jako czynnika rozwoju aktywności gospodarczej nadaje wymienionym instytucjom nową rolę w gospodarce oraz dyktuje nowy sposób ich funkcjonowania. Następuje rozwój nowych form współpracy między sektorem nauki a gospodarką. Uczelnie angażują się w działania rozwijające innowacyjność regionów, pracownicy naukowi

¹⁷⁴ www.nauczyciel.pl/page.php (dostęp: 15.03.2018).

¹⁷⁵ J. Moczydłowska, I. Pacewicz, *Przedsiębiorczość*, Wydawnictwo Oświatowe FOSZE, Rzeszów 2007, s. 16-17.

podejmują się prowadzenia własnych firm, programy studiów są konstruowane w taki sposób, aby umożliwić studentom nabycie praktycznych umiejętności niezbędnych w zarządzaniu firmami¹⁷⁶.

Ustawa *Prawo o szkolnictwie wyższym z 2005 r.* z późniejszymi zmianami, wpisała przedsiębiorczość akademicką w podstawowy zakres aktywności szkół wyższych w Polsce. Określa ona, że obok prowadzenia badań naukowych oraz kształcenia studentów uczelnie są zobligowane do współpracy z otoczeniem gospodarczym, w formie działalności gospodarczej, wyodrębnionej organizacyjnie i finansowo. Najbardziej znanymi, a jednocześnie najczęściej wykorzystywanymi instytucjonalnymi formami kreowania i wspierania przedsiębiorczości akademickiej w Polsce są¹⁷⁷:

- Biura Karier;
- Akademickie Inkubatory i Preinkubatory Przedsiębiorczości;
- Centra Transferu Technologii;
- Parki Naukowo-Technologiczne.

Głównym punktem zainteresowania uczelnianych biur karier, działających przy polskich uczelniach od 1993 roku, jest wspieranie rozwoju intelektualnego i zawodowego studentów jako przyszłych pracowników. Zakres podejmowanych przez nie działań obejmuje między innymi¹⁷⁸:

- tworzenie i obsługę baz danych z ofertami pracy na rynku;
- przeprowadzanie szkoleń i warsztatów, służących rozwijaniu umiejętności przydatnych w poszukiwaniu pracy;
- nawiązywanie i utrzymywanie kontaktów z pracodawcami oraz pośrednictwo pracy;
- doradztwo zawodowe, indywidualne i grupowe.

W odróżnieniu od nich, zadaniem Akademickich Inkubatorów Przedsiębiorczości jest, przede wszystkim, wsparcie działalności gospodarczej środowiska akademickiego lub pracowników uczelni oraz studentów będących przedsiębiorcami. Ustawa *Prawo o szkolnictwie wyższym* dopuszcza dwie formy funkcjonowania Akademickich Inkubatorów Przedsiębiorczości:

- jako jednostek ogólnouczelnianych, działających w oparciu o regulamin zatwierdzony przez senaty uczelni;
- jako spółek handlowych lub fundacji, których działalność regulują odpowiednie dokumenty prawne.

---

¹⁷⁶ A. Richert-Kaźmierska, *Instytucjonalne formy wspierania ...*, op. cit., s. 12.

¹⁷⁷ Ibidem, s. 13.

¹⁷⁸ Materiały wewnętrzne Biura Karier Uniwersytetu w Białymstoku.

Pierwsza z nich pozwala ośrodkowi akademickiemu na sprawowanie bezpośredniej kontroli oraz nadzoru nad działalnością inkubatora. Jednak przy tej formie mogą pojawić się trudności w momencie uruchamiania biznesu w ramach działalności gospodarczej, gdyż, zgodnie z przyjętym rozwiązaniem, to uczelnia powinna występować w imieniu inkubowanych firm. Niejednokrotnie zdarza się, że uczelnie udostępniają podmiotom zewnętrznym powierzchnię użytkową, co mimo że jest rozwiązaniem stosunkowo najłatwiejszym, to znacznie ograniczającym przywilej wywierania wpływu na działalność inkubatora. Najlepszym rozwiązaniem jest objęcie przez uczelnię części udziałów w spółce prowadzącej inkubator, a to nie tylko pozwala jej na czerpanie korzyści finansowych, ale jednocześnie zapewnia uczelni możliwość wywierania bezpośredniego wpływu na funkcjonowanie inkubatora¹⁷⁹.

W Polsce wyróżnia się trzy formy preinkubacji firmy w otoczeniu szkoły wyższej¹⁸⁰:

- w sieci AIP prowadzonych przez Fundację Akademickie Inkubatory Przedsiębiorczości (FAIP);
- w inkubatorach działających w ramach uczelni, najczęściej w powiązaniu z centrami transferu technologii i biurami karier;
- w preinkubatorach działających w ramach parków naukowo-technologicznych.

Według Roberta Ciborowskiego, można wymienić szereg instytucji, które przyczyniają się do podnoszenia innowacyjności oraz wpływają na charakter innowacji. Do nich można zaliczyć między innymi: system naukowo-badawczy, system edukacyjny, organizacja działalności B+R przedsiębiorstw, jak również udział państwa w finansowaniu i tworzeniu innowacji¹⁸¹.

2.2.

Rozwój aktywności gospodarczej środowiska akademickiego na świecie i w Polsce

Polityka wspierania aktywności gospodarczej środowiska akademickiego jest silnie zróżnicowana w zależności od kraju i kontynentu. Charakteryzując rozwój akademickiej aktywności gospodarczej na świecie, warto zająć się szczególnie jej

¹⁷⁹ www.e-mentor.edu.pl (dostęp: 18.04.2018).

¹⁸⁰ A. Richert-Każmierska, *Instytucjonalne formy wspierania ...*, op. cit., s. 13.

¹⁸¹ R. Ciborowski, *Innowacje w rozwoju gospodarczym*, [w:] A.H. Jasiński, R. Ciborowski (red.), *Ekonomika i zarządzanie innowacjami w warunkach zrównoważonego rozwoju*, Wydawnictwo Uniwersytetu w Białymstoku, Białystok 2014, s. 46; R. Ciborowski, *Innovation Process Adjusting in Peripheral Regions. The Case of Podlaskie Voivodship*, "Equilibrium. Quarterly Journal of Economics and Economic Policy", Vol. 9, Issue 2, 2014, s. 57-72.

przypadkiem, który stanowi aktywność gospodarcza środowiska akademickiego, wspierana od wielu lat przez kraje Europy Zachodniej, USA i Japonię. W Stanach Zjednoczonych głównym przejawem aktywności gospodarczej środowiska akademickiego jest bezpośrednio tworzenie firm opartych na wiedzy. W Europie aktywność gospodarcza środowiska akademickiego jest definiowana znacznie szerzej, jako całe spektrum działań, w tym: wspieranie relacji na linii nauka – gospodarka, preinkubacja i inkubacja przedsiębiorstw wywodzących się z uczelni. Zdecydowanie odmienne jest również zaangażowanie europejskich i amerykańskich uczelni w procesy sprzedaży wyników badań, ich komercjalizacji oraz tworzenia firm odpryskowych *spin-out* jako jednych z dostępnych form realizacji przedsiębiorczości akademickiej w praktyce. Wynika to z niższego poziomu aktywności gospodarczej środowiska akademickiego w Europie i konieczności zwracania uwagi na szerszą skalę problemów, w tym zarządzanie relacjami nauka – gospodarka oraz aktywizacji postaw przedsiębiorczych. Wskazane różnice potwierdzają tylko oczywisty fakt, iż „zdecydowanie większą uwagę poświęca się tworzeniu firm odpryskowych opartych na wiedzy w USA (przejaw bezpośrednich działań w zakresie przedsiębiorczości akademickiej), niż w Europie, gdzie poza zakładaniem firm typu *spin-off* sporo uwagi poświęca się działaniom twardym – budowie inkubatorów oraz funduszy finansujących, a także działaniom miękkim – propagowaniu wiedzy z zakresu przedsiębiorczości, badaniom w tym zakresie, szkoleniom itp. Poza tym w Europie o wiele większą rolę odgrywa transfer technologii poprzez centra transferu technologii”¹⁸².

Przykładem kraju, który w Unii Europejskiej stosuje udaną politykę wspierania tworzenia firm akademickich jest Finlandia. Wśród przyczyn takiego stanu rzeczy można wymienić przynajmniej kilka, w tym: wysokie nakłady na B+R (*high-tech* R&D), zarówno publiczne jak i prywatne, a także szeroką współpracę między instytucjami związanymi z transferem technologii – uczelniami, instytucjami naukowymi, centrami technologicznymi – a inwestorami (jednostkami oferującymi kapitał). To właśnie stworzenie przez politykę państwa warunków odpowiednich dla przedsiębiorczości akademickiej umożliwiło powstanie w Finlandii przedsiębiorstw z dziedziny nanotechnologii takich, jak: KSV Instruments, Nanolab Systems czy Genano.

W USA decydujące znaczenie dla wzmocnienia powiązania badań naukowych z potrzebami rynku i zwiększenia efektywności wdrożeń odgrywa *Ustawa Bayh-Dole’a* z 1980 roku, która umożliwiła rozwój przedsiębiorczości akademickiej. Dzięki niej technologie opracowane na uniwersytetach w USA mogą stawać się podstawą do rozpoczęcia nowej działalności. Wymaga to znalezienia zainteresowanych przedsiębiorców i kapitału zaangażowanego. Zazwyczaj pierwszy rok takiej działalności

---

¹⁸² http://www.parp.gov.pl/files/74/81/105/przed_akademicka.pdf (dostęp: 11.10.2017).

przeznacza się na sprawdzenie technicznej wykonalności technologii oraz jej potencjału rynkowego. W momencie, gdy zostanie potwierdzona słuszność przedsięwzięcia, firma wchodzi w stadium rozwoju i może znaleźć inne źródła finansowania. Warto podkreślić, że w Stanach Zjednoczonych w latach 1980-2003 powstało 4,5 tysiąca spółek bazujących na technologiach transferowanych z uczelni i instytutów badawczych, spośród których na rynku wciąż funkcjonuje około 60%. Przykładami firm z USA, które powstały w ramach przedsiębiorczości akademickiej i odniosły bardzo znaczący sukces są: w dziedzinie biotechnologii – Genentech, a w dziedzinie informatyki – Google oraz Intel. Warto również zwrócić uwagę, że w USA, oprócz stworzenia przyjaznych uwarunkowań prawnych dla przedsiębiorczości akademickiej, za istotny uznaje się także aspekt budowy więzi współpracy pomiędzy światem nauki a światem przemysłu¹⁸³.

W Europie, jeśli chodzi o funkcjonowanie przedsiębiorczości akademickiej, nie stworzono żadnego uniwersalnego modelu. Należy więc wymienić kilka programów, realizowanych przez państwa europejskie, które stanowią przykłady rozwiązań modelowych. Jako pierwszy przykład można wymienić podejście pionowe (*top-down*). Cała specyfika tego modelu polega na tym, że sieciom inkubatorów, współdziałających z instytucjami badawczymi, budżetowe środki pieniężne są przekazywane poprzez agencje rządowe. Takie podejście zastosowała wspomniana wyżej Finlandia – kraj, który w ostatnich dwudziestu latach zdołał wypracować bardzo wysoką kulturę innowacyjności i który zalicza się do najbardziej rozwiniętych państw świata, pomimo niesprzyjającej lokalizacji i braku zasobów naturalnych. Do rozwoju przyczyniła się, między innymi, wieloletnia polityka państwa, nastawiona przede wszystkim na wsparcie innowacji oraz gospodarki opartej na wiedzy, jak też prawnego rozwiązania całego spektrum problemów dotyczących przedsiębiorczości akademickiej. Od lat osiemdziesiątych rząd fiński bardzo dużą pulę środków kieruje w stronę sektora Badania i Rozwój (B+R), a w szczególności na natężenie jego kontaktów z gospodarką. Wspiera on także powstawanie instytucji oraz sieci jednostek, takich jak: szkoły wyższe, parki naukowe i technologiczne, inkubatory itp. Przystąpienie Finlandii do Unii Europejskiej oraz efektywne wykorzystanie funduszy strukturalnych do finansowania różnych inicjatyw związanych z przedsiębiorczością akademicką spowodowało zwiększenie konkurencyjności gospodarki tego państwa. Jak już wcześniej wspomniano, Finlandia wspiera przedsiębiorczość akademicką w ramach technologicznej polityki państwa. Działalność operacyjna tej polityki jest realizowana poprzez Fińską Narodową Agencję Technologiczną (TEKES), zaś za jej realizację jest odpowiedzialny minister handlu i przemysłu. Jednym z celów TEKES jest współpraca z partnerami zajmującymi się

---

¹⁸³ Ibidem.

komercjalizacją wyników badań i transferem technologii. Dlatego też duża część środków, przeznaczonych na sektor B+R, jest lokowana głównie jako kapitał zaangażowany na uczelniach wyższych. Jeśli chodzi natomiast o poziom regionalny, to polityka technologiczna jest realizowana poprzez Centra Zatrudnienia i Rozwoju Gospodarczego, a finansowanie odbywa się za pośrednictwem Fińskiego Funduszu Badań i Rozwoju – SITRA¹⁸⁴.

Kolejnym przykładem modelu funkcjonowania aktywności gospodarczej środowiska akademickiego może być system wykorzystany w Niemczech. Kraj ten postawił na upowszechnienie oraz wykreowanie wszelkiego rodzaju programów wspierających przedsiębiorczość. Programy te są wdrażane przez rząd i skierowane w szczególności do ludzi młodych, rozpoczynających karierę zawodową. Mają one na celu wytworzenie kultury przedsiębiorczości, tak aby otwieranie własnej działalności gospodarczej stanowiło naturalny etap rozwoju zawodowego¹⁸⁵.

Wsparcie aktywności gospodarczej środowiska akademickiego w Niemczech odbywa się poprzez jeden z najbardziej znanych oraz największych programów, jakim jest EXIST – Existenzgründer aus Hochschulen. Omawiany program stanowi część wsparcia rządu federalnego, mającego na celu przyczynienie się do zwiększenia transferu technologii i wiedzy, płynących z ośrodków akademickich, oraz do powstawania innowacyjnych przedsiębiorstw. Powstanie programu nastąpiło w 1998 roku. Celem było stworzenie platformy współpracy między minimum trzema partnerami z regionu we współpracy z uczelniami. Program EXIST miał za zadanie wykreowanie jak najlepszych warunków do powstawania firm, opierających się na nowoczesnej technologii. Realizację programu oparto głównie o uczelnie wyższe. Do początkowego etapu realizacji konkursu przystąpiło 200 szkół wyższych, co zaowocowało 109 projektami regionalnego partnerstwa pomiędzy nauką a biznesem. Po analizie założeń do udziału w programie zostało zakwalifikowanych pięć najlepszych regionów, dysponujących szerokim potencjałem badawczo-rozwojowym oraz naukowym. Stworzono w nich platformę współpracy partnerów ze sfery polityki oraz biznesu z ośrodkami naukowymi. Obszary w miarę postępu programu miały przeradzać się w tak zwane centra doskonałości. Pierwsza edycja programu odniosła sukces, co spowodowało kontynuację programu.

---

¹⁸⁴ K. Pado, *Stan przedsiębiorczości akademickiej w Polsce – akademickie inkubatory przedsiębiorczości*, Raport, Wyższa Szkoła Informatyki i Zarządzania, Rzeszów 2008, s. 12-18.

¹⁸⁵ G. Gromada, S. Kmita, *Lokalne, regionalne i narodowe programy wsparcia przedsiębiorczości akademickiej*, [w:] J. Guliński, K. Zasiadły (red.), *Innowacyjna przedsiębiorczość ...*, op. cit., s. 77-78, 86, [za:] K. Pado, *Stan przedsiębiorczości ...*, op. cit., s. 14.

W 2002 roku do następnej edycji zostało zakwalifikowanych kolejnych dziesięć regionów¹⁸⁶.

Jak pisze Karolina Pado, jeśli chodzi o Polskę, to funkcjonuje w niej wiele dużych i efektywnie działających ośrodków przedsiębiorczości akademickiej, lecz nie brakuje równocześnie mniejszych, które chciałyby promować przedsiębiorczość, ale nie potrafią tego zrobić. Dlatego też wydaje się, że opracowanie programu w Polsce na bazie niemieckiego EXIST byłoby dobrym rozwiązaniem. Z jednej strony taki program wytyczałby kierunki działania dla mniejszych jednostek, a z drugiej strony wzmacniałby jednostki najlepsze, najbardziej innowacyjne¹⁸⁷.

Bardzo silny system wsparcia aktywności gospodarczej środowiska akademickiego z funduszy publicznych funkcjonuje we Francji. Prawodawstwo francuskie było jednym z pierwszych w Europie, które określiło zasady pracy kadry naukowej poza uczelnią, w komercyjnych firmach. Rok 1999 był przełomem w rozwoju i promowaniu przedsiębiorczości akademickiej. Została wówczas uchwalona ustawa, której zapisy skoncentrowały się na czterech sekcjach, służących ustanowieniu formalnych zasad kooperacji pomiędzy gospodarką a nauką oraz przewyżczeniu barier we współpracy między nimi. Pierwsza sekcja ułatwiła profesorom, doktorantom, nauczycielom akademickim oraz badaczom zakładanie firm opartych na wiedzy typu *spin-up*. Jednocześnie ustawa przewiduje, iż na dłuższą metę łączenie pracy naukowej z przedsiębiorczością musi się niekorzystnie odbić na tej pierwszej, dlatego umożliwi naukowcom podejmowanie pracy w tych firmach przez maksymalnie sześć lat. Po upływie tego czasu muszą oni zdecydować, czy chcą w niej pozostać, czy też wrócić na uczelnie, czyli do sektora publicznego. Co istotne, w tym okresie pracownicy naukowcy zachowują swój status urzędników publicznych. Prawo pozwala także na wypłacanie im pensji z jednostki macierzystej na początkowym etapie działalności przedsiębiorstwa. Drugi dział określa współpracę pomiędzy przedsiębiorstwami a publicznym sektorem naukowo-badawczym. Pracownicy naukowcy mogą świadczyć na rzecz przedsiębiorstw, korzystających z ich badań, konsultingowe usługi komercyjne, tak zwane *industrial and commercial business services*. Ponadto szkoły wyższe oraz instytucje naukowo-badawcze mogą tworzyć inkubatory, które mają prawo udostępniać pomieszczenia nowo powstałym firmom.

---

¹⁸⁶ G. Gromada, S. Kmita, *Lokalne, regionalne ...*, op. cit., [w:] J. Guliński, K. Zasiadły (red.), *Innowacyjna przedsiębiorczość ...*, op. cit., s. 81-84, 86, [za:] K. Pado, *Stan przedsiębiorczości ...*, op. cit., s. 12-18.

¹⁸⁷ Ekspertyza: *Przygotowanie i przeprowadzenie badań dotyczących wspierania rozwoju przedsiębiorczości akademickiej w Polsce w zakresie transferu technologii i innowacyjności*, Poznań, listopad 2005, s. 23, 28-30, [za:] K. Pado, *Stan przedsiębiorczości ...*, op. cit., s. 14.

Trzeci rozdział omawianej ustawy reguluje finansową strukturę innowacyjnych przedsiębiorstw¹⁸⁸.

System publicznych inkubatorów we Francji odgrywa ważną rolę w rozwoju przedsiębiorczości akademickiej. Do głównych podmiotów, które uczestniczą w tym systemie, zalicza się uczelnie wyższe, choć istotną rolę odgrywa też Narodowa Agencja Badań Naukowych, Agencja Energii Atomowej, jak też kilka innych instytucji oraz organizacji działających na rzecz uczelni. Istotą sektora publicznych inkubatorów było wykreowanie bazy dla rozwoju innowacyjnego biznesu, który czerpie korzyści z komercjalizacji wyników badań. Francuski system inkubatorów zainicjowany został w marcu 1999 roku. Od tego czasu znacznie rozwinął się i obecnie funkcjonuje on na podstawie pięciu głównych zasad. Pierwszą z nich jest prowadzenie kompleksowej oraz profesjonalnej obsługi przedsiębiorstw (logistyczne wsparcie, pomoc w ocenie projektów, monitoring nowo powstałych firm, trening przedsiębiorczości). Drugą zasadą jest stworzenie zachęcającego systemu finansowania, pochodzącego z publicznych subsydiów. System ten zakłada, że przez pierwsze trzy lata sieci inkubatorów będą finansowane z publicznych subsydiów wypłacanych przez Europejski Fundusz Społeczny i Francuski Fundusz Badań Technologicznych. Po tym okresie sieci inkubatorów przechodzą na samofinansowanie. W momencie uruchomienia działalności gospodarczej pomoc publiczna dla firm zostaje zastąpiona kapitałem prywatnym¹⁸⁹.

Trzecią zasadą jest stworzenie elastycznego systemu zarządzania, koordynującego współpracę na trzech następujących poziomach¹⁹⁰:

1. poziom inkubatora, na którym reguluje się współdziałanie: komitetu wybierającego najlepsze pomysły z aplikujących do inkubacji, komitetu sterującego, będącego odpowiedzialnym za finanse, oraz zespołu zarządzającego;
2. poziom Komitetu Kontraktowego do spraw Funduszy *Seed Capital* i Inkubatorów, na którym reguluje się współpracę ekspertów wywodzących się z instytucji publicznych oraz ekspertów w zakresie finansowania *start-up*;
3. poziom Departamentu Technologii w Ministerstwie Edukacji, Badań i Technologii, skąd wywodzi się dyrektor całego systemu.

Czwarta zasada związana jest z dywersyfikacją działalności inkubatorów, która zmierza do zapewnienia otwartości systemu opartego na sieciach powiązań międzyinstytucjonalnych¹⁹¹.

---

¹⁸⁸ <http://www.innovating-regions.org> (dostęp: 21.08.2017), [za:] K Pado, *Stan przedsiębiorczości ...*, op. cit., s. 12-18.

¹⁸⁹ K. Pado, *Stan przedsiębiorczości ...*, op. cit., s. 12-18.

¹⁹⁰ Ibidem.

Kolejnym przykładem rozwoju aktywności gospodarczej środowiska akademickiego jest Hiszpania, stanowiąca jeden z regionów Europy najszybciej rozwijających się pod względem badań i rozwoju. Czynnikiem, który stymulował tak szybkie tempo rozwoju, było przyjęcie szeregu rozwiązań mających charakter prawno-ekonomiczny. Zostały wprowadzone ulgi dla przedsiębiorstw wdrażających innowacyjne projekty. Filarem polityki proinnowacyjnej w Hiszpanii było zaangażowanie całego systemu szkolnictwa wyższego. Wydzielone zostały 42 centra badawcze przeznaczone do wsparcia, które miały za zadanie reprezentować różne dziedziny nauki. Bardzo dużo elementów tego systemu miało ścisłe powiązanie z przedsiębiorczością akademicką. Aby zasilać kadre naukową hiszpańskich uczelni, powstał program Ramony Cajal, którego celem było zaproszenie na kontrakty naukowców z różnych regionów. Został także opracowany program o nazwie INOVA, mający na celu promocję oraz poprawę wiedzy na temat przedsiębiorczości akademickiej. Program ten pozwalał również na możliwość łączenia pracy naukowca z prowadzeniem działalności gospodarczej¹⁹².

Przykładem, godnym analizy, jest ośrodek akademicki TWENTE w Holandii. Powstały tam struktury wsparcia aktywności gospodarczej środowiska akademickiego na poziomie regionalnym. Region ten, z tradycyjnego regionu przemysłowego, w późniejszym okresie, dzięki kooperacji nauki z biznesem, przerodził się w lidera, jeśli chodzi o dziedzinę transferu technologii i innowacji w Europie. Głównym ośrodkiem regionu był Uniwersytet Twente. W połowie lat osiemdziesiątych nastąpiło uruchomienie programu TOP, który miał za zadanie stymulowanie zakładania firm przez naukowców, a także pomoc w pierwszym roku działalności. Duży nacisk położono wówczas na tworzenie regionalnej sieci między uczelnią wyższą, przemysłem oraz instytucjami wsparcia¹⁹³.

Jednocześnie godny przytoczenia jest przykład programu lokalnego *Warwick Ventures* utworzonego w 2000 roku. Jest to biuro transferu technologii, którego zadaniem jest obsługa Uniwersytetu w Warwick (Anglia). Personel tego biura ma wykształcenie biznesowo-marketingowe i, mimo że biuro jest ściśle powiązane z uczelnią, osoby tam pracujące nie mają innych obowiązków na uczelni. *Warwick Ventures* zajmuje się głównie rejestracją i ochroną patentów, audytem innowacji,

---

¹⁹¹ J. Guliński, M. Mardas-Brzezińska, *Dobre praktyki wspierania przedsiębiorczości akademickiej w Unii Europejskiej*, Prezentacja z dnia: Poznań, 1 marca 2007, slajdy: 10-12, <http://209.85.135.104/search?q=cache:>

www.ppnt.poznan.pl/obrazy/doc/PPNT.ppt+system+publicznych+inkubator%C3%B3w+w+Francji.&hl=pl&ct=clnk&cd=1&gl=pl&client=firefox-a (dostęp: 21.08.2017), [za:] K. Pado, *Stan przedsiębiorczości ...*, op. cit., s. 15.

¹⁹² *Opracowanie modelu wspierania przedsiębiorczości akademickiej w Wielkopolsce. Raport końcowy*, Poznań, 6 listopada 2006, <http://www.poznan.pl> [za:] K. Pado, *Stan przedsiębiorczości ...*, op. cit., s. 12-18.

¹⁹³ K. Pado, *Stan przedsiębiorczości ...*, op. cit., s. 12-18.

opracowywaniem biznesplanów, prowadzeniem badań rynkowych, utrzymywaniem kontaktów z potencjalnymi klientami, pomocą w zdobyciu kapitału inwestycyjnego oraz pomocą w zarządzaniu tworzących się firm.¹⁹⁴ *Warwick Ventures* jest interesującym przykładem współpracy nauki i biznesu, gdyż pozwala na profesjonalne podejście do działań znacznie niezależnych od uniwersytetu¹⁹⁵.

Przedstawione powyżej wybrane inicjatywy, podejmowane na poziomie europejskim, są przykładem dobrych praktyk. Należy również podkreślić, iż mimo różnorodności rozwiązań, wszystkie one posiadają wspólną cechę: ich doświadczenia we wspieraniu przedsiębiorczości akademickiej mają charakter pozytywny i są możliwe do wykorzystania w warunkach polskich. Najbardziej rozwinięte kraje świata swoją politykę opierają głównie na tworzeniu społeczeństwa opartego na wiedzy. Jest to społeczeństwo, o którego trwałym dobrobycie oraz rozwoju w znacznym stopniu zaczynają decydować dwa czynniki: kapitał ludzki – umiejętności i kwalifikacje oraz kapitał społeczny, a więc ścisła współpraca i wzajemne zaufanie. Najważniejszymi instytucjami rozwoju w dzisiejszych czasach stają się zatem uniwersytety, które, po pierwsze, pracują na potrzeby techniki i technologii związanych z gospodarką, a po drugie – są ośrodkami, gdzie tworzy się i gromadzi wiedzę. To właśnie działalność uniwersytetów wykreowała pojęcie przedsiębiorczości akademickiej, która za jeden z priorytetowych celów stawia sobie aktywizację absolwentów. Jest to bardzo ważne wyzwanie – szczególnie dla polskiej gospodarki, gdyż po zakończeniu studiów duża część młodych ludzi często zasila szeregi bezrobotnych. Problem ten stał się jeszcze bardziej istotny, kiedy okazało się, iż w 2007 roku Polska, na tle innych krajów unijnych, miała jeden z największych wskaźników bezrobocia wśród młodych ludzi¹⁹⁶. Taki stan rzeczy jest spowodowany nie tylko wyżem demograficznym, ale również niedostosowaniem kwalifikacji zawodowych absolwentów wyższych uczelni do obecnych wymogów rynku pracy. W związku z tym promowanie przedsiębiorczości akademickiej wśród środowiska akademickiego odgrywa dużą rolę.

Aktywność gospodarcza środowiska akademickiego w Polsce to nie tylko tworzenie firm opartych na wiedzy, lecz także cała gama innych działań, takich jak wspieranie współpracy między nauką a gospodarką czy preinkubacja i inkubacja firm wywodzących się ze środowisk akademickich. Dlatego też najważniejszym

---

¹⁹⁴ J. Guliński, M. Mardas-Brzezińska, *Dobre praktyki wspierania przedsiębiorczości akademickiej ...*, op. cit., slajd 18, [za:] K. Pado, *Stan przedsiębiorczości ...*, op. cit., s. 12-18.

¹⁹⁵ Ekspertyza, *Przygotowanie i przeprowadzenie badań ...*, op. cit., s. 33-35, [za:] K. Pado, *Stan przedsiębiorczości ...*, op. cit., s. 12-18.

¹⁹⁶ A. Rozmus, B. Przywara, M. Czyżewska, M. Bienia, L. Orenkiewicz, A. Stasiak, *Bezrobocie oraz przeciwdziałanie mu w Polsce i UE*, [w:] T. Pomianek (red.), *Rynek pracy w Polsce i innych krajach Unii Europejskiej*, wyd. VII, Instytut Gospodarki Wyższej Szkoły Informatyki i Zarządzania, Rzeszów 2008, [za:] K. Pado, *Stan przedsiębiorczości ...*, op. cit., s. 8-12.

instytucjonalnym zapleczem polskiej przedsiębiorczości akademickiej stają się specjalne ośrodki przedsiębiorczości, w tym: inkubatory przedsiębiorczości, parki technologiczne i naukowo-technologiczne, centra transferu technologii oraz studenckie biura karier. Mianem przedsiębiorcy akademickiego jest nazywana osoba, która prowadzi działalność gospodarczą w ośrodkach przedsiębiorczości akademickiej bądź pracownik naukowy wyższej uczelni czy doktorant, który założył własną firmę. Przedsiębiorstwo takie określa się mianem firmy odpryskowej (ang. *spin-off*). Mimo, że aktywność gospodarcza środowiska akademickiego w Polsce znajduje się we wstępnej fazie rozwoju, to potencjał jej jest bardzo ogromny. Fakt integracji Polski z Unią Europejską wymusił konieczność dążenia do odpowiedniego poziomu innowacyjności przedsiębiorstw. Dążenie to jest możliwe do osiągnięcia przede wszystkim dzięki współpracy sektora naukowo-badawczego z przedsiębiorstwami, polegającej na transferze technologii i innowacji. Od niedawna polskie uczelnie zaczęły odgrywać znaczącą rolę w tym zakresie. Zmieniło to postrzeganie instytucji naukowych. Nie są one już tylko placówkami naukowo-dydaktycznymi, ale stanowią również pewnego rodzaju potencjał, który, zbliżając się w stronę gospodarki, może okazać się impulsem do jej dynamicznego rozwoju. Szkoły wyższe w większym stopniu zaczęły skupiać się na współpracy i transferze technologii na linii uczelnia – gospodarka. Promocja takiej współpracy jest realizowana na poziomie wielopłaszczyznowym, poprzez skoordynowane działania różnorodnych instytucji¹⁹⁷.

Wśród nich znajdują się między innymi¹⁹⁸:

- uczelnie, pragnące podnosić nie tylko swój prestiż, ale także wskaźnik aktywności swoich studentów;
- studenci, którzy chcą podnosić swoje kwalifikacje i dostosowywać je do ciągłej zmiany na rynku pracy;
- instytucje państwowe, realizujące projekty rządowe;
- przedsiębiorstwa, które szukają wykwalifikowanej kadry.

Działania wspomagające przedsiębiorczość akademicką w Polsce są realizowane na szczeblu rządowym oraz na szczeblu lokalnym. Jednym z bardzo znanych i głównych polskich programów rządowych, który ma na celu promocję przedsiębiorczości akademickiej, jest program o nazwie Pierwsza Praca nadzorowany przez Ministerstwo Gospodarki i Pracy. Na poziomie europejskim program jest wspierany przez sieci, takie jak Gate2Growth bądź PAXIS¹⁹⁹. W Polsce charaktery-

---

¹⁹⁷ K. Pado, *Stan przedsiębiorczości ...*, op. cit., s. 8.

¹⁹⁸ Ibidem.

¹⁹⁹ Ekspertyza: *Przygotowanie i przeprowadzenie badań ...*, op. cit., s. 51-52, [za:] K. Pado, *Stan przedsiębiorczości ...*, op. cit., 8-12.

styczną cechą tego programu „jest pobudzenie aktywności lokalnej w kreowaniu projektów aktywizacji zawodowej, a także uruchomienie mechanizmów rozwiązywania lokalnych problemów społecznych poprzez angażowanie młodych osób do pracy w organizacjach pozarządowych w charakterze wolontariuszy”²⁰⁰.

W ostatnim czasie Ministerstwo Gospodarki i Pracy coraz częściej organizuje konkursy, które stanowią silny impuls do dalszego rozwoju aktywności gospodarczej środowiska akademickiego w Polsce. Konkursy dotyczą koncepcji organizacji akademickich inkubatorów przedsiębiorczości, a to pociąga za sobą ich dofinansowanie oraz promocję. Należy wspomnieć o innych inicjatywach, promujących przedsiębiorczość akademicką i współpracę między nauką a biznesem. Jako przykład posłużyć może Program Innowator Fundacji na Rzecz Nauki Polskiej. Program dotyczy wspierania komercjalizacji projektów innowacyjnych na wczesnym etapie. Jego elementem jest równocześnie prowadzenie edukacji na temat funkcjonowania rynku, jak i prowadzenia działalności gospodarczej. Kieruje się go do młodej kadry naukowej i ma on za zadanie wspieranie przepływu osiągnięć naukowych w sferę biznesu. Kolejnym programem jest międzyresortowy program Wędka technologiczna. Program ten to projekt rządu, gdyż powstał na początku 2007 roku. Jego celem jest „finansowanie projektów innowacyjnych, które charakteryzują się dużym potencjałem rynkowym oraz nawiązanie współpracy pomiędzy biznesem a ośrodkami naukowymi”²⁰¹.

Działania, wspierające aktywność gospodarczą środowiska akademickiego w Polsce, są aktualnie realizowane dzięki programom Fundacji na rzecz Nauki Polskiej oraz Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego. „Spośród wielu warto tu wskazać na takie programy, jak: Kreator Innowacyjności, który oferuje wsparcie innowacyjnej przedsiębiorczości akademickiej”²⁰². Kolejny program to Patent PLUS, który w latach 2007-2013 oferował wsparcie patentowania wynalazków powstających w jednostkach naukowych. Z kolei Program Partnerzy, który „oferuje wsparcie finansowe projektów realizowanych przez ogólnopolskie i regionalne towarzystwa naukowe o charakterze korporacyjnym, a także przez inne organizacje pozarządowe, których celem statutowym jest wspieranie nauki w Polsce. Istnieje również program, obejmujący stypendia wspierające wyjazdy polskich naukowców na międzynarodowe spotkania (na przykład: kongresy, sympozja czy konferencje naukowe)”²⁰³.

Promowanie aktywności gospodarczej środowiska akademickiego w Polsce w zakresie działań wspierających przedsiębiorczość akademicką odbywa się również

---

²⁰⁰ Ibidem.

²⁰¹ <http://www.poznan.pl> (dostęp: 11.01.2018), [za:] K. Pado, *Stan przedsiębiorczości ...*, op. cit., s. 9.

²⁰² <http://www.nauka.gov.pl> (dostęp: 11.01.2018).

²⁰³ <http://www.pi.gov.pl> (dostęp: 11.01.2018).

na szczeblu lokalnym. Można zauważyć, iż w przypadku inicjatyw lokalnych, które są tworzone przez pojedynczą uczelnię, wykorzystanie środków jest efektywniejsze niż w przypadku programów krajowych. Jednym z bardziej popularnych działań na szczeblu lokalnym, które podejmują liczne przedsiębiorstwa, jest konkurs Grasz o staż. Dotychczas miało miejsce kilka edycji tego konkursu, w których wzięło udział ponad 14000 studentów oraz ponad 200 pracodawców. Dzięki konkursowi, osoby studiujące mogą dostać się na praktyki w renomowanych przedsiębiorstwach, gdzie uzyskują wiedzę niezbędną przy otwieraniu własnej działalności w przyszłości. Poza tym bardzo przydatne w przyszłości mogą okazać się również kontakty, które zostały zdobyte na takich praktykach²⁰⁴. Innym konkursem lokalnym, który również promuje przedsiębiorczość akademicką, jest konkurs Student z pomysłem i konkurs Postaw na swoim. Organizatorem pierwszego konkursu jest Ośrodek Transferu Technologii Uniwersytetu Warszawskiego, drugiego konkursu jest Forum Młodych Lewiatan. Wymienione organizacje mają na celu zachęcanie środowisk akademickich do podejmowania własnej działalności gospodarczej, jak również dostarczanie im użytecznej wiedzy rynkowej. Do szerzenia przedsiębiorczości akademickiej na szczeblu uczelni wykorzystywane są również biura karier, akademickie inkubatory przedsiębiorczości, centra transferu technologii. Biura karier stanowią ośrodki kontaktu dla przedsiębiorstw, które chcą nawiązać współpracę z uczelnią. Mają one za zadanie promocję absolwentów oraz studentów na rynku pracy. Często też zajmują się popularyzowaniem przedsiębiorczości wśród studentów dzięki organizowaniu licznych warsztatów, konferencji oraz szkoleń. W dzisiejszych czasach biura karier stały się jednym z elementów struktury uczelni. Inicjatywy podejmowane przez biura karier mają za zadanie kształtować świadomość młodych ludzi na temat prowadzenia własnej firmy, a także pokazywać im sposoby rozpoczęcia działalności, wzmacniając tym samym przedsiębiorczość akademicką. Jednocześnie sami studenci mogą propagować przedsiębiorczość akademicką, organizując liczne konferencje i budując tym samym bazę kontaktów z przyszłymi pracodawcami. Mogą to czynić za sprawą takich organizacji, jak AIESEC lub AEGEE²⁰⁵.

Obecnie podstawowe źródło finansowania aktywności gospodarczej środowiska akademickiego w Polsce stanowią fundusze strukturalne Unii Europejskiej. Mimo tak wielu zachęt i programów wspierających rozwój przedsiębiorczości akademickiej, napotyka ona wciąż wiele ograniczeń i trudności. Przyczyny takiego stanu są upatrywane, przede wszystkim, w złym systemie prawnym, który ze

---

²⁰⁴ Ekspertyza *Przygotowanie i przeprowadzenie badań ...*, op. cit., s. 54, [za:] K. Pado, *Stan przedsiębiorczości ...*, op. cit., s. 10.

²⁰⁵ Ibidem.

względu na: skomplikowane procedury, niestabilne przepisy, częstość zmian oraz wysokie koszty pracy nie zachęca do podejmowania ryzyka otwierania własnej działalności gospodarczej przez młodych ludzi.

Legislacja w Polsce w sposób znaczący hamuje rozwój otoczenia instytucjonalnego przedsiębiorczości akademickiej. Znaczącą kwestią w tym względzie jest brak szczegółowych regulacji odnośnie praw własności, zwłaszcza własności intelektualnej. Poważny problem stanowi również duża ingerencja uczelnianych władz w czas pozostający do dyspozycji środowiska akademickiego – pracowników naukowych i doktorantów. Aby założyć działalność gospodarczą bądź też zatrudnić się u innego pracodawcy, za każdym razem jest wymagana pisemna zgoda władz uczelni. Ustawa *Prawo o szkolnictwie wyższym* również nie jest do końca idealna, bowiem nakłada ograniczenia administracyjne na pracowników naukowych wyższych uczelni (dotycząca liczby etatów, na których mogą być zatrudnieni)²⁰⁶.

Jak wynika z powyższych rozważań, przedsiębiorczość akademicka w Polsce, rozumiana jako tworzenie firm *spin-off* i *spin-out*, obecnie jest słabo rozwinięta. Wpływ na taki stan rzeczy mają liczne braki i niedoskonałości naszego systemu prawnego oraz istniejące bariery organizacyjne i mentalnościowe, występujące zarówno na polskich uczelniach wyższych, jak i wśród potencjalnych przedsiębiorców. Polski system prawny, w którym przedsiębiorczość akademicka została umocowana dopiero w 2005 roku, generuje bariery jej rozwoju, gdyż zawiera niespójne przepisy. Analizując poszczególne bariery, należy zwrócić uwagę na to, że szkoły wyższe współpracują z otoczeniem gospodarczym oraz poszerzają ideę przedsiębiorczości w środowisku akademickim. Uczelnie są autonomiczne we wszystkich obszarach swego działania i mogą wybrać odpowiadające im narzędzia rozwoju przedsiębiorczości, które zależą od profilu ich kształcenia oraz wszelkich uwarunkowań regionalnych. Do istotnych barier prawnych rozwoju przedsiębiorczości akademickiej można zaliczyć brak uregulowań wewnętrznych na samych uczelniach, które w większości nie posiadają żadnych regulaminów czy wytycznych, między innymi w zakresie zarządzania własnością intelektualną. Kolejnymi ważnymi barierami są bariery mentalno-kulturowe i psychologiczno-społeczne. Są one trudne do przełamania, ponieważ wymagają zmiany sposobu myślenia, postrzegania przedsiębiorczości oraz roli badań naukowych w rozwoju gospodarki. Rozwój przedsiębiorczości akademickiej ogranicza negatywne nastawienie do podejmowania ryzyka, negatywne nastawienie środowiska naukowego do działalności komercyjnej, brak zachęt ze strony władz uczelni do podejmowania aktywności gospo-

---

²⁰⁶ A. Nagrodkiewicz, *Przedsiębiorczość akademicka. Doświadczenia i opinie polskich przedsiębiorców akademickich*, [w:] M. Sarapata, *Biuletyn Euro Info*, <http://www.euroinfo.org.pl> (dostęp: 20.01.2018), [za:] K. Pado, *Stan przedsiębiorczości ...*, op. cit., s.10.

darczej, jak również przekonanie o trudności pogodzenia pracy naukowej z prowadzeniem firmy czy o konflikcie interesów między nimi. Zasadniczą barierą jest bariera finansowa. Założenie i prowadzenie działalności gospodarczej zwykle wiąże się z koniecznością poczynienia nakładów finansowych. Brak środków finansowych lub trudność w ich pozyskaniu może stanowić poważną przeszkodę w rozwoju przedsiębiorczości akademickiej. Oprócz bariery finansowej, należy wymienić bariery kompetencyjne. Oznaczają one brak pomysłu na biznes, niezajomość zasad prowadzenia firmy, brak umiejętności marketingowej prezentacji rozwiązań bądź niezajomość zasad ochrony własności przemysłowej²⁰⁷. W pewnej mierze bariera ta ma swoje źródło w: „strukturze polskiego szkolnictwa wyższego. Przede wszystkim należy zaznaczyć zbyt małą liczbę studentów kierunków ścisłych i technicznych w stosunku do ogólnej liczby studentów. Ponadto, brakuje ścisłej współpracy pomiędzy uczelniami a przedsiębiorcami i władzami samorządowymi. Wzmocnienie współpracy świata nauki ze światem biznesu oraz zwiększenie zainteresowania młodych osób studiami na kierunkach technicznych mogłoby się przyczynić do rozwoju przedsiębiorczości akademickiej”²⁰⁸. Poza wskazanymi i omówionymi wyżej barierami istnieje jeszcze bariera informacyjna. W porównaniu z innymi, stosunkowo łatwo ją przezwyciężyć. Jednak sukces w tym zakresie zależy w znacznej mierze od dokładnego zdiagnozowania luk kompetencyjnych.

Aktualnie uczelnie w Polsce podejmują szereg działań celem wsparcia aktywności gospodarczej środowiska akademickiego. Oznacza to, że w środowisku akademickim wypracowują się pewne dobre wzory. Godne naśladowania przez innych jest zdobywanie doświadczenia i nawiązywanie kontaktów w skali krajowej i międzynarodowej. Należy również zwrócić uwagę na źródła finansowego wsparcia realizowanych projektów. W znacznej mierze projekty są realizowane z zasobów własnych uczelni, przy wykorzystaniu wsparcia Komisji Europejskiej, PARP oraz pośrednio KBN. Wydaje się, iż możliwe jest opracowanie standardowego szkolenia wraz z materiałami pomocniczymi i udostępnienie go wszystkim zainteresowanym uczelniom. Innym przykładem skoordynowanych działań może być organizacja konkursów na pomysł biznesowy. Uwzględniając doświadczenia już przeprowadzonych konkursów, należy opracować formułę konkursu najbardziej atrakcyjną dla studentów i absolwentów z ewentualnym uwzględnieniem udziału innych przedstawicieli środowiska akademickiego. Konkursy przeprowadzane przez współpracujące ze sobą jednostki w skali całego kraju według jednego scenariusza prawdopodobnie mogłyby łatwiej pozyskiwać sponsorów i w efekcie honorować

---

²⁰⁷ *Innowacyjna przedsiębiorczość akademicka. Wartość dla uczelni – wiedza dla przedsiębiorstwa*, Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego, Warszawa 2008, s. 5.

²⁰⁸ *Ibidem*.

zwycięzców nagrodami, pozwalającymi na rzeczywiste wsparcie zwycięzców w zakładaniu własnej firmy. Realnym celem takiej skoordynowanej formuły konkursów powinno być pozyskanie sponsorów ogólnokrajowych. W obu tych przykładach na podkreślenie zasługuje również fakt obniżenia kosztów realizacji takich projektów przez zwiększenie skali. Obserwując dążenie wielu ośrodków do organizacji różnych form inkubatorów przedsiębiorczości czy centrów wspierania przedsiębiorczości, należałoby określić właściwy model funkcjonowania jednostki o takim charakterze. Szczegółnej analizie należałoby poddać możliwość współpracy uczelni działających w jednym mieście, aby wykorzystać wspólny, często komplementarny, potencjał w celu uruchomienia jednej, wspólnej inicjatywy w tym zakresie. Mimo prezentowanych wcześniej sukcesów kilku projektów wspierających aktywność gospodarczą środowiska akademickiego w Polsce, warto pamiętać, że są to ciągle działania na bardzo małą skalę. Należy więc położyć duży nacisk na podnoszenie świadomości osób zarządzających uczelniami, a także na promocję pozytywnych wzorów w środowisku naukowym. W celu rozwoju różnych inicjatyw, wspierających rozwój przedsiębiorczości akademickiej, niezbędne jest także przygotowanie kadr dla jednostek wspomagających. Zadanie to powinno być realizowane również w skali całego kraju. Można mówić o podnoszeniu poziomu kadry jednostek wspomagających przez indywidualne kontakty między uczelniami, jednak można przyspieszyć ten proces dzięki organizacji centralnych imprez szkoleniowych. Jednocześnie aktywność gospodarcza środowiska akademickiego w Polsce może być wspierana przez wspólną promocję firm nowo powstających w otoczeniu uczelni. Promocja taka może być powiązana z promocją uczelni i powinna być prowadzona w skali: lokalnej, ogólnokrajowej i globalnej. Aby uzyskać maksymalną efektywność podejmowanych działań na rzecz aktywności gospodarczej środowiska akademickiego w Polsce, konieczne są rozwiązania systemowe, wzorowane na praktykach krajów rozwiniętych, takich jak: USA, Kanada czy tzw. azjatyckie tygrysy, a w szczególności niektórych krajów Unii Europejskiej. Rozwiązania te muszą zostać wpisane w strategię rozwoju gospodarczego Polski²⁰⁹.

Nawiązując do doświadczeń amerykańskich, należy podkreślić fakt, iż „technologie opracowane na uczelniach amerykańskich, które mogą być podstawą do założenia takiego przedsiębiorstwa są udostępniane na korzystnych warunkach w ramach licencji w formie udziałów w przedsiębiorstwie lub opłat licencyjnych. Wymaga to znalezienia przedsiębiorców i kapitału zaangażowanego. Proces ten jest aktywnie wspierany przez uniwersytety, ale także przez władze lokalne, ponieważ nowe firmy zwykle pozostają w otoczeniu uczelni i przez to mają znaczenie dla

---

²⁰⁹ <http://imik.wip.pw.edu.pl>, op. cit. (dostęp: 21.01.2018).

lokalnej gospodarki”²¹⁰. W USA duże znaczenie ma wsparcie i kapitał, pochodzące z sektora prywatnego, w tym także bezpośrednie finansowanie badań naukowych przez firmy prywatne. Dużą wagę przywiązuje się równocześnie do ochrony patentowej powstających wynalazków. Udzielanie licencji i uzyskiwanie patentów stanowi główny zakres działalności biur technologicznych, zakładanych na uczelniach. Biura oferują również wsparcie przy zakładaniu nowego przedsiębiorstwa, powierzchnię biurową i produkcyjną, fundusze załączkowe i usługi szkoleniowe. Mniejsze znaczenie w warunkach amerykańskich ma wspieranie inkubatorów przedsiębiorczości przez uczelnię. „Każda z uczelni indywidualnie ustala zasady dzielenia dochodów ze sprzedaży licencji pomiędzy macierzystą jednostką i twórców technologii. Dochody są zwykle przeznaczane na finansowanie badań i kształcenia oraz reinwestowane w firmy akademickie. Uczelnie finansują dzięki nim także dalsze wspieranie procesu transferu technologii, tzn. koszty patentowania, licencjonowania i działalności biur technologicznych. Większość przychodów uczelni pochodzi właśnie ze sprzedaży patentów. Sukces systemu wspierania przedsiębiorczości w USA pokazuje, że działania w tym zakresie mają charakter długookresowy. Tylko spójna i konsekwentna polityka uczelni w tym zakresie przynosi pożądane efekty”²¹¹.

Jak wynika z powyższych rozważań, korzyści ze wspierania aktywności gospodarczej środowiska akademickiego ma nie tylko uczelnia, ale również społeczność lokalna. Zatem celem działań w tym zakresie powinno być ich maksymalizowanie. Ważną rolę w tym procesie powinna odgrywać polityka funkcjonowania szkół wyższych.

---

²¹⁰ Ibidem.

²¹¹ *Innowacyjna przedsiębiorczość akademicka ...*, op. cit.

ROZDZIAŁ 3.

Akademickie Inkubatory Przedsiębiorczości (AIP) a poziom aktywności gospodarczej środowiska akademickiego

3.1.

Istota Akademickich Inkubatorów Przedsiębiorczości (AIP)

Współczesna gospodarka, w dużym stopniu oparta na wiedzy połączonej z praktyką, wymusza zmiany w funkcjonowaniu uczelni wyższych w kraju. Nastawienie na praktyczne podejście, otwarcie na biznes oraz budowa zdolności do wyzwalań potencjału przedsiębiorczości wśród pracowników naukowych, studentów i doktorantów stanowi ważny element rozwoju szkół wyższych. Istotą jest fakt, iż duża ilość absolwentów podejmuje działania prowadzenia własnej firmy po ukończeniu studiów²¹².

Według Piotra Tamowicza „przedsiębiorczość – innowacje – konkurencyjność to łańcuch słów dzisiaj często używany, kiedy jest mowa o postępie społecznym i ekonomicznym. Towarzyszą temu programy i działania państw i wspólnot ponadnarodowych zmierzające do poprawy jakości życia w skali lokalnej i globalnej. Zgromadzone w trakcie realizacji doświadczenia uświadamiają decydentom i obywatelom, że skupianie się wyłącznie na wąskiej grupie zagadnień kluczowych nie gwarantuje pełnego sukcesu. Obok nowych zjawisk i zagrożeń oraz zafascynowania wysokimi technologiami, niezmiennie pojawia się czynnik ludzki zarówno w skali jednostki (psychologiczny), jak i całych społeczeństw (socjologiczny)”²¹³.

---

²¹² Ł. Siemieniuk, *Wybrane aspekty funkcjonowania Akademickich Inkubatorów Przedsiębiorczości w Polsce*, „Optimum. Studia Ekonomiczne”, nr 6(90)/ 2017, s. 80.

²¹³ P. Tamowicz, *Przedsiębiorczość akademicka Spółki spin-off w Polsce*, Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, Warszawa 2006, s. 5, [za:] Ł. Siemieniuk, *Wybrane aspekty funkcjonowania ...*, op. cit., s. 80.

Wskazanie przez Autora psychologicznych i socjologicznych uwarunkowań innowacyjnej przedsiębiorczości jest niezwykle cenne, ponieważ aż nazbyt często niedoceniane czy wręcz przeoczone. Widać to na przykład w raporcie PARP, który koncentruje się na prostych konstatacjach, a nie złożonych uwarunkowaniach realizacji innowacyjnej przedsiębiorczości. Mówi się w nim między innymi o tym, iż obecnie jednym z głównych czynników kreujących rozwój gospodarczy jest umiejętność tworzenia innowacji, słowem, umiejętność tworzenia, przyswajania i wykorzystywania nowej techniki i wiedzy; że współczesna gospodarka jest gospodarką, w której coraz większą rolę odgrywają innowacyjne przedsiębiorstwa, tworzone przy współudziale ośrodków akademickich na podstawie badań, prowadzonych przez pracowników naukowych, studentów i doktorantów; że zmiany ekonomiczno-społeczne oraz rozwój gospodarczy, oparty w dużym stopniu na wiedzy, wpływa na zmiany w obszarze edukacji szkolnictwa wyższego, generując nowe formy współpracy nauki i gospodarki; że otwarcie na biznes oraz wyzwolenie potencjału przedsiębiorczości wśród własnych pracowników naukowych, studentów i doktorantów stanowią bardzo atrakcyjną drogę rozwoju szkół wyższych w wielu krajach i regionach²¹⁴. Wszystko to jest znane i słuszne, ale nie mówi nic o sposobach realizacji i przeszkodach.

Na przełomie ostatnich lat w Polsce można zaobserwować znaczący wzrost liczby instytucji otoczenia i wspierania przedsiębiorczości i biznesu. Do tych instytucji można zaliczyć: centra transferu technologii, inkubatory, preinkubatory, a także parki naukowo-technologiczne oraz instytucje szkoleniowo-doradcze. Rozwój tego typu instytucji bezpośrednio można oceniać w postaci udanych wdrożeń pomysłów biznesowych w struktury rynkowe. Główny nacisk stawia się na stworzenie odpowiednich warunków do współpracy pomiędzy sektorem przedsiębiorstw oraz nauki i zapewnienie szybkiego przepływu wiedzy lub techniki z uczelni do biznesu²¹⁵.

Droga rozwoju szkół wyższych w znacznym stopniu staje się uzależniona od budowy zdolności do wyzwalań potencjału przedsiębiorczości wśród własnych pracowników naukowych, studentów i doktorantów. Zdecydowanie zauważa się aktywność uczelnianych centrów transferu technologii oraz biur karier, które odgrywają istotną rolę w kształceniu podstaw przedsiębiorczości wśród studentów oraz absolwentów szkół wyższych. Jednak zarówno biura karier, jak i centra transferu technologii nie zaspakajają wszystkich potrzeb zgłaszanych przez studentów oraz absolwentów, a dotyczących wsparcia w podejmowaniu działalności gospo-

---

²¹⁴ E. Stawasz i in., *Przedsiębiorczość akademicka – raport z badania*, Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, Warszawa 2009, s. 6, [za:] Ł. Siemieniuk, *Wybrane aspekty funkcjonowania ...*, op. cit., s. 80.

²¹⁵ Ł. Siemieniuk, *Wybrane aspekty funkcjonowania ...*, op. cit., s. 80-81.

darczej. Tymczasem potencjał studentów, absolwentów i pracowników uczelni jest ogromny, albowiem „przedsiębiorczość to narodowa cecha Polaków, a Polska to kraj wielkich możliwości. Polacy wygrywają światowe konkursy informatyczne oraz współtworzą największe projekty biznesowe i badawcze, pracują w międzynarodowych zespołach naukowych, są znani ze swojej pracowitości i kreatywności. Według Eurobarometru, prawie 50% młodych Polaków zamierza stworzyć w perspektywie 5 lat własną firmę, co stawia nas pod tym względem w czołówce światowej”²¹⁶.

Jednym z podmiotów, łączącym biznes z uczelniami wyższymi, są Akademickie Inkubatory Przedsiębiorczości. Często są one miejscem, gdzie swoje pierwsze kroki stawiają późniejsze przedsiębiorstwa, osiągające sukcesy na arenie międzynarodowej. Zgodnie z ustawą *Pravo o školnictwie vyššym*, powołującą do istnienia te jednostki, Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości definiuje się jako jednostkę prowadzoną przez uczelnię wyższą „w celu lepszego wykorzystania potencjału intelektualnego i technicznego uczelni”, oferującą „wsparcie działalności gospodarczej środowiska akademickiego lub pracowników uczelni i studentów będących przedsiębiorcami”²¹⁷.

Akademickie Inkubatory Przedsiębiorczości (AIP) skupiają się głównie na fazie preinkubacji. Powstają w otoczeniu szkół wyższych, a ich celem jest kształtowanie miejsca do rozwoju przedsiębiorstw i nabierania przez nie doświadczenia, tak aby później mogły samodzielnie funkcjonować na rynku. Jednym z założeń AIP jest zapewnienie studentom połączenia wiedzy teoretycznej z praktyczną oraz spróbowania swoich sił w biznesie. Celem inkubatora jest stwarzanie możliwości do zakładania własnej firmy przy minimalnych nakładach finansowych. Funkcjonowanie w AIP jest najprostszą drogą do zdobywania doświadczenia w zakresie zarządzania firmą, nawiązywania współpracy biznesowej oraz wymiany poglądów²¹⁸.

Inkubatory Przedsiębiorczości są jednostkami tworzonymi przy ośrodkach akademickich w całym kraju. Ideą AIP jest stworzenie idealnych warunków do rozwoju pomysłów biznesowych. Akademickie Inkubatory Przedsiębiorczości to połączenie wiedzy reprezentowanej przez kadre naukową szkoły wyższej oraz wiedzy praktycznej, dotyczącej funkcjonowania firm w Polsce. Misją AIP jest stworzenie warunków do rozwoju innowacji i do komercjalizacji pomysłów opartych na wiedzy i nowych technologiach, wzmocnienie potencjału przedsiębiorców oraz jego wykorzystanie. Założeniem inkubatorów jest przekazanie kompleksowej wie-

---

²¹⁶ <http://www.przedsiębiorca.pl> (dostęp: 09.01.2018).

²¹⁷ *Ustawa z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym*, Dz.U. Nr 164, poz. 1365 z późn. zm.

²¹⁸ Ł. Siemieniuk, *Funkcjonowanie Akademickich Inkubatorów Przedsiębiorczości w zakresie kreowania przedsiębiorczości studentów*, [w:] M. Kruk (red.), *Studia i co dalej... Sytuacja studentów na rynku pracy*, Wydawnictwo Uniwersytetu w Białymstoku, Białystok 2007, s. 212.

dzy praktycznej studentom, którzy po ukończeniu studiów dysponują ogromną wiedzą teoretyczną, którą z trudnością transferują do praktyki. Celem inkubatora jest umożliwienie założenia im własnej firmy, przy minimalnych nakładach finansowych. Działanie w inkubatorze jest sposobem na zdobywanie przez studentów doświadczenia w zakresie praktyki gospodarczej, wymiany poglądów i nawiązywania kontaktów biznesowych. Akademiczne Inkubatory Przedsiębiorczości to jedno z przedsięwzięć wspierających młodych przedsiębiorców w działaniach zmierzających ku rozwinięciu ich zainteresowań i dążeń do usamodzielnienia się pod względem finansowym. Inkubator przedsiębiorczości jest jednym z nowych sposobów rozwoju przedsiębiorczości i ułatwia firmie pokonywanie sytuacji kryzysowych na swej drodze. Idea inkubowania nawiązuje do faz rozwojowych, które przechodzi każde nowo tworzone przedsiębiorstwo²¹⁹.

Akademiczne Inkubatory Przedsiębiorczości (AIP) to jedna z większych w Polsce organizacji promujących przedsiębiorczość w środowisku akademickim. Działania osób zaangażowanych w projekt AIP doprowadziły do stworzenia i funkcjonowania inkubatorów w uczelniach w Polsce, działających w formie preinkubatorów. Stworzony został pakiet innowacyjnych usług dla osób chcących skorzystać z usług inkubatora, od rozliczania księgowego i finansowego firmy, poprzez pisanie umów i udzielanie porad prawnych, aż do świadczenia usług o wysokim potencjale rynkowo-technologicznym, w tym także przyznawania dotacji i pożyczek.

Akademiczne Inkubatory Przedsiębiorczości (AIP) stanowią specyficzny typ inkubatora, który jest traktowany zarówno jako przedłużenie procesu dydaktycznego, mającego na celu przygotowanie do stworzenia przedsiębiorstwa oraz praktycznego działania na rynku, jak również procesu weryfikacji zdobytej wiedzy i umiejętności. Inkubatory tworzone w otoczeniu uczelni wspierają studentów i pracowników naukowych w praktycznych działaniach rynkowych. Realizowane w nich działania zorientowane są na edukację przedsiębiorczości oraz komercjalizację nowych produktów i technologii, będących efektem prac badawczo-rozwojowych prowadzonych na uczelni²²⁰.

Misją Akademickich Inkubatorów Przedsiębiorczości (AIP) jest wspieranie podstaw przedsiębiorczych w środowisku akademickim. Prowadzenie działalności gospodarczej w strukturze AIP umożliwia badanie rynku i osiąganie pozytywnych wyników ekonomicznych. Akademiczne Inkubatory Przedsiębiorczości (AIP)

---

²¹⁹ Ł. Siemieniuk, *Wybrane aspekty funkcjonowania ...*, op. cit., s. 81-82.

²²⁰ J. Guliński, K. Zasiadły, *Przedsiębiorczość Akademicka w Polsce – stan obecny*, [w:] J. Guliński, K. Zasiadły (red.), *Innowacyjna przedsiębiorczość akademicka – światowe doświadczenia*, Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, Warszawa 2005, s. 29, [za:] Ł. Siemieniuk, *Wybrane aspekty funkcjonowania ...*, op. cit., s. 82-83.

w istotny sposób wspomagają w ograniczaniu barier związanych z prowadzeniem własnego przedsięwzięcia. Startupy działające w ramach AIP mają dostęp do szeregu usług wspomagających i ułatwiających funkcjonowanie.

Jak wskazuje K. Matusiak, właściwa adaptacja inkubatora przez szkołę wyższą może przynieść szereg korzyści zarówno uczelni, jak i przedsiębiorcom. Korzyści te to²²¹:

- uatrakcyjnienie oferty edukacyjnej;
- poprawa relacji z otoczeniem i lokalnym biznesem;
- zwiększenie dochodów ze współpracy i transferu technologii do firm absolwenckich;
- zwiększenie zamówień oraz sponsorowanie działalności badawczej;
- poprawa wizerunku uczelni;
- pozyskiwanie dodatkowych środków z programów wspierania przedsiębiorczości technologicznej;
- dodatkowe możliwości dochodów dla studentów, pracowników naukowych i inżynierijno-technicznych;
- obniżka kosztów założycielskich firmy;
- dostęp do doradztwa i informacji;
- efekty demonstracji, w postaci utrwalenia się przekonania, że dane rozwiązanie jest dostępne każdemu;
- koncentracja publicznych form wsparcia dla młodych firm.

Do specyficznych korzyści, istotnych z punktu widzenia studentów i doktorantów, zaliczyć można²²²:

- zdobycie niezbędnej wiedzy i doświadczenia do prowadzenia własnej działalności gospodarczej;
- obniżka kosztów założenia firmy;
- dostęp do doradztwa i informacji;
- środowisko sprzyjające biznesowi;
- efekty demonstracji – „ja też mogę spróbować”;
- koncentracja różnych publicznych form wsparcia dla małych przedsiębiorstw;
- zdobycie doświadczenia i praktycznej wiedzy o rynku.

---

²²¹ K. Matusiak, *Uczelniany inkubator przedsiębiorczości*, [w:] J. Szablowski (red.), *Edukacja dla rozwoju innowacyjnego w Polsce*, Wydawnictwo KRUN, Warszawa-Białystok 2001, s. 187-196, [za:] Ł. Siemienuk, *Wybrane aspekty funkcjonowania ...*, op. cit., s. 83.

²²² K. Matusiak, K. Zasiadły, *Rekomendacje ...*, op. cit., s. 30, [za:] Ł. Siemienuk, *Wybrane aspekty funkcjonowania ...*, op. cit., s. 83.

Jak podano wyżej główną misją Akademickich Inkubatorów Przedsiębiorczości (AIP) jest szerzenie postaw przedsiębiorczych w środowisku akademickim. Firma, zwana StartUp, w strukturze Akademickich Inkubatorów Przedsiębiorczości (AIP) pozwala na zbadanie rynku i osiągnięcie pozytywnych wyników ekonomicznych. Firmy, znajdujące się w strukturze AIP, otrzymują dostęp do usług, dzięki którym mogą uniknąć wielu niepowodzeń w początkowej fazie rozwoju. Dodatkowo beneficjenci uzyskują wsparcie merytoryczne ze strony ekspertów, współpracujących z konkretnym Akademickim Inkubatorem Przedsiębiorczości (AIP).

Akademickie Inkubatory Przedsiębiorczości (AIP), działające w ramach szkół wyższych, w znacznej części są powiązane z uczelnianymi ośrodkami transferu technologii lub biurami karier. Ten rodzaj AIP działa w formie samodzielnego projektu i stanowi dopełnienie dla działań w zakresie programu wsparcia innowacji i transferu technologii. Projekty, wybrane pod kątem wymogu innowacyjności przedsięwzięcia, uzyskują pomoc z szerokim wachlarzem wsparcia procesu założycielskiego, takim jak asysta w transferze technologii, doradztwo i szkolenia, dostęp do baz danych i kontaktów międzynarodowych oraz informacja i pomoc w zakresie dostępu do krajowych i zagranicznych grantów oraz funduszy ryzyka (*venture capital*). Uczelniane preinkubatory mogą swobodnie rozwijać współpracę z innymi jednostkami o charakterze dydaktycznym i naukowo-badawczym. Mają także lepszy dostęp do infrastruktury szkoły wyższej i zasobów kadrowych. Sama szkoła wyższa uwiarygodnia ich działalność, między innymi normując przepływy finansowe związane z realizacją zewnętrznych projektów. Wadą tych inkubatorów jest dość powszechna uczelniana biurokracja oraz niezrozumienie dla idei realizowanej działalności²²³.

Akademickie Inkubatory Przedsiębiorczości (AIP) ułatwiają młodym osobom start w biznesie przez, innowacyjny na skalę europejską, sposób na prowadzenie firmy na zasadzie pionów AIP (w programie preinkubacji). Dzięki takiemu rozwiązaniu nie ma konieczności zakładania własnej działalności gospodarczej, co obniża koszty biurokracji, jak również ryzyko młodych przedsiębiorców, pozwalając im skoncentrować się na rozwijaniu swojej firmy. Zakładając firmę w AIP, młody człowiek otrzymuje pełne wsparcie w zakresie powadzenia księgowości swojej firmy, ale jednocześnie nie figuruje w rejestrach jako osoba prowadząca indywidualną działalność gospodarczą, w związku z czym nie ma obowiązku opłacania składki ZUS, a także nie blokuje sobie możliwości korzystania z programów pomocowych, przeznaczonych dla osób nieprowadzących działalności gospodarczej.

---

²²³ K. Matusiak, K. Zasiadły, *Rekomendacje ...*, op. cit., s. 32, [za:] Ł. Siemieniuk, *Wybrane aspekty funkcjonowania ...*, op. cit., s. 83.

Uczestnik programu AIP otrzymuje równocześnie pomoc w zakresie obsługi prawnej. Każda firma działająca w programie AIP zarazem otrzymuje do dyspozycji swoje indywidualne konto bankowe²²⁴.

Jednym z podstawowych elementów każdej firmy na początku jej działalności jest jej promocja. Niewiele firm, założonych przez młodych biznesmenów, posiada odpowiedni budżet promocyjny. Akademickie Inkubatory Przedsiębiorczości dzięki swojej działalności oraz niezależności finansowej są w stanie promować swoich podopiecznych za sprawą mediów lokalnych i ogólnopolskich.

3.2.

Wpływ Akademickich Inkubatorów Przedsiębiorczości (AIP) na aktywność gospodarczą środowiska akademickiego w Polsce: wyniki badań własnych

Sieć Akademickich Inkubatorów Przedsiębiorczości (AIP) w Polsce jest największą siecią inkubatorów w Europie, która na przełomie ostatnich lat sukcesywnie zwiększała liczbę swoich oddziałów. Jednym z istotnych aspektów kreowania aktywności gospodarczej środowiska akademickiego w Polsce jest projekt realizowany przez Akademickie Inkubatory Przedsiębiorczości o nazwie „Droga do Polski Przedsiębiorczej”. Celem projektu jest stworzenie i wdrożenie połączonego systemu kreowania przedsiębiorczości akademickiej w Polsce w postaci współdziałających ze sobą instytucji, takich jak: Akademickie Inkubatory Przedsiębiorczości i Akademickie Inkubatory Przedsiębiorczości Business Linki. Głównym zadaniem projektu jest zorganizowanie systemu preinkubacji – inkubacji, zawierającego proinnowacyjne usługi dla osób rozpoczynających działalność gospodarczą i testujących swoje pomysły w ramach AIP oraz usługi inkubacyjne dla młodych firm, w szczególności firm technologicznych, które przeszły fazę preinkubacji, skorzystały z AIP i w sposób naturalny mogą przejść do fazy inkubacji, uzyskując stosowną pomoc w inkubatorach Business Linkach. Istotną kwestią jest fakt, iż projekt „Droga do Polski Przedsiębiorczej” w głównej mierze jest kierowany do osób ze środowiska akademickiego niemających zarejestrowanej działalności gospodarczej lub prowadzących zarejestrowaną już działalność gospodarczą, a poszukujących możliwości skorzystania z inkubatorów²²⁵.

---

²²⁴ Ł. Siemieniuk, *Wybrane aspekty funkcjonowania ...*, op. cit., s. 85.

²²⁵ Ł. Siemieniuk, *Wpływ Akademickich Inkubatorów Przedsiębiorczości na rozwój aktywności gospodarczej środowiska akademickiego w zakresie tworzenia StartUp'ów*, [w:] A. Francik, M. Lis, V. Narkova (red.), *Innowacja i przedsiębiorczość. Teoria i praktyka*, Wydawnictwo WSB, Dąbrowa Górnicza 2014, s. 204-215.

Jak duży wpływ na aktywność środowiska akademickiego w zakresie kreowania własnych przedsięwzięć gospodarczych w Polsce mają Akademickie Inkubatory Przedsiębiorczości (AIP) pokazują badania własne autora, przeprowadzone wśród StartUpów funkcjonujących w ramach poszczególnych Akademickich Inkubatorów Przedsiębiorczości (AIP) w Polsce.

Kwestionariusz ankiety został przygotowany przez autora monografii. Ankieta składała się z 33 pytań, mających na celu uzyskanie informacji od respondentów na temat aktywności środowiska akademickiego w StartUpach. Integralną częścią kwestionariusza była metryczka obejmująca 7 punktów pozwalających zebrać podstawowe informacje o StartUpie. W zaproszeniu do udziału w badaniu zawarto krótkie przedstawienie celu badawczego oraz zapewnienie o poufności i anonimowości.

Część pytań miała charakter otwarty (pytania: 17, 33), umożliwiającą udzielenie przez respondentów własnych odpowiedzi. Większość ankiety stanowiły pytania zamknięte. Niektóre z nich dopuszczały możliwość więcej niż jednej odpowiedzi, dlatego też w tabelach bądź na wykresach można zauważyć większą liczbę odpowiedzi niż osób ankietowanych. Badania rozpoczęto w dniu 08 września 2014 roku (data wyłożenia kwestionariusza w internetowym systemie ankiet *LimeSurvey*: <http://edukacja.nauka.pl/limesurvey>) i prowadzono do dnia 30 maja 2015 roku (data zakończenia przyjmowania wypełnionych ankiet).

Nie wszyscy ankietowani udzielili odpowiedzi na pytania zawarte w ankiecie, dlatego przy niektórych odpowiedziach (gdzie liczba odpowiedzi była niższa niż liczba ankietowanych) podano liczbę osób, które odpowiedziały na dane pytanie.

W Polsce funkcjonowało wówczas 50 Akademickich Inkubatorów Przedsiębiorczości (AIP) rozmieszczonych w 16 województwach Polski. W badaniu ankietowym zastosowano metodę celowego doboru, rozsyłając elektroniczne kwestionariusze ankiety do wszystkich StartUpów w Polsce. Rekrutacja do badań była poprzedzona rozmową z dyrektorami zarządzającymi poszczególnymi inkubatorami na terenie całej Polski. Procedura ta miała charakter wieloetapowy. Rozpoczęto ją od wysłania listu informacyjnego o realizowanym projekcie badawczym do wszystkich StartUpów. Kolejnym krokiem było wysłanie linku do elektronicznej ankiety do wszystkich StartUpów. Na pytania ankietowe odpowiedzi udzieliło N=124 respondentów z dziewięciu województw Polski, takich jak: dolnośląskie (1 osoba), kujawsko-pomorskie (3 osoby), lubelskie (4 osoby), mazowieckie (35 osób), podlaskie (31 osób), pomorskie (15 osób), śląskie (11 osób), warmińsko-mazurskie (11 osób) i wielkopolskie (13 osób). Wśród badanych z województwa kujawsko-pomorskiego na ankietę odpowiedziały dwa AIP, AIP Bydgoszcz (1 osoba) i AIP Toruń (2 osoby) oraz z województwa mazowieckiego cztery AIP: AIP PW Warszawa (2 osoby), AIP SGH Warszawa (17 osób), AIP SGGW-WSHiP

Warszawa (15 osób) i AIP UW Warszawa (1 osoba). Strukturę próby ze względu na lokalizację siedziby i przynależność do danego AIP przedstawia tabela 1.

Tabela 1.

Ilość StartUpów biorących udział w badaniu w podziale na województwa

Województwo / AIP	Liczba StartUpów	Procentowy udział StartUpów
woj. dolnośląskie AIP Wrocław	1	0,8
woj. kujawsko-pomorskie AIP Bydgoszcz AIP Toruń	3	2,4
woj. lubelskie AIP Lublin	4	3,2
woj. mazowieckie AIP PW Warszawa AIP SGH Warszawa AIP SGGW – WSHiP Warszawa AIP UW Warszawa	35	28,2
woj. podlaskie AIP Białystok	31	25,0
woj. pomorskie AIP Gdańsk	15	12,1
woj. śląskie AIP Śląsk	11	8,9
woj. warmińsko-mazurskie AIP Olsztyn	11	8,9
woj. wielkopolskie AIP Poznań	13	10,5
Ogółem	124	100

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych.

Spośród wszystkich ankietowanych najwięcej osób było z województwa mazowieckiego, tj. 35 osób (28,2%) i 31 osób (25,0%) z województwa podlaskiego.

W województwie mazowieckim działają cztery Akademickie Inkubatory Przedsiębiorczości zlokalizowane w czterech ośrodkach akademickich, tj. AIP przy Politechnice Warszawskiej, gdzie na ankietę odpowiedziały tylko 2 osoby (5,7%); AIP przy Szkole Głównej Handlowej, gdzie 17 osób (48,6%) udzieliło odpowiedzi; AIP działające w Szkole Głównej Gospodarstwa Wiejskiego i Wyższej Szkole Handlu i Prawa im. Ryszarda Łazarskiego, gdzie 15 osób (42,9%) odpowiedziało na ankietę oraz AIP działający na Uniwersytecie Warszawskim, gdzie tylko jedna osoba (2,7%) odpowiedziała na ankietę. Chociaż ankietę elektroniczną była rozsyłana do AIP z 16 województw, na pytania nie odpowiedziały osoby z województw: zachodniopomorskiego, świętokrzyskiego, podkarpackiego, opolskiego, małopolskiego, łódzkiego i lubuskiego.

W tabeli 2. przedstawiono wyniki ankiety dotyczące poziomu wykształcenia ogółu respondentów biorących udział w badaniu. Na pytanie odpowiedziały 124 osoby.

Tabela 2.

Struktura wykształcenia respondentów

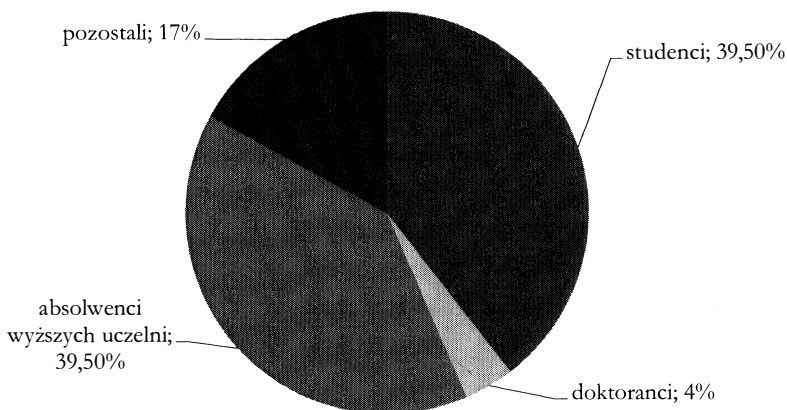
Wykształcenie	Student		Pracownik naukowy uczelni		Doktorant		Absolwent wyższej uczelni		Pozostali		Ogółem	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
AIP												
Respondenci	49	39,5	0	0	5	4	49	39,5	21	17	124	100

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych.

Analiza zebranych danych dowodzi, że wśród respondentów wypełniających ankietę najliczniejsza (49 osób, czyli 39,5% respondentów) była grupa osób, która zadeklarowała, że są absolwentami wyższej uczelni. Taka sama liczba osób wskazała, że są studentami (49, czyli 39,5% ogółu). Najmniej liczną grupę stanowiły osoby deklarujące posiadanie stopnia naukowego doktora – 5 osób, czyli 4% ogółu. Respondenci deklarujący posiadanie stopnia doktora należeli do AIP z województwa mazowieckiego i śląskiego. Wśród badanej grupy nie było pracowników naukowych uczelni. Dane zawarte w tabeli 2. zaprezentowano na wykresie 1.

Wykres 1.

Struktura wykształcenia ogółu respondentów (w %)

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych.

Tabela 3.

Struktura wykształcenia respondentów w podziale na AIP

Wykształcenie	Student		Doktorant		Absolwent wyższej uczelni		Pozostali		Ogółem	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
AIP Białystok	15	48	0	0	10	32	6	19	31	100
AIP Gdańsk	5	33	0	0	7	47	3	20	15	100
AIP Olsztyn	6	55	0	0	5	45	0	0	11	100
AIP Śląsk	2	18	1	9	4	36	4	36	11	100
AIP Poznań	2	15	0	0	7	54	4	31	13	100
AIP SGH Warszawa	5	29	3	18	9	53	0	0	17	100
AIP SGGW – WSHiP Warszawa	7	47	0	0	5	33	3	20	15	100
Razem	42	37	4	4	47	42	20	18	113	100

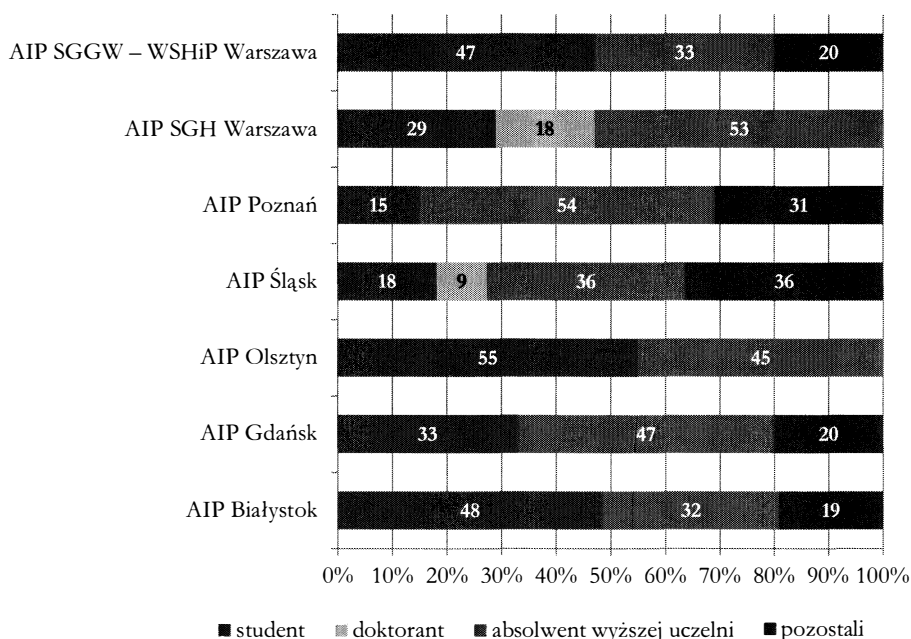
Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych.

Szczegółową strukturę wykształcenia respondentów w podziale na poszczególne AIP przedstawia tabela 3. W tabeli nie uwzględniono tych AIP, w których liczba respondentów była mniejsza niż 10, czyli AIP z województwa dolnośląskiego (1 osoba odpowiedziała na ankietę), z województwa kujawsko-pomorskiego (3 osoby odpowiedziały na ankietę) i z województwa lubelskiego (4 osoby odpowiedziały na ankietę).

Dokonując analizy powyższych danych, można stwierdzić, że największy procentowy udział grupy respondentów będących studentami był w AIP Olsztyn (55%), doktorantów w AIP SGH Warszawa (18%), absolwentów wyższej uczelni w AIP Poznań (54%) i nienależących do wyżej wymienionych grup w AIP Śląsk (36%). Dane zawarte w tabeli 3. zaprezentowano na wykresie 2.

Wykres 2.

Respondenci według procentowego udziału grup – poziom wykształcenia

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych.

W tabeli 4. zebrano dane dotyczące średniej liczby osób stanowiących kadre zarządzającą oraz średniej liczby osób pracujących w poszczególnych Akademicznych Inkubatorach Przedsiębiorczości (AIP).

Tabela 4.

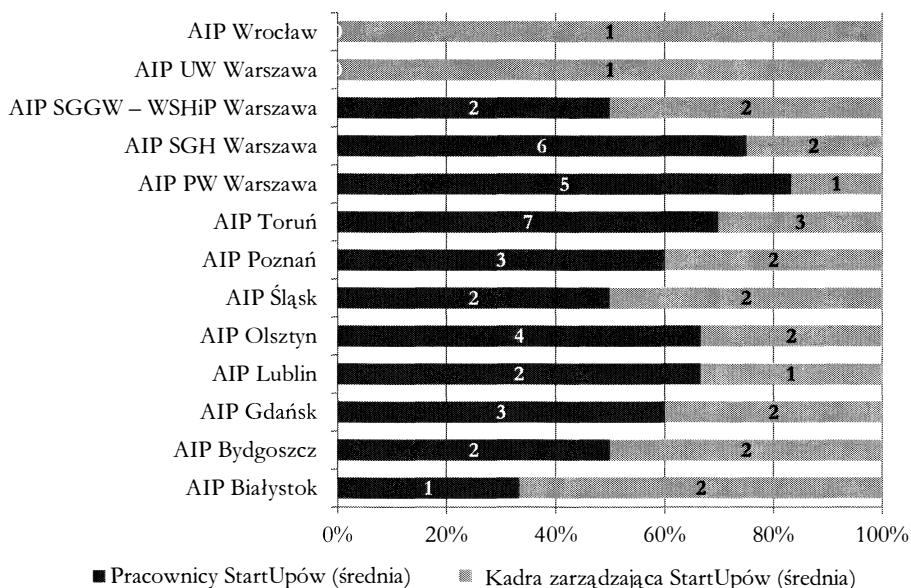
Średnia liczba osób zatrudnionych jako pracownicy i średnia liczba osób stanowiących kadre zarządzającą StartUpów

Akademickie Inkubatory Przedsiębiorczości (AIP)	Pracownicy StartUpów		Kadra zarządzająca StartUpów	
	średnia	liczba wskazań	średnia	liczba wskazań
AIP Białystok	1	41	2	48
AIP Bydgoszcz	2	2	2	2
AIP Gdańsk	3	38	2	24
AIP Lublin	2	6	1	5
AIP Olsztyn	4	42	2	24
AIP Śląsk	2	27	2	17
AIP Poznań	3	36	2	20
AIP Toruń	7	14	3	6
AIP PW Warszawa	5	9	1	2
AIP SGH Warszawa	6	107	2	37
AIP SGGW – WSHIP Warszawa	2	32	2	26
AIP UW Warszawa	0	0	1	1
AIP Wrocław	0	0	1	1
	RAZEM	354	RAZEM	213

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych.

W badanych StartUpach pracuje N=567 osób, tj. 213 osób (37,6%) stanowi kadre zarządzającą, a 354 osoby (62,4%) to pracownicy. Dane przedstawione w tabeli 4. wskazują, że w większości StatUpów kadre zarządzającą stanowią średnio dwie osoby, zaś przeciętna liczba pracowników jest bardziej zróżnicowana i waha się od 1 do 7 osób. Najwięcej pracowników jest zatrudnianych w AIP SGH Warszawa (107 osób), w AIP Olsztyn (42 osoby) i w AIP Białystok (41 osób). Dane zawarte w tabeli 4., dotyczące średniej liczby kadry zarządzającej i pracowników, zaprezentowano na wykresie 3.

Średnia liczba osób stanowiących kadrę zarządzającą oraz pracowników StartUpów

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych.

W tabeli 5. przedstawiono wyniki ankiety, dotyczące zakresu prowadzonej działalności gospodarczej przez StartUpy.

Na pytanie o zakres prowadzonej działalności gospodarczej odpowiedziało 124 ankietowanych. Najczęściej StartUpy prowadzą biznes w następujących sekcjach gospodarczych: Sekcja S – *Pozostała działalność usługowa* (35,5%), Sekcja J – *Informacja i komunikacja* (22,6%), Sekcja P – *Edukacja* (19,4%) i Sekcja R – *Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją* (15,3%). Tylko 9,7% stanowi Sekcja M – *Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna*. Chociaż pytanie było wielokrotnego wyboru, analizując powyższą tabelę, większość respondentów wybierała jeden rodzaj prowadzonej działalności gospodarczej. Sekcja O – *Administracja publiczna i obrona narodu; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne* i Sekcja B – *Górnictwo i wydobywanie* w ogóle nie były wybierane. Takie sekcje jak: T – *Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby*, L – *Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości*, I – *Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi*, czy E – *Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją* są sporadycznie prowadzone przez StartUpy.

Tabela 5.

**Działalność gospodarcza prowadzona w StartUpach
według Polskiej Klasyfikacji Działalności Gospodarczej**

Sekcja	Rodzaj prowadzonej działalności	Liczba wskazań	Udział
		N	%
S	Pozostała działalność usługowa	44	35,5
J	Informacja i komunikacja	28	22,6
P	Edukacja	24	19,4
R	Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	19	15,3
M	Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	12	9,7
G	Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	11	8,9
C	Przetwórstwo przemysłowe	3	2,4
D	Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	3	2,4
F	Budownictwo	3	2,4
H	Transport i gospodarka magazynowa	3	2,4
N	Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	3	2,4
A	Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	2	1,6
K	Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	2	1,6
Q	Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	2	1,6
U	Organizacje i zespoły eksterytorialne	2	1,6
E	Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	1	0,8
I	Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	1	0,8
L	Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	1	0,8
T	Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby	1	0,8
B	Górnictwo i wydobywanie	0	0,0

Sekcja	Rodzaj prowadzonej działalności	Liczba wskazań	Udział
		N	%
0	Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	0	0,0
Ogółem		124	100

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych.

W tabeli 6. zaprezentowano dane dotyczące procentowego udziału prowadzonej działalności gospodarczej dla Sekcji: J, P, R, S, M w poszczególnych Akademickich Inkubatorach Przedsiębiorczości.

Tabela 6.

**Przedmiot działalności badanych
Akademickich Inkubatorów Przedsiębiorczości**

Akademickie Inkubatory Przedsiębiorczości	Sekcja J		Sekcja P		Sekcja R		Sekcja S		Sekcja M		Razem	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
AIP Białystok	7	24	3	10	3	10	12	41	4	14	29	100
AIP Gdańsk	3	15	8	40	2	10	6	30	1	5	20	100
AIP Olsztyn	5	56	1	11	2	22	1	11	0	0	9	100
AIP Śląsk	1	10	1	10	1	10	5	50	2	20	10	100
AIP Poznań	6	40	1	7	1	7	4	27	3	20	15	100
AIP SGH Warszawa	1	5	7	37	6	32	5	26	0	0	19	100
AIP SGGW – WSHiP Warszawa	2	13	2	13	2	13	8	50	2	13	16	100
Razem	25	21	23	19	17	14	41	35	12	10	118	100

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych.

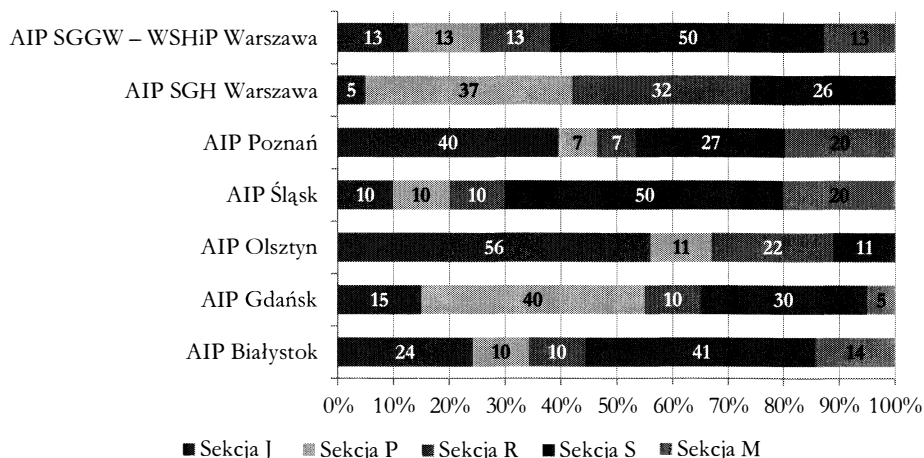
Dane z tabeli 6. wskazują, że według Polskiej Działalności Gospodarczej najczęściej prowadzoną działalnością gospodarczą jest Sekcja S – *Pozostała działalność usługowa* (35%). Analizując zaś dane dla poszczególnych Akademickich Inkubatorów Przedsiębiorczości można stwierdzić, iż w AIP SGGW – WSHiP Warszawa najczęstszą prowadzoną działalnością gospodarczą jest Sekcja S – *Pozostała działalność usługowa* (50%), najrzadziej zaś Sekcje: J, P, R i M. W AIP SGH Warszawa występuje większa różnorodność prowadzonej działalności. Najczęściej jest tu wybierana Sekcja P – *Edukacja* (37%), najrzadziej zaś Sekcje: J (5%) i M (0%). W AIP Poznań dominuje Sekcja J – *Informacja i komunikacja* (40%), natomiast najrzadziej Sekcje: P i R. Podobnie jak w AIP SGGW – WSHiP Warszawa, w AIP Śląsk Sekcja S – *Pozostała działalność usługowa* (50%) jest najczęściej wybieraną działalnością gospodarczą, rzadko wybierano tutaj Sekcje: J, P i R (po 10%). AIP Olsztyn jest następnym inkubatorem, w którym StartUpy koncentrują się na prowadzeniu jednej działalności gospodarczej, tj.: Sekcja J – *Informacja i komunikacja* (56%). Tymczasem AIP Gdańsk i AIP Białystok są przykładem, w którym StartUpy prowadzą różnorodną działalność gospodarczą. Wobec czego w AIP Gdańsk najczęściej wybierano Sekcję P – *Edukacja* (40%), Sekcję S – *Pozostała działalność usługowa* (30%), natomiast w AIP Białystok najczęściej wybierano Sekcję S – *Pozostała działalność usługowa* (41%) i Sekcję J – *Informacja i komunikacja* (24%). Sekcja M – *Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna* najczęściej jest prowadzona w AIP Śląsk i AIP Poznań (po 20%). Dane dotyczące procentowego udziału prowadzonej działalności gospodarczej dla Sekcji: J, P, R, S, M w poszczególnych Akademickich Inkubatorach Przedsiębiorczości prezentuje wykres 4.

W tabeli 7. zebrano dane na temat motywów rozpoczęcia własnej działalności gospodarczej w opinii wszystkich respondentów. Na pytanie *Co według Pana/Pani wpłynęło na decyzję o założeniu własnej firmy?* respondenci mieli możliwość udzielenia więcej niż jednej odpowiedzi, stąd wykorzystano opcję programu SPSS, umożliwiającą analizę danych zakodowanych w postaci wielokrotnych dychotomii (tak – 1, nie – 0). Tabela wyników składa się z trzech kolumn, zawierających odpowiednio: liczbę osób, które zaznaczyły daną odpowiedź (N – liczba wskazań), a także procenty odnoszące się do liczby respondentów (nie sumuje się do 100%) oraz do liczby odpowiedzi (sumuje się do 100%).

Wykres 4.

Procentowy udział prowadzonej działalności gospodarczej dla Sekcji: J, P, R, S, M w poszczególnych Akademickich Inkubatorach Przedsiębiorczości

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych.

Tabela 7.

Czynniki decydujące o założeniu własnej firmy

Kod czynnika	Nazwa czynnika	Liczba wskazań	Procent odpowiedzi ^{a)}	Procent przypadków
		N	%	%
A	Chęć bycia niezależnym	97	86,6	19
B	Możliwość przeprowadzania badań	35	31,3	7
C	Udział w procesie decyzyjnym	77	68,8	15
D	Społeczne uznanie Pana/Pani pracy	12	10,7	2
E	Sprawdzanie siebie w różnych dziedzinach	70	62,5	14
F	Możliwość łączenia pracy z życiem prywatnym	33	29,5	7
G	Robienie czegoś pozytywnego dla społeczeństwa	24	21,4	5
H	Możliwość realizacji własnych pomysłów	101	90,2	20
I	Wysokość finansowego wynagrodzenia	37	33,0	7
J	Zagwarantowanie stałego miejsca pracy	24	21,4	5

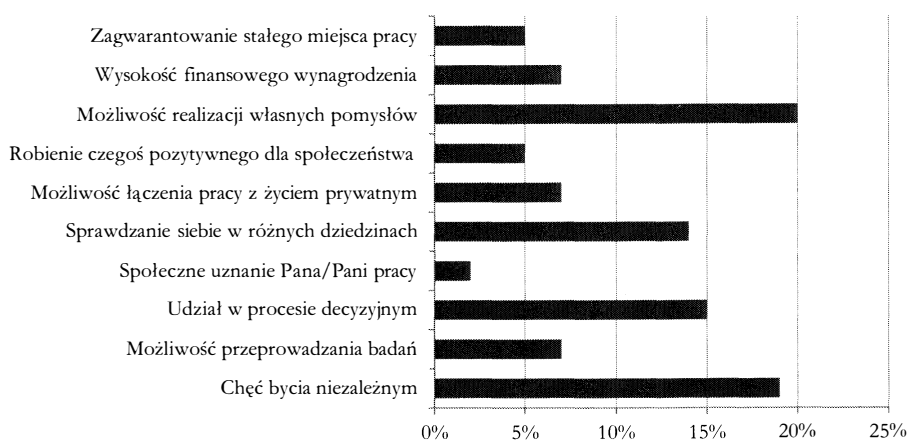
^{a)} dane nie sumują się, gdyż jedna osoba mogła jednocześnie zaznaczyć kilka opcji

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych.

Okazuje się, że czynnikami decydującymi o założeniu własnej firmy były: *możliwość realizacji własnych pomysłów* (101 wskazań, czyli 20% ogółu odpowiedzi), *chęć bycia niezależnym* (97 wskazań, czyli 19% ogółu odpowiedzi) i *udział w procesie decyzyjnym* (77 wskazań, czyli 15% ogółu odpowiedzi). Najmniej ważne okazały się czynniki: *społeczne uznanie Pana/Pani pracy* (12 wskazań, czyli 2% ogółu odpowiedzi), *robienie czegoś pozytywnego dla społeczeństwa* (24 wskazania, czyli 5% ogółu odpowiedzi) i *zagwarantowanie stałego miejsca pracy* (24 wskazania, czyli 5% ogółu odpowiedzi). Dane przedstawione w tabeli 7. zaprezentowano na wykresie 5.

Wykres 5.

Czynniki decydujące o założeniu własnej firmy

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych.

W tabeli 8. zamieszczono dane dotyczące czynników decydujących o założeniu własnej firmy według przynależności respondentów do wybranych AIP. W wierszu drugim tabeli podano informację o liczbie osób, które zaznaczyły dany czynnik (N – liczba wskazań). Symbolami od A do J oznaczono czynniki, a ich wyjaśnienie znajduje się w tabeli 7.

Z analizy zamieszczonych danych wynika, że respondenci z AIP Białystok najczęściej zaznaczali dwa czynniki, tj. H – *Możliwość realizacji własnych pomysłów* (27 wskazań) i I – *Wysokość finansowego wynagrodzenia* (27 wskazań). Dla respondentów z AIP Gdańsk najważniejszym czynnikiem był A – *Chęć bycia niezależnym* (11 wskazań). W AIP Olsztyn wybierano: A – *Chęć bycia niezależnym* (11 wskazań), C – *Udział w procesie decyzyjnym* (11 wskazań), E – *Sprawdzanie siebie w różnych dziedzinach* (11 wskazań), zaś w AIP Śląsk dominował czynnik A – *Chęć bycia niezależnym*

(8 wskazań). Dla respondentów z AIP Poznań najważniejsze były trzy czynniki, A – *Chęć bycia niezależnym* (11 wskazań), H – *Możliwość realizacji własnych pomysłów* (11 wskazań) i I – *Wysokość finansowego wynagrodzenia* (11 wskazań). Ankietowani z AIP SGH Warszawa mieli takie same preferencje, jak osoby z AIP Białystok, H – *Możliwość realizacji własnych pomysłów* (14 wskazań) i I – *Wysokość finansowego wynagrodzenia* (14 wskazań), zaś z AIP SGGW – WSHiP Warszawa takie jak respondenci z AIP Gdańsk, A – *Chęć bycia niezależnym* (13 wskazań).

Tabela 8.

**Czynniki decydujące o założeniu własnej firmy
w podziale na poszczególne AIP**

Czynniki	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
	N=87	N=31	N=68	N=12	N=61	N=32	N=19	N=91	N=91	N=22
AIP Białystok	20	9	17	4	16	9	4	27	27	5
AIP Gdańsk	11	1	6	2	3	5	3	10	10	1
AIP Olsztyn	11	8	11	2	11	3	4	10	10	7
AIP Śląsk	8	1	5	1	4	3	4	7	7	2
AIP Poznań	11	1	10	1	8	3	1	11	11	1
AIP SGH Warszawa	13	8	11	1	12	3	1	14	14	3
AIP SGGW – WSHiP Warszawa	13	3	8	1	7	6	2	12	12	3
Liczba najczęstszych wystąpień	5	(3)	1	(6)	1		(3)	3	3	(3)

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych.

Analiza wyników wskazuje, że dla większości respondentów pochodzących z różnych AIP, czynnik A – *Chęć bycia niezależnym* jest motorem, który zdecydował o założeniu własnej działalności gospodarczej. Ważnymi czynnikami były również: H – *Możliwość realizacji własnych pomysłów* i I – *Wysokość finansowego wynagrodzenia*. Okazuje się, że czynnik D – *Społeczne uznanie Pana/Pani pracy* odegrał najmniej istotną rolę w podjęciu decyzji o założeniu własnej firmy (6 najmniej licznych wystąpień).

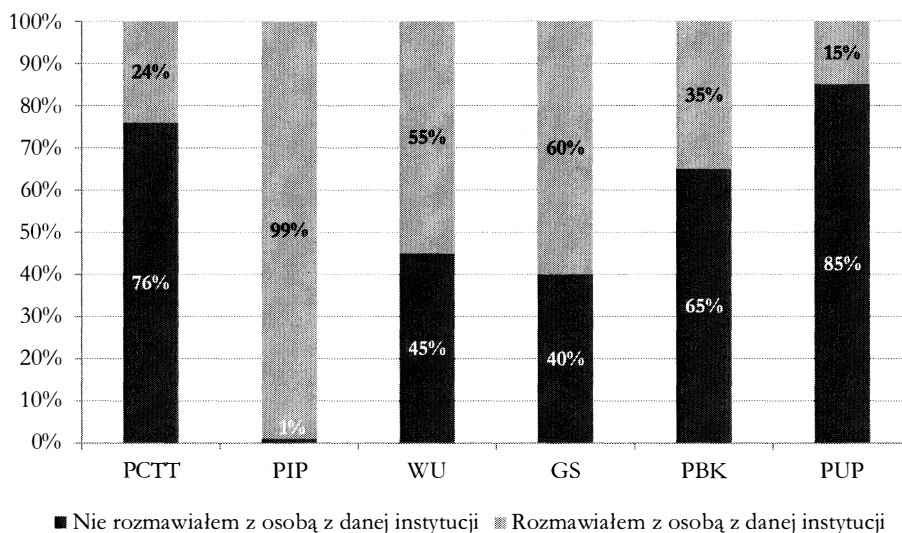
Na zadane pytanie: *Od kogo uzyskał/a Pan/Pani wiedzę w zakresie przedsiębiorczości, skierowaną do młodych przedsiębiorców?* z ogółu ankietowanych odpowiedziało 110 osób (tabela 9.). Aby tabela 9. i wykresy 6. i 7. były bardziej czytelne i przejrzyste,

zastosowano w nich następujące skróty: PCTT – pracownik centrum transferu technologii, PIP – pracownik inkubatora przedsiębiorczości/biznesu, WU – wykładowca uczelni, GS – grupa studencka, PBK – pracownik biura karier, PUP – pracownik urzędu pracy.

Z analizy danych zamieszczonych na wykresie 6. wynika, że respondenci w małym stopniu poszukiwali informacji u pracowników urzędu pracy (tylko 15%, tj. 16 osób). Także pracownicy centrum transferu technologii nie byli tymi osobami, u których ankietowani poszukiwali wiedzy – tylko 26 osób (24%) wskazało na kontakt z PCTT. Bardzo dużo, gdyż aż 109 osób (99%) podało kontakt z pracownikami inkubatora przedsiębiorczości/biznesu.

Wykres 6.

Korzystanie z pomocy dostępnych osób/institucji

Legenda:

PCTT – pracownik centrum transferu technologii

PIP – pracownik inkubatora przedsiębiorczości/biznesu

WU – wykładowca uczelni

GS – grupa studencka

PBK – pracownik biura karier

PUP – pracownik urzędu pracy

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych.

Dokładne przeanalizowanie stopnia pozyskania wiedzy przez ankietowanych od osób/institucji mogących pomóc młodym przedsiębiorcom prezentuje tabela 9. Jak wynika z danych, badane osoby wskazały zdecydowanie największe znaczenie w prowadzeniu swojej działalności dla wiedzy uzyskanej z PIP (57 wskazań, tj. 52%). Warto zaznaczyć, że spośród zewnętrznych źródeł wiedzy, większe znaczenie przypisano wiedzy pozyskiwanej od pracowników centrum transferu technologii (PCTT – 17 wskazań), wykładowców uczelni (WU – 35 wskazań), grupy studentów (GS – 38 wskazań), pracowników biura karier (PBK – 25 wskazań) niż od pracowników urzędu pracy. Z pracownikami urzędu pracy próbowało rozmawiać 12 respondentów (11%), lecz nie uzyskano żadnej wiedzy potrzebnej do rozwoju StartUpów.

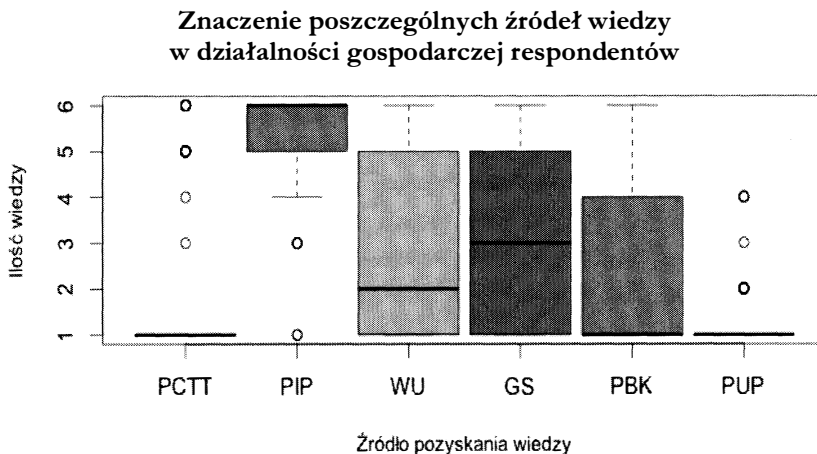
Tabela 9.

Znaczenie poszczególnych źródeł wiedzy w działalności gospodarczej respondentów

Kod	Pracownicy Zakres wiedzy	PCTT		PIP		WU		GS		PBK		PUP	
		N = 110	N = 110	N = 110	N = 110	N = 110	N = 110	N = 110	N = 110	N = 110	N = 110		
1	Nie rozmawiałem z daną osobą	84	76%	1	1%	49	45%	44	40%	72	65%	94	85%
2	Rozmawiałem, lecz nie uzyskałem żadnej wiedzy	0	0%	0	0%	6	5%	6	5%	6	5%	12	11%
3	Rozmawiałem i uzyskałem MAŁY zakres wiedzy	1	1%	4	4%	4	4%	7	6%	2	2%	1	1%
4	Rozmawiałem i uzyskałem ŚREDNI zakres wiedzy	1	1%	18	16%	5	5%	7	6%	4	4%	3	3%
5	Rozmawiałem i uzyskałem DUŻY zakres wiedzy	17	15%	30	27%	35	32%	38	35%	25	23%	0	0%
6	Rozmawiałem i uzyskałem BARDZO DUŻY zakres wiedzy	7	6%	57	52%	11	10%	8	7%	1	1%	0	0%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych.

Dane przedstawione w tabeli 9. zaprezentowano na wykresie 7.

Legenda:

PCTT – pracownik centrum transferu technologii

PIP – pracownik inkubatora przedsiębiorczości/biznesu

WU – wykładowca uczelni

GS – grupa studencka

PBK – pracownik biura karier

PUP – pracownik urzędu pracy.

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych.

Na pytanie wielokrotnego wyboru: *Skąd zaczerpnął/ęła Pan/Pani pomysł na biznes?* z ogółu ankietowanych odpowiedziało 111 osób, które wskazały łącznie 184 odpowiedzi (tabela 10.). Jednym z najważniejszych czynników, umożliwiających rozpoczęcie własnej działalności wśród respondentów, była pasja lub rozrywka (59 wskazań, tj. 32,1%). Drugim, równie ważnym czynnikiem, był pomysł zaczerpnięty na spotkaniu/szkoleniu organizowanym przez AIP (46 wskazań, tj. 25,0%). Za najmniej istotny ankietowani podali pomysł zaczerpnięty na spotkaniu/szkoleniu organizowanym przez instytucje otoczenia biznesu (4 wskazania, tj. 2,2%) oraz badania akademickie lub naukowe (5 wskazań, tj. 2,7%).

Tabela 10.

Pomysł na rozpoczęcie własnej działalności

Pomysł na rozpoczęcie własnej działalności	Odpowiedzi		Procent obserwacji ^{a)}
	N	Procent	
Pomysł zaczerpnięty od innych	15	8,2	13,5
Zajęcia na uczelni lub wykładowca	12	6,5	10,8
Znajomi spoza uczelni	6	3,3	5,4
Obecna lub poprzednio wykonywana praca	19	10,3	17,1
Członkowie rodziny	18	9,8	16,2
Pasja lub rozrywka	59	32,1	53,2
Badania akademickie lub naukowe	5	2,7	4,5
Pomysł zaczerpnięty na spotkaniu/szkoleniu organizowanym przez AIP	46	25,0	41,4
Pomysł zaczerpnięty na spotkaniu/szkoleniu organizowanym przez instytucje otoczenia biznesu	4	2,2	3,6
Ogółem	184	100,0	

^{a)} dane nie sumują się do 100, gdyż jedna osoba mogła jednocześnie zaznaczyć kilka opcji

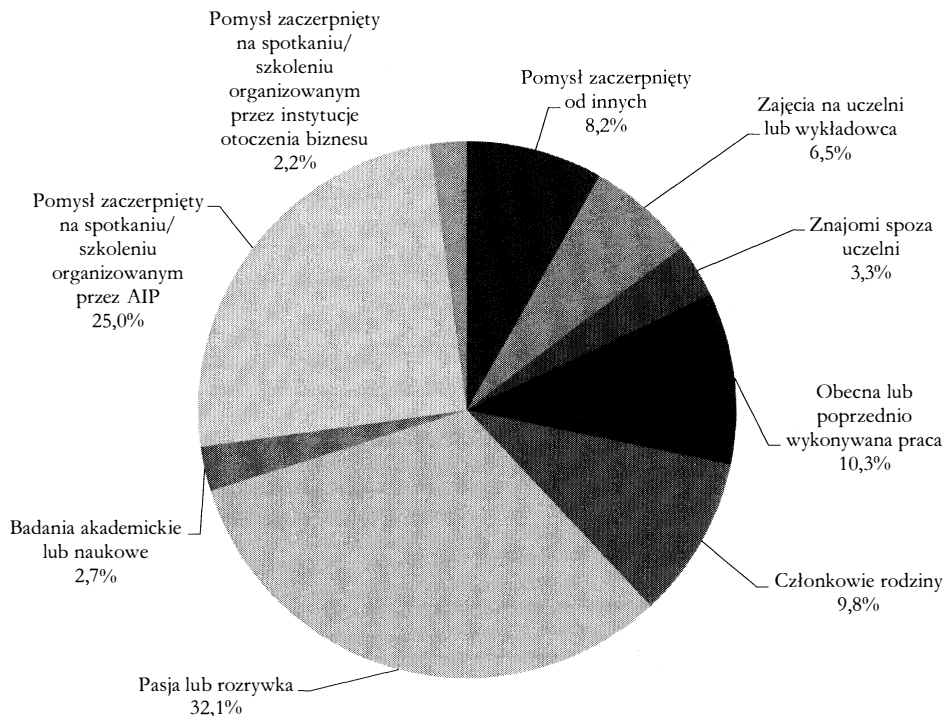
Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych.

Dane przedstawione w tabeli 10. zaprezentowano na wykresie 8.

Dokładne dane dotyczące inspiracji związanej z rozpoczęciem własnego biznesu w ujęciu regionalnym zaprezentowano w tabeli 11. Aby była ona bardziej czytelna i przejrzysta, zastosowano tu następujące skróty: AIPB – AIP Białystok, AIPG – AIP Gdańsk, AIPO – AIP Olsztyn, AIPS – AIP Śląsk, AIPP – AIP Poznań, AIPSGH – AIP SGH i AIPW – AIP SGGW – WSHiP Warszawa.

Wykres 8.

Pomysł na rozpoczęcie własnej działalności

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych.

Tabela 11.

Liczba wskazań w wybranych AIP

Pomysł	AIP								Łącznie
	AIPB	AIPG	AIPO	AIPS	AIPP	AIPSGH	AIPW		
Pomysł zaczerpnięty od innych	3	3	0	1	2	2	4	15	
Zajęcia na uczelni lub wykładowca	3	1	0	2	1	1	2	10	
Znajomi spoza uczelni	2	1	0	0	0	1	1	5	
Obecna lub poprzednio wykonywana praca	3	4	1	2	3	2	4	19	
Członkowie rodziny	2	2	4	2	1	2	4	17	
Pasja lub rozrywka	15	9	4	6	8	5	7	54	

Pomysł	AIP							
	AIPB	AIPG	AIPO	AIPS	AIPP	AIPSGH	AIPW	Łącznie
Badania akademickie lub naukowe	0	1	0	1	1	0	1	4
Pomysł zaczerpnięty na spotkaniu/ szkoleniu organizowanym przez AIP	12	1	10	1	4	9	3	40
Pomysł zaczerpnięty na spotkaniu/ szkoleniu organizowanym przez instytucje otoczenia biznesu	2	0	1	0	1	0	0	4
Liczebność	28	13	11	9	12	14	14	101

Legenda:

AIPB – AIP Białystok

AIPG – AIP Gdańsk

AIPO – AIP Olsztyn

AIPS – AIP Śląsk

AIPP – AIP Poznań

AIPSGH – AIP SGH

AIPW – AIP SGGW – WSHiP Warszawa

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych.

Z analizy danych przedstawionych w tabeli 11. wynika, że *Pasja i rozrywka* była najczęściej wybierana wśród AIP z Białegostoku (15 wskazań), Gdańska (9 wskazań), Śląska (6 wskazań), Poznania (8 wskazań) i SGGW – WSHiP Warszawa (7 wskazań), zaś czynnik *Pomysł zaczerpnięty na spotkaniach/szkoleniach organizowanych przez AIP* był najbardziej popularny w AIP Olsztyn (10 wskazań) i AIP SGH (9 wskazań). W przypadku AIP Białystok wydaje się, że wskazania obejmujące pomysł na biznes są konsekwencją odpowiedzi na pytanie dotyczące czynników założenia własnej firmy, gdzie ankietowani uznali za jeden z najważniejszych czynnik *Możliwość realizacji własnych pomysłów*.

Wśród ogółu ankietowanych na pytanie: *Czy AIP były Pana/Pani pierwszym kontaktem z prowadzeniem własnego przedsięwzięcia biznesowego?* odpowiedziało 110 osób, z czego aż 87,3% wskazało, że AIP była tą instytucją, która pozwoliła im po raz pierwszy założyć własny biznes. Jak wynika z danych zebranych w tabeli 12., w AIP Gdańsk (33,3%, tj. 4 wskazania) i AIP Śląsk (33,3%, tj. 3 wskazania), ankietowani przed przystąpieniem do Akademickich Inkubatorów Przedsiębiorczości posiadali już doświadczenie w prowadzeniu własnego biznesu. Najmniejsze doświadczenie posiadały osoby z AIP SGGW – WSHiP Warszawa (0% – 0 wskazań), AIP SGH Warszawa.

Tabela 12.

Czy AIP było pierwszym kontaktem z prowadzeniem własnego biznesu

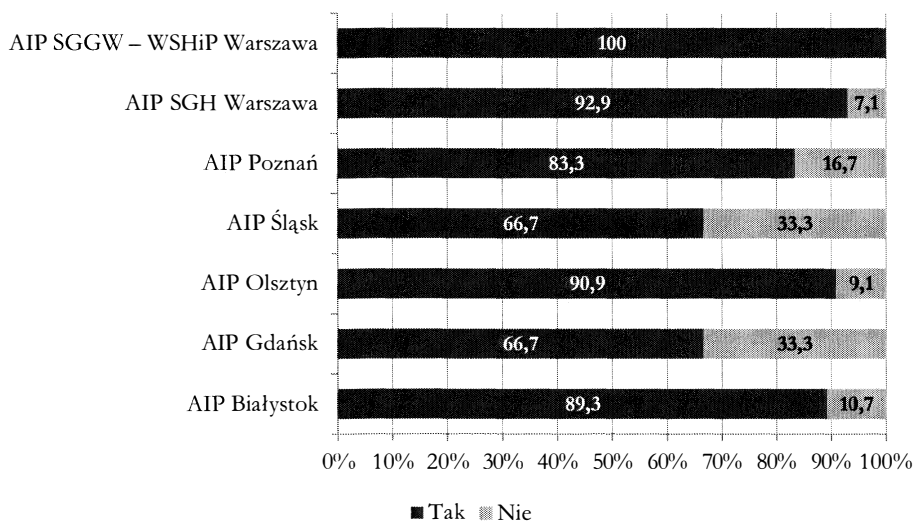
AIP	Tak		Nie		Ogółem	
	N	% z N	N	% z N	Liczebność	% z N
AIP Białystok	25	89,3	3	10,7	28	100,0
AIP Gdańsk	8	66,7	4	33,3	12	100,0
AIP Olsztyn	10	90,9	1	9,1	11	100,0
AIP Śląsk	6	66,7	3	33,3	9	100,0
AIP Poznań	10	83,3	2	16,7	12	100,0
AIP SGH Warszawa	13	92,9	1	7,1	14	100,0
AIP SGGW – WSHiP Warszawa	14	100,0	0	0,0	14	100,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych.

Dane przedstawione w tabeli 12. zaprezentowano na wykresie 9.

Wykres 9.

Czy AIP było pierwszym kontaktem z prowadzeniem własnego biznesu

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych.

W tabeli 13. zaprezentowano zależność pomiędzy deklaracją respondentów prowadzenia StartUpu po zakończeniu współpracy z AIP a ich doświadczeniem biznesowym w chwili przystąpienia do AIP. Na powyższe pytania odpowiedziało 110 osób.

Tabela 13.

Deklaracja prowadzenia StartUpa a doświadczenie biznesowe respondentów

Czy po zakończeniu współpracy z AIP planuje Pan/Pani prowadzić swój StartUp, jako niezależny podmiot?	Czy AIP były Pana/Pani pierwszym kontaktem z prowadzeniem własnego przedsięwzięcia biznesowego?					
	Tak		Nie		Ogółem	
	N	% z N	N	% z N	N	% z N
Tak	85	88,5	11	11,5	96	100
Nie	0	0,0	0	0,0	0	0
Nie mam zdania na dzień dzisiejszy	11	78,6	3	21,4	14	100
Ogółem	96	87,3	14	12,7	110	100

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych.

Badania wykazały, że znaczna część osób z ogółu badanych, tj. 96 wskazań, deklaruje prowadzenie StartUpu po zakończeniu współpracy z AIP. Spośród tej grupy badanych 85 osób wskazało, że AIP była ich pierwszą instytucją, dzięki której mogli rozpocząć prowadzenie własnego biznesu. Spośród 14 osób, które już wcześniej prowadziły swój biznes, 11 osób zadeklarowało, że będzie dalej prowadziło swój StartUp, a tylko 3 osoby nie były zdecydowane co do dalszych losów swojej działalności. Co ciekawe, żadna z badanych osób nie zadeklarowała zakończenia działalności biznesowej.

Podjmując dalsze rozważania na temat planów respondentów, sprawdzono zależność między pytaniem: *Czy po zakończeniu współpracy z AIP planuje Pan/Pani prowadzić swój StartUp, jako niezależny podmiot?* a *Czy rozpoczęłby/łaby Pan/Pani działalność, gdyby nie pomoc ze strony AIP?* (tabela 14.). Na powyższe pytania odpowiedziało 111 osób.

Wśród osób deklarujących prowadzenie w przyszłości swojego biznesu jako niezależny podmiot 59,8% (58 osób) wskazało, że gdyby nie pomoc AIP, nie rozpoczęliby prowadzenia swojej działalności. Dużą grupę stanowiły osoby, które podjęłyby się założenia swojego biznesu niezależnie od pomocy uzyskanej od AIP – 14,4% (16 osób) wskazało odpowiedź *Tak*, 27% (30 osób) podało, że rozpoczęcie własnej działalności byłoby odłożone na przyszły czas.

Tabela 14.

Deklaracja prowadzenia StartUpa a pomoc ze strony AIP

Czy po zakończeniu współpracy z AIP planuje Pan/Pani prowadzić swój StartUp, jako niezależny podmiot?	Czy rozpoczęłyby/ęłaby Pan/Pani działalność, gdyby nie pomoc ze strony AIP?							
	Tak		Nie		Odpowiedź*		Ogółem	
	N	% z N	N	% z N	N	% z N	N	% z N
Tak	14	14,4	58	59,8	25	25,8	97	100,0
Nie	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Nie mam zdania na dzień dzisiejszy	2	14,3	7	50,0	5	35,7	14	100,0
Ogółem	16	14,4	65	58,6	30	27,0	111	100,0

* Odpowiedź – zostałyby to przełożone na dalszy okres

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych.

Lista oferowanych usług dla osób przystępujących do StartUpów jest duża. Akademiczne Inkubatory Przedsiębiorczości nie koncentrują się tylko na prowadzeniu księgowości dla StartUpów. Oferują również wsparcie na każdym etapie konstruowania rozwiązań organizacyjnych w tworzonej firmie, tj.²²⁶:

- pomoc w zakładaniu firmy i załatwianiu formalności związanych z rozpoczęciem biznesu;
- doradztwo w zakresie organizacji księgowości w firmie i obiegu dokumentów;
- pomoc w wyborze optymalnej formy księgowości i opodatkowania działalności;
- sporządzanie prognoz finansowych;
- wsparcie w zakresie przygotowania i optymalizacji biznesplanów oraz długoterminowych strategii rozwoju przedsiębiorstwa;
- rozwiązania prawno-podatkowe w zakresie: prowadzenia ksiąg rachunkowych, wyceny majątku i organizacji firmy;
- aktywne uczestnictwo w konstruowaniu dokumentów wewnętrznych, regulaminów, umów;
- szerokie doradztwo w obszarze organizacji pracy, w tym zatrudniania pracowników – szczególnie ważne dla przedsiębiorców na tym etapie działalności;

²²⁶ <http://www.grupaleader.pl/uslugi-dla-start-upow> (dostęp: 11.12.2018).

- szkolenie pracowników w zakresie: księgowości, obiegu dokumentów, przepisów podatkowych;
- doradztwo w zakresie oprogramowania księgowego i wspierającego zarządzanie zasobami firmy (swoim klientom oddajemy w użytkowanie wybrany moduł informatyczny);
- użyczenie adresu siedziby do rejestracji spółki;
- pomoc w przygotowaniu wniosków: kredytowych, o dofinansowanie unijne, leasingowych w części finansowo-księgowej oraz dokumentacji dla potencjalnych inwestorów.

Wykres 10.

W jakim stopniu możliwości oferowane przez AIP skłoniły Pana/Panią do skorzystania z jej usług?

Możliwości oferowane przez AIP	nie skłoniły	w małym stopniu	średnio	w dużym stopniu	w bardzo dużym stopniu	nie mam zdania
	%	%	%	%	%	%
Pomoc prawna	6,19	5,31	8,85	16,81	62,83	0,01
Pomoc księgową	2,65	4,42	6,19	11,50	75,22	0,02
Poczucie bezpieczeństwa	11,5	8,85	16,81	16,81	46,02	0,01
Ograniczona biurokracja	6,14	7,02	10,53	17,54	58,77	0,00
Nieduży dystans między biurem AIP a miejscem zamieszkania	16,81	43,36	23,01	9,73	7,08	0,01
Możliwość skorzystania z użyczonej osobowości prawnej	5,26	4,39	1,75	13,16	75,44	0,00
Możliwość łączenia pracy z życiem prywatnym	14,91	37,72	24,56	10,53	12,28	0,00
Możliwość korzystania z infrastruktury AIP	7,96	13,27	15,93	7,96	54,87	0,01
Minimalizacja kosztów prowadzenia firmy	1,75	0,88	3,51	11,40	82,46	0,00
Kompleksowość usługi świadczonej przez AIP	2,65	5,31	8,85	16,81	66,37	0,01
Działanie w ramach dużej organizacji	18,58	11,50	12,39	24,78	32,74	0,01
Doradztwo i obsługa w zakresie prowadzenia działalności gospodarczej	3,54	11,50	14,16	15,93	54,87	0,00
Doradztwo	3,51	7,89	10,53	15,79	62,28	0,00

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych.

Istnieją duże możliwości wsparcia młodych osób rozpoczynających działalność gospodarczą przez AIP. Na pytanie: *W jakim stopniu możliwości oferowane przez AIP skłoniły Pana/Panią do skorzystania z jej usług?* odpowiedziało 111 osób (wykres 10.). Większość respondentów wskazała, że propozycja minimalizacji kosztów prowadzenia własnej firmy była dla nich decydującym czynnikiem przystąpienia do AIP (82,46%). Spośród innych czynników równie ważne były: możliwość skorzystania z udzielonej osobowości prawnej (75,44%), pomoc księgową (75,22%), kompleksowość usług świadczonych przez AIP (66,37%), pomoc prawna (62,83%) i doradztwo (62,28%).

Najmniej istotnym czynnikiem okazały się: nieduży dystans między biurem AIP a miejscem zamieszkania (7,08%) oraz możliwość łączenia pracy z życiem prywatnym (12,28%). Czynniki, takie jak: działanie w ramach dużej organizacji (32,74%), poczucie bezpieczeństwa (46,02%), możliwość korzystania z infrastruktury AIP (54, 87%) czy ograniczona biurokracja (58,77%), w średnim stopniu skłoniły respondentów do skorzystania z usług AIP.

Aby sprawdzić czy istnieje istotny statystyczny związek pomiędzy analizowanymi zmiennymi, obliczono współczynnik korelacji Spearmana (tabela 15.).

Tabela 15.

**Wartości współczynników korelacji Spearmana wyznaczone dla pytania –
W jakim stopniu możliwości oferowane przez AIP
skłoniły Pana/Panią do skorzystania z jej usług?**

		A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M
A	Wk	1	0,489**	0,334**	-0,076	-0,174	0,313**	0,400**	0,311**	0,314**	0,300**	0,434**	0,554**	0,264**
	Istot.		0	0	0,429	0,068	0,001	0	0,001	0,001	0,001	0	0	0,005
B	Wk	0,489**	1	0,618**	-0,077	0	0,382**	0,427**	0,413**	0,304**	0,332**	0,472**	0,529**	0,338**
	Istot.	0		0	0,424	0,998	0	0	0	0,001	0	0	0	0
C	Wk	0,334**	0,618**	1	0,058	0,117	0,604**	0,596**	0,670**	0,558**	0,595**	0,700**	0,598**	0,556**
	Istot.	0	0		0,544	0,223	0	0	0	0	0	0	0	0
D	Wk	-0,076	-0,077	0,058	1	0,428**	0,027	0,04	0,105	0,026	-0,052	0,012	-0,095	0,088
	Istot.	0,429	0,424	0,544		0	0,778	0,681	0,274	0,791	0,587	0,905	0,323	0,359
E	Wk	-0,174	0	0,117	0,428**	1	0	0,028	0,037	-0,007	-0,026	-0,006	-0,05	-0,075
	Istot.	0,068	0,998	0,223	0		0,998	0,771	0,702	0,942	0,791	0,954	0,601	0,438
F	Wk	0,313**	0,382**	0,604**	0,027	0	1	0,753**	0,856**	0,654**	0,632**	0,773**	0,697**	0,661**
	Istot.	0,001	0	0	0,778	0,998		0	0	0	0	0	0	0
G	Wk	0,400**	0,427**	0,596**	0,04	0,028	0,753**	1	0,692**	0,473**	0,574**	0,664**	0,696**	0,479**

		A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M
	Istot.	0	0	0	0,681	0,771	0	.	0	0	0	0	0	0
H	Wk	0,311**	0,413**	0,670**	0,105	0,037	0,856**	0,692**	1	0,699**	0,681**	0,820**	0,700**	0,693**
	Istot.	0,001	0	0	0,274	0,702	0	0	.	0	0	0	0	0
I	Wk	0,314**	0,304**	0,558**	0,026	-0,007	0,654**	0,473**	0,699**	1	0,789**	0,743**	0,668**	0,693**
	Istot.	0,001	0,001	0	0,791	0,942	0	0	0	.	0	0	0	0
J	Wk	0,300**	0,332**	0,595**	-0,052	-0,026	0,632**	0,574**	0,681**	0,789**	1	0,700**	0,701**	0,672**
	Istot.	0,001	0	0	0,587	0,791	0	0	0	.	0	0	0	0
K	Wk	0,434**	0,472**	0,700**	0,012	-0,006	0,773**	0,664**	0,820**	0,743**	0,700**	1	0,746**	0,690**
	Istot.	0	0	0	0,905	0,954	0	0	0	0	0	.	0	0
L	Wk	0,554**	0,529**	0,598**	-0,095	-0,05	0,697**	0,696**	0,700**	0,668**	0,701**	0,746**	1	0,660**
	Istot.	0	0	0	0,323	0,601	0	0	0	0	0	.	0	0
M	Wk	0,264**	0,338**	0,556**	0,088	-0,075	0,661**	0,479**	0,693**	0,693**	0,672**	0,690**	0,660**	1
	Istot.	0,005	0	0	0,359	0,438	0	0	0	0	0	0	0	.

Legenda

A – Możliwość skorzystania z użyczonej osobowości prawnej

B – Minimalizacja kosztów prowadzenia firmy

C – Kompleksowość usługi świadczonej przez AIP

D – Nieduży dystans między biurem AIP a miejscem zamieszkania

E – Możliwość łączenia pracy z życiem prywatnym

F – Pomoc prawna

G – Pomoc księgową

H – Doradztwo

I – Działanie w ramach dużej organizacji

J – Poczucie bezpieczeństwa

K – Doradztwo i obsługa w zakresie prowadzenia działalności gospodarczej

L – Ograniczona biurokracja

M – Możliwość korzystania z infrastruktury AIP (sale, sprzęt)

Wk – Wartość współczynnika korelacji

Istot. – Poziom istotności dwustronnej

** Korelacja jest istotna na poziomie 0,01 (dwustronnie)

* Korelacja jest istotna na poziomie 0,05 (dwustronnie)

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych.

Na podstawie wyników zawartych w tabeli 15. stwierdzono istnienie umiarkowanej współzależności pomiędzy następującymi zmiennymi:

- dla zmiennej A – Możliwość skorzystania z użyczonej osobowości prawnej; B – Minimalizacja kosztów prowadzenia firmy ($r = 0,489$), G – Pomoc

- księgową ($r = 0,400$), K – Doradztwo i obsługa w zakresie prowadzenia działalności gospodarczej ($r = 0,434$) i L – Ograniczona biurokracja ($r = 0,554$);
- dla zmiennej B – Minimalizacja kosztów prowadzenia firmy: G – Pomoc księgową ($r = 0,427$), H – Doradztwo ($r = 0,413$), K – Doradztwo i obsługa w zakresie prowadzenia działalności gospodarczej ($r = 0,472$), L – Ograniczona biurokracja ($r = 0,598$);
  - dla zmiennej C – Kompleksowość usługi świadczonej przez AIP: G – Pomoc księgową ($r = 0,596$), I – Działanie w ramach dużej organizacji ($r = 0,558$), J – Poczucie bezpieczeństwa ($r = 0,595$), L – Ograniczona biurokracja ($r = 0,598$), M – Możliwość korzystania z infrastruktury AIP ($r = 0,556$);
  - dla zmiennej D – Nieduży dystans między biurem AIP a miejscem zamieszkania: E – Możliwość łączenia pracy z życiem prywatnym ($r = 0,428$);
  - dla zmiennej E – Możliwość łączenia pracy z życiem prywatnym: D – Nieduży dystans między biurem AIP a miejscem zamieszkania ($r = 0,428$);
  - dla zmiennej G – Pomoc księgową: A – Możliwość skorzystania z użyczonej osobowości prawnej ($r = 0,400$), B – Minimalizacja kosztów prowadzenia firmy ($r = 0,427$), I – Działanie w ramach dużej organizacji ($r = 0,473$), J – Poczucie bezpieczeństwa ($r = 0,574$), M – Możliwość korzystania z infrastruktury AIP ($r = 0,479$);
  - dla zmiennej H – Doradztwo: B – Minimalizacja kosztów prowadzenia firmy ($r = 0,413$);
  - dla zmiennej I – Działanie w ramach dużej organizacji: G – Pomoc księgową ($r = 0,473$), J – Poczucie bezpieczeństwa ($r = 0,574$), M – Możliwość korzystania z infrastruktury AIP ($r = 0,479$);
  - dla zmiennej J – Poczucie bezpieczeństwa: C – Kompleksowość usługi świadczonej przez AIP ($r = 0,595$), G – Pomoc księgową ($r = 0,574$);
  - dla zmiennej K – Doradztwo i obsługa w zakresie prowadzenia działalności gospodarczej: A – Możliwość skorzystania z użyczonej osobowości prawnej ($r = 0,434$), B – Minimalizacja kosztów prowadzenia firmy ($r = 0,472$);
  - dla zmiennej L – Ograniczona biurokracja: A – Możliwość skorzystania z użyczonej osobowości prawnej ($r = 0,554$), B – Minimalizacja kosztów prowadzenia firmy ($r = 0,598$), C – Kompleksowość usługi świadczonej przez AIP ($r = 0,598$);
  - dla zmiennej M – Możliwość korzystania z infrastruktury AIP: G – Pomoc księgową ($r = 0,479$).

Na podstawie wyników zawartych w tabeli 15. stwierdzono istnienie silnej współzależności występującej pomiędzy zmiennymi:

- dla zmiennej B – Minimalizacja kosztów prowadzenia firmy: C – Kompleksowość usługi świadczonej przez AIP ($r = 0,618$);
- dla zmiennej C – Kompleksowość usługi świadczonej przez AIP: F – Pomoc prawna ($r = 0,604$), H – Doradztwo ($r = 0,670$), K – Doradztwo i obsługa w zakresie prowadzenia działalności gospodarczej ($r = 0,700$);
- dla zmiennej F – Pomoc prawna: G – Pomoc księgową ($r = 0,753$), I – Działanie w ramach dużej organizacji ($r = 0,654$), J – Poczucie bezpieczeństwa ($r = 0,632$), K – Doradztwo i obsługa w zakresie prowadzenia działalności gospodarczej ($r = 0,773$), L – Ograniczona biurokracja ($r = 0,697$), M – Możliwość korzystania z infrastruktury AIP (sale, sprzęt) ($r = 0,661$);
- dla zmiennej G – Pomoc księgową: H – Doradztwo ($r = 0,692$), K – Doradztwo i obsługa w zakresie prowadzenia działalności gospodarczej ($r = 0,664$), L – Ograniczona biurokracja ($r = 0,696$);
- dla zmiennej H – Doradztwo: I – Działanie w ramach dużej organizacji ($r = 0,699$), J – Poczucie bezpieczeństwa ($r = 0,681$), L – Ograniczona biurokracja ($r = 0,700$), M – Możliwość korzystania z infrastruktury AIP ($r = 0,693$);
- dla zmiennej I – Działanie w ramach dużej organizacji: J – Poczucie bezpieczeństwa ($r = 0,789$), K – Doradztwo i obsługa w zakresie prowadzenia działalności gospodarczej ($r = 0,743$), L – Ograniczona biurokracja ($r = 0,668$), M – Możliwość korzystania z infrastruktury AIP ($r = 0,693$);
- dla zmiennej J – Poczucie bezpieczeństwa: K – Doradztwo i obsługa w zakresie prowadzenia działalności gospodarczej ($r = 0,700$), L – Ograniczona biurokracja ($r = 0,701$), M – Możliwość korzystania z infrastruktury AIP ($r = 0,672$);
- dla zmiennej K – Doradztwo i obsługa w zakresie prowadzenia działalności gospodarczej: L – Ograniczona biurokracja ($r = 0,746$), M – Możliwość korzystania z infrastruktury AIP ($r = 0,690$);
- dla zmiennej L – Ograniczona biurokracja: M – Możliwość korzystania z infrastruktury AIP ($r = 0,660$);

Na podstawie wyników zawartych w tabeli 15. stwierdzono istnienie bardzo silnej współzależności występującej pomiędzy zmiennymi:

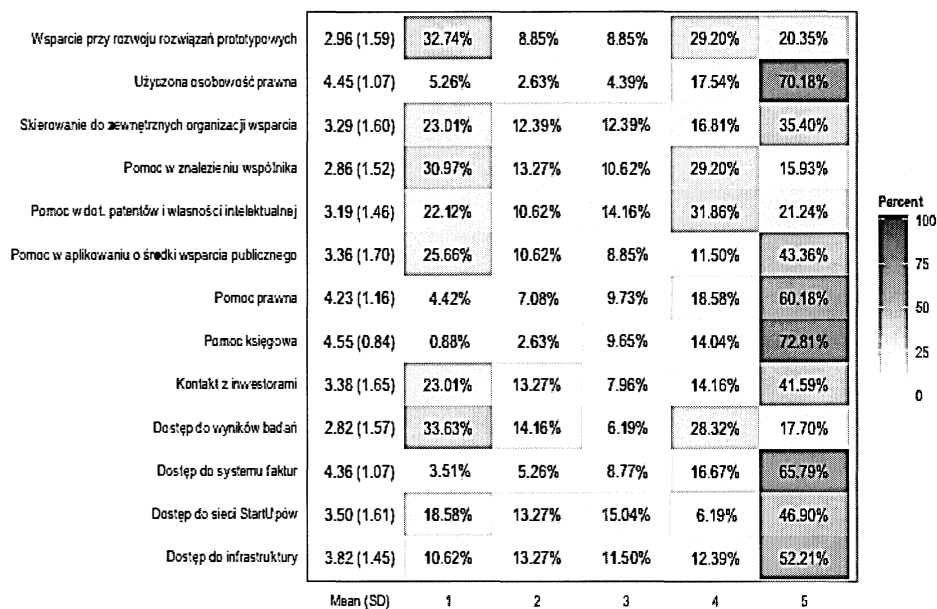
- dla zmiennej H – Doradztwo: K – Doradztwo i obsługa w zakresie prowadzenia działalności gospodarczej ($r = 0,880$).

Zaprezentowane powyżej zależności są wprost proporcjonalne, tzn. wraz ze wzrostem (zainteresowaniem) jednej formy możliwości oferowanych przez AIP rośnie zainteresowanie drugą formą możliwości przez nie oferowanych.

Chcąc porównać, która z oferowanych usług jest najbardziej pomocna Start Upom, sformułowano następujące pytanie: *Która z usług oferowanych przez AIP ma największy wpływ na prowadzone przez Pana/Panią przedsięwzięcie biznesowe?* (wykres 11.). Możliwe odpowiedzi zawierały wszystkie oferowane usługi, proponowane przez AIP na terenie Polski. Większość respondentów wskazała, że pomoc księgową (72,81%), użyczona przez AIP osobowość prawna (70,18%) czy dostęp do systemu faktur (65,79%) są usługami najbardziej pożądanymi przez członków StartUpów.

Wykres 11.

Która z usług oferowanych przez AIP ma największy wpływ na prowadzone przez Pana/Panią przedsięwzięcie biznesowe?

Legenda

- 1 – nie ma wpływu
- 2 – mały wpływ
- 3 – średni wpływ
- 4 – duży wpływ
- 5 – bardzo duży wpływ

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych.

Duże znaczenie dla ankietowanych miała również pomoc prawna udzielana przez AIP (60,18%), dostęp do infrastruktury (52,21%), sieci StartUpów (46,90%), pomoc w aplikowaniu o środki wsparcia publicznego (43,36%) czy też kontakt z inwestorami (41,59%). Respondenci najmniej byli zainteresowani pomocą w znalezieniu wspólnika (15,93%) bądź dostępem do wyników badań (17,70%). Tak niski wynik może wiązać się z małą ilością osób, które w chwili badania były doktorantami – 4% (por. tabela 4.) oraz zadeklarowaną przez respondentów prowadzoną działalnością gospodarczą w ramach sekcji M – Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (9,7%, tj. 19 wskazań). Omówione zagadnienie zaprezentowano na wykresie 11.

Aby sprawdzić, czy istnieje istotny, statystyczny związek pomiędzy analizowanymi zmiennymi, obliczono współczynnik korelacji Spearmana (tabela 16.).

Tabela 16.

**Wartości współczynników korelacji Spearmana wyznaczone dla pytania –
Która z usług oferowanych przez AIP ma największy wpływ na prowadzone
przez Pana/Panią przedsięwzięcie biznesowe?**

		A	B	C	D	E	F	G	H	I
A	WK	1	0,519**	0,460**	0,342**	0,488**	0,203*	0,293**	0,303**	0,122
	Istot.	.	0	0	0	0	0,033	0,002	0,001	0,205
B	WK	0,519**	1	0,575**	0,513**	0,559**	0,440**	0,299**	0,596**	0,267**
	Istot.	0	.	0	0	0	0	0,002	0	0,005
C	WK	0,460**	0,575**	1	0,640**	0,506**	0,394**	0,176	0,578**	0,153
	Istot.	0	0	.	0	0	0	0,066	0	0,11
D	WK	0,342**	0,513**	0,640**	1	0,608**	0,378**	0,274**	0,620**	0,319**
	Istot.	0	0	0	.	0	0	0,004	0	0,001
E	WK	0,488**	0,559**	0,506**	0,608**	1	0,262**	0,212*	0,444**	0,207*
	Istot.	0	0	0	0	.	0,006	0,026	0	0,03
F	WK	0,203*	0,440**	0,394**	0,378**	0,262**	1	0,354**	0,432**	0,238*
	Istot.	0,033	0	0	0	0,006	.	0	0	0,012
G	WK	0,293**	0,299**	0,176	0,274**	0,212*	0,354**	1	0,425**	0,015
	Istot.	0,002	0,002	0,066	0,004	0,026	0	.	0	0,877
H	WK	0,303**	0,596**	0,578**	0,620**	0,444**	0,432**	0,425**	1	0,286**
	Istot.	0,001	0	0	0	0	0	0	.	0,002
I	WK	0,122	0,267**	0,153	0,319**	0,207*	0,238*	0,015	0,286**	1
	Istot.	0,205	0,005	0,11	0,001	0,03	0,012	0,877	0,002	.

Legenda

A – Brak wymaganej wiedzy praktycznej

B – Brak dostępu do zaplecza biurowego i obsługi biurowej

C – Brak możliwości korzystania z usług doradczych

D – Brak możliwości uczestnictwa w szkoleniach specjalistycznych

E – Trudności z określeniem specjalizacji i zakresu własnej działalności gospodarczej

F – Biurokracja przy zakładaniu i prowadzeniu własnej firmy

G – Brak środków finansowych na rozpoczęcie i prowadzenie własnej działalności gospodarczej

H – Wysokie ceny dzierżawy powierzchni użytkowej lokali

I – Skomplikowane przepisy podatkowo-prawne

** Korelacja jest istotna na poziomie 0,01 (dwustronnie)

* Korelacja jest istotna na poziomie 0,05 (dwustronnie)

WK – współczynnik korelacji Spermana

Istot. – poziom istotności dwustronnej

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych.

Na podstawie wyników zawartych w tabeli 16. stwierdzono istnienie umiarkowanej współzależności (współczynnik korelacji przyjmujący wartość 0,4-0,6) pomiędzy następującymi zmiennymi:

- dla zmiennej A – Brak wymaganej wiedzy praktycznej: B – Brak dostępu do zaplecza biurowego i obsługi biurowej ($r = 0,519$), C – Brak możliwości korzystania z usług doradczych ($r = 0,460$), E – Trudności z określeniem specjalizacji i zakresu własnej działalności gospodarczej ($r = 0,488$);
- dla zmiennej B – Brak dostępu do zaplecza biurowego i obsługi biurowej: C – Brak możliwości korzystania z usług doradczych ($r = 0,575$), D – Brak możliwości uczestnictwa w szkoleniach specjalistycznych ($r = 0,515$), E – Trudności z określeniem specjalizacji i zakresu własnej działalności gospodarczej ($r = 0,559$), F – Biurokracja przy zakładaniu i prowadzeniu własnej firmy ($r = 0,440$), H – Wysokie ceny dzierżawy powierzchni użytkowej lokali ($r = 0,596$);
- dla zmiennej C – Brak możliwości korzystania z usług doradczych: E – Trudności z określeniem specjalizacji i zakresu własnej działalności gospodarczej ($r = 0,506$), H – Wysokie ceny dzierżawy powierzchni użytkowej lokali ($r = 0,578$);
- dla zmiennej E – Trudności z określeniem specjalizacji i zakresu własnej działalności gospodarczej: H – Wysokie ceny dzierżawy powierzchni użytkowej lokali ($r = 0,444$);

- dla zmiennej F – Biurokracja przy zakładaniu i prowadzeniu własnej firmy: H – Wysokie ceny dzierżawy powierzchni użytkowej lokali ($r = 0,432$);
- dla zmiennej G – Brak środków finansowych na rozpoczęcie i prowadzenie własnej działalności gospodarczej: H – Wysokie ceny dzierżawy powierzchni użytkowej lokali ($r = 0,425$).

Na podstawie wyników zawartych w tabeli 16. stwierdzono istnienie silnej współzależności (współczynnik korelacji przyjmujący wartość 0,6-0,8) występującej pomiędzy zmiennymi:

- dla zmiennej C – Brak możliwości korzystania z usług doradczych: D – Brak możliwości uczestnictwa w szkoleniach specjalistycznych ($r = 0,640$);
- dla zmiennej D – Brak możliwości uczestnictwa w szkoleniach specjalistycznych: E – Trudności z określeniem specjalizacji i zakresu własnej działalności gospodarczej ($r = 0,608$), H – Wysokie ceny dzierżawy powierzchni użytkowej lokali ($r = 0,620$).

Zaprezentowane powyżej zależności są wprost proporcjonalne.

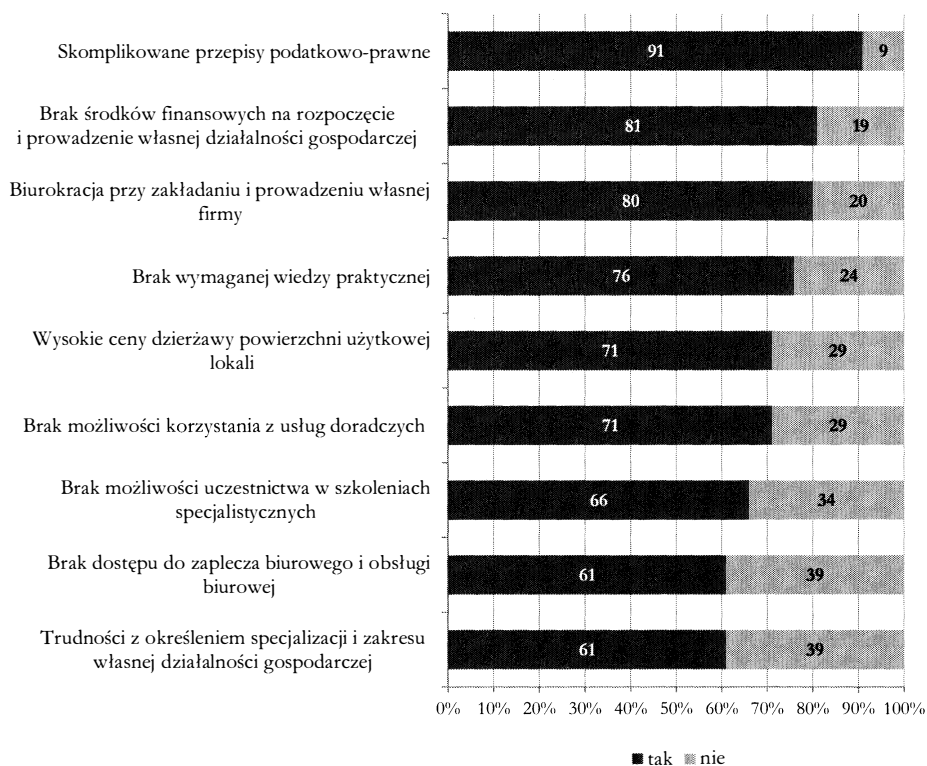
Osoby, które chcą otworzyć działalność gospodarczą, spotykają się z różnymi barierami, dlatego kwestionariusz pytań skierowany do StatUpów poruszał to zagadnienie. Na pytanie: *Na jakie bariery natrafił/a Pan/Pani, planując swoje przedsięwzięcie biznesowe?* odpowiedziało 111 osób (wykres 12.). Wśród wskazanych barier kluczowe miejsce zajmują: skomplikowane przepisy podatkowo-prawne (91%), brak środków finansowych na rozpoczęcie i prowadzenie własnej działalności gospodarczej (81%) i biurokracja przy zakładaniu i prowadzeniu własnej firmy (80%).

Na podstawie analizy uzyskanych wyników badań można stwierdzić, że pozostałe zaproponowane przez badacza czynniki zostały uznane przez respondentów za bariery, z którymi mieli styczność ankietowani, tj.: brak wymaganej wiedzy praktycznej (76%), wysokie ceny dzierżawy powierzchni użytkowej lokali (71%), brak możliwości korzystania z usług doradczych (71%), brak możliwości uczestnictwa w szkoleniach specjalistycznych (66%), brak dostępu do zaplecza biurowego i obsługi biurowej (61%) oraz trudności z określeniem specjalizacji i zakresu własnej działalności gospodarczej (61%).

Analizując powyższe bariery, należy stwierdzić, że funkcjonowanie w ramach Akademickich Inkubatorów Przedsiębiorczości (AIP) w formie StartUpów pozwala na eliminowanie tych barier w prowadzeniu własnego przedsięwzięcia gospodarczego.

Wykres 12.

**Na jakie bariery natrafił Pan/Pani, planując swoje przedsięwzięcie biznesowe?
(Proszę ocenić w skali: TAK/NIE)**

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych.

Podsumowanie

Wspieranie aktywności gospodarczej środowiska akademickiego w Polsce nabiera coraz większego znaczenia dla władz, które dążą do rozwoju bardziej innowacyjnych i opartych na przedsiębiorczości gospodarek. Biorąc pod uwagę wyzwania związane z bezrobociem, z którymi obecnie zmagają się Unia Europejska, młodzi ludzie, chcąc zwiększyć swoje szanse na rynku pracy, muszą wykazać się aktywnością gospodarczą, niezależnie od tego, czy zakładają własną firmę, czy występują w roli pracownika.

Akademickie Inkubatory Przedsiębiorczości (AIP) zapewniają unikalne środowisko dla aktywności gospodarczej społeczności akademickiej w Polsce. Pojawiły się, w celu dostosowania się do poszczególnych potrzeb, praktyki nauczania przyszłych przedsiębiorców oraz pomagania im w zakładaniu oraz rozwijaniu własnego biznesu. Akademickie Inkubatory Przedsiębiorczości (AIP) najlepiej wspomagają przedsiębiorczość dzięki promowaniu i wspieraniu przedsiębiorczości środowiska akademickiego, co prowadzi do rozwoju społeczno-gospodarczego regionu, kraju.

Aktywność gospodarcza środowiska akademickiego stwarza szansę rozwoju kraju, regionu, wyższych uczelni w Polsce. Generuje ona możliwości rozwoju aktywności gospodarczej środowiska akademickiego, zapewniając możliwości realizowania innowacyjnych pomysłów w ramach samodzielnej lub wspomagananej działalności gospodarczej. Jest również szansą na efektywny transfer wiedzy i technologii do gospodarki.

Powyższe stwierdzenie potwierdza Ewa Gruszewska, pisząc: „dzięki aktywności podmiotów wynikającej z przedsiębiorczości następuje ciągły i nieprzerwany rozwój rynków, branż, sektorów i całej gospodarki. Bez jednostek wykazujących tę postawę nie miałyby miejsca wzrost i rozwój gospodarczy. Przedsiębiorczość jest źródłem dynamiki gospodarki, kreowania bogactwa i innowacji. Jako taka musi być uznawana za integralną część postępu ekonomicznego, modernizacji gospodarki, wzrostu i rozwoju gospodarczego”²²⁷. Zdaniem Autorki, „alokacja zasobów przed-

---

²²⁷ S.C. Parker, *The Economics ...*, op. cit., s. 1, [za:] E. Gruszewska, *Instytucje a proces ...*, op. cit., s. 273.

siębiorczości jest mechanizmem transferowania impulsów instytucjonalnych do gospodarki”²²⁸.

Według E. Gruszewskiej: „budowa odpowiednich instytucji wywołuje korzystne efekty w postaci dynamiki działalności gospodarczej. Umocniają postawy, które sprzyjają postępowi. Wzrost dobrobytu jest efektem działania przedsiębiorczości dobrej, (...) budowa odpowiednich instytucji, które generują silne bodźce na rzecz wzrostu, jest zadaniem skomplikowanym i realizowanym w długim okresie. Już w ekonomii klasycznej podkreślano znaczenie wolności osobistej, gospodarczej oraz własności prywatnej dla rozwoju gospodarek. Bez zagwarantowania stabilnych filarów porządku gospodarki rynkowej niemożliwe jest osiągnięcie sukcesu przez jakąkolwiek gospodarkę. Powinna zatem być budowana odpowiednia infrastruktura gospodarcza, wspierająca dobrą przedsiębiorczość i związaną z nią innowacyjność. Bez spełnienia tego warunku sama wolność działalności gospodarczej może sprzyjać kierowaniu przedsiębiorczości ku formom destrukcyjnym”²²⁹.

Przedsiębiorczość środowiska akademickiego w Polsce wykazuje niską dynamikę rozwoju. Akademickie Inkubatory Przedsiębiorczości (AIP) mają znaczący wpływ na poprawę sytuacji w tym zakresie. W celu prawidłowego rozwoju aktywności gospodarczej środowiska akademickiego jako kreatora przedsiębiorczości, w Polsce powinna zostać opracowana strategia długofalowa, która miałaby za zadanie określenie przyszłych kierunków rozwoju tego procesu. Istotnym faktem jest również dobór odpowiednich narzędzi i instrumentów, które mają służyć inicjowaniu aktywności gospodarczej całego środowiska społecznego kraju. Akademickie Inkubatory Przedsiębiorczości (AIP) stwarzają możliwości rozwoju aktywności gospodarczej środowiska akademickiego w Polsce, zapewniając realizację innowacyjnych pomysłów w ramach samodzielnej lub wspomagananej działalności gospodarczej. Są one także szansą na efektywny transfer wiedzy i technologii do gospodarki w zakresie tworzenia StartUpów.

Akademickie Inkubatory Przedsiębiorczości (AIP), funkcjonujące w formie fundacji, powstały w 2004 roku. Ich zadaniem stała się organizacja innowacyjnej sieci inkubatorów przedsiębiorczości AIP w miastach całej Polski. W wyniku podjętych przez Fundację AIP działań, powstała pierwsza w Polsce i największa w Europie sieć instytucji udzielających wsparcia na zasadzie preinkubacji i inkubacji pomysłów biznesowych. Sukces ten, oprócz zaangażowania grupy młodych osób, mógł być osiągnięty przede wszystkim dlatego, iż w AIP został wypracowany innowacyjny na skalę europejską model preinkubacji. W przeciwieństwie do podob-

---

²²⁸ W.J. Baumol, *Entrepreneurship* ..., op. cit., s. 894, [za:] E. Gruszewska, *Instytucje a proces* ..., op. cit., s. 273.

²²⁹ S. Harbi El, A.R. Anderson, *Institutions and the Shaping* ..., op. cit., s. 442, [za:] E. Gruszewska, *Instytucje a proces* ..., op. cit., s. 277.

nych instytucji europejskich nie polega on tylko na wynajmie powierzchni, ale przede wszystkim na możliwości prowadzenia firmy na zasadzie pionu inkubatora bez zakładania własnej działalności gospodarczej. Nowo powstałe przedsięwzięcie jest wsparte profilowanym ekosystemem usług, w ramach którego najłatwiej, najszybciej i najmniej ryzykownie w Europie każda osoba może zacząć prowadzić biznes.

Fundacja Akademyckich Inkubatorów Przedsiębiorczości oferuje unikalną ścieżkę kompleksowego wspierania przedsiębiorczości na etapie inicjowania i rozwijania własnej działalności gospodarczej w Polsce i za granicą przy udziale uczelni wyższych oraz partnerów biznesowych. Akademyckie Inkubatory Przedsiębiorczości (AIP) na stałe współpracują ze StartUpami, dla których pozyskanie finansowania zewnętrznego w celu wdrażania wyników prac B+R oraz transferu technologii jest podstawowym elementem ich rozwoju. Pod tym względem Akademyckie Inkubatory Przedsiębiorczości obecnie stanowią jedną z największych i najważniejszych dla polskiej przedsiębiorczości instytucji.

Jak pokazują badania autora, Akademyckie Inkubatory Przedsiębiorczości (AIP) wpływają na poziom aktywności gospodarczej środowiska akademickiego w Polsce poprzez tworzenie nowych StartUpów, niwelując tym samym bariery w zakresie prowadzenia własnych przedsięwzięć gospodarczych.

Bibliografia

Pozycje zwarte i ciągłe:

1. Ablażewicz-Górnicka U., Górnicki K., *Spoleczno-kulturowe podstawy przedsiębiorczości*, [w:] J.P. Georgica (red.), *Przedsiębiorczość młodzieży w Polsce i na Podlasiu*, Wydawnictwo Uniwersytetu w Białymstoku, Białystok 2009.
2. Banerski G., Gryzik A., Matusiak K.B., Mażewska M., Stawasz E., *Przedsiębiorczość akademicka. Raport z badania*, Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, Warszawa 2009.
3. Bartkowiak R., *Historia myśli ekonomicznej*, PWE, Warszawa 2008.
4. Bartnicki S., *Przedsiębiorczość młodzieży akademickiej Podlasia*, [w:] J.P. Georgica (red.), *Przedsiębiorczość młodzieży w Polsce i na Podlasiu*, Wydawnictwo Uniwersytetu w Białymstoku, Białystok 2009.
5. Baumol W.J., *Entrepreneurship: Productive and Destructive*, "The Journal of Political Economy" 1990, Vol. 98, No. 5, Part 1.
6. Begg D., Fischer S., Dornbush R., *Mikroekonomia*, PWE, Warszawa 2007.
7. Berkhout E. et. al., *Bridging the gap-International data base on employment and adaptable labor*, "SEO Socioeconomic Research", Amsterdam 2010.
8. Bielecki W., *Przedsiębiorczość wirtualnym środowisku*, Wydawnictwo Naukowe Wydziału Zarządzania Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 1999.
9. Blaug M., *Teoria ekonomii. Ujęcie retrospektywne*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1994.
10. Bławat F., *Przedsiębiorca w teorii przedsiębiorczości i praktyce małych firm*, Gdańskie Towarzystwo Naukowe, Gdańsk 2003.
11. Ciborowski R., *Innowacje w rozwoju gospodarczym*, [w:] A.H. Jasiński, R. Ciborowski (red.), *Ekonomika i zarządzanie innowacjami w warunkach zrównoważonego rozwoju*, Wydawnictwo Uniwersytetu w Białymstoku, Białystok 2014.
12. Ciborowski R., *Innovation Process Adjusting in Peripheral Regions. The Case of Podlaskie Voivodship*, "Equilibrium. Quarterly Journal of Economics and Economic Policy" 2014, Vol. 9, Issue 2.
13. Citkowski M., *Przedsiębiorczość w gospodarce XXI wieku*, Wyższa Szkoła Administracji Publicznej im. Stanisława Staszica w Białymstoku, Białystok 2009.
14. Ćwik K., *Przedsiębiorczość organizacyjna w grupie kapitałowej w ujęciu teoretyczno-metodologicznym*, [w:] K. Jaremczuk (red.), *Uwarunkowania przedsiębiorczości. Różnorodność i jedność*, t. 1, PWSZ im. prof. S. Tarnowskiego w Tarnobrzegu, Tarnobrzeg 2010.

15. Danowska-Prokop B., Przybyła H., Zagóra-Jonszta U., *Liberalne kierunki współczesnej myśli ekonomicznej*, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej w Katowicach, Katowice 2005.
16. Dąbrowska P., Wróblewski A., *Przedsiębiorczość jako przesłanka uruchamiania działalności gospodarczej*, [w:] R. Przygodzka (red.), *Przedsiębiorczość – teoria i praktyka*, Wydawnictwo Uniwersytetu w Białymstoku, Białystok 2010.
17. Drucker P.F., *Innowacje i przedsiębiorczość. Praktyka i zasady*, PWE, Warszawa 1992.
18. Duraj J., Papiernik-Wojdera M., *Przedsiębiorczość i innowacyjność*, Wydawnictwo Difin, Warszawa 2010.
19. „Dziennik. Gazeta Prawna”, 13.07.2010 r.
20. Ekspertyza: *Przygotowanie i przeprowadzenie badań dotyczących wspierania rozwoju przedsiębiorczości akademickiej w Polsce w zakresie transferu technologii i innowacyjności*, Poznań, listopad 2005.
21. *Encyklopedia Popularna PWN*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1991.
22. *Encyklopedia Powszechna PWN*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, t. 4, Warszawa 1976.
23. Gibb A., *Education for Enterprise: Training for Small Business Initiation-Some Contrasts*, “Journal of Small Business & Entrepreneurship” 1987, Vol. 4, No. 3.
24. Georgica J.P., *Wprowadzenie*, [w:] J.P. Georgica (red.), *Przedsiębiorczość młodzieży w Polsce i na Podlasiu*, Wydawnictwo Uniwersytetu w Białymstoku, Białystok 2009.
25. Glinka B., Gudkova S., *Przedsiębiorczość*, Oficyna a Wolters Kluwer business, Warszawa 2011.
26. Griffin R.W., *Podstawy zarządzania organizacjami*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2004.
27. Gromada G., Kmita S., *Lokalne, regionalne i narodowe programy wsparcia przedsiębiorczości akademickiej*, [w:] J. Guliński, K. Zasiadły (red.) *Innowacyjna przedsiębiorczość akademicka – światowe doświadczenia*, Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, Warszawa 2005.
28. Grudzewski W.M., Hejduk I.K., *Akademicka przedsiębiorczość źródłem techniki i technologii*, „Ekonomika i organizacja przedsiębiorstwa”, nr 9/1997.
29. Gruszewska E., *Instytucje a proces tworzenia kapitału w Polsce*, Uniwersytet w Białymstoku, Białystok 2013.
30. Gulda K., *Przedsiębiorczość akademicka w Polsce*, „Innowacje”, nr 15/2003.
31. Guliński J., *Przedsiębiorczość akademicka w Polsce. Specyfika i ukierunkowania rozwoju*, Opole 2000.
32. Guliński J., Zasiadły K. (red.) *Innowacyjna przedsiębiorczość akademicka – światowe doświadczenia*, Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, Warszawa 2005.
33. Guliński J., Zasiadły K., *Przedsiębiorczość Akademicka w Polsce – stan obecny*, [w:] J. Guliński, K. Zasiadły (red.) *Innowacyjna przedsiębiorczość akademicka – światowe doświadczenia*, Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, Warszawa 2005.
34. Harbi El S., Anderson A.R., *Institutions and the Shaping of Different Forms of Entrepreneurship*, “The Journal of Socio-Economics” 2010, Vol. 39, Issue 3.

35. Hood J., Yong J., *Entrepreneurship's Requisite Areas of Development: A Survey of Top Executives in Successful Entrepreneurial Firm*, "Journal of Business Venturing" 1993, Vol. 8, No. 2.
36. *Innowacyjna przedsiębiorczość akademicka. Wartość dla uczelni – wiedza dla przedsiębiorstwa*, Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego, Warszawa 2008.
37. Janowski A., *Słownik ekonomiczny*, Wydawnictwo Instytutu Gospodarki Surowcami Mineralnymi i Energią PAN, Kraków 1998.
38. Kaleta J., Miller M., Kozłowska K., Kucharska A., *Foresight i studia regionalne na rzecz Dolnego Śląska*, Dolnośląskie Centrum Studiów Regionalnych – DCSR, Wrocław 2006.
39. Kappes A., *Spółka komandytowa*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 1999.
40. Kirzner I., *Konkurencja i przedsiębiorczość*, Fijorr Publishing, Warszawa 2010.
41. Krajewski K., *Przedsiębiorczość i integracja*, „Decydent”, nr 6(3)4/2002.
42. Krawczyk M., *Wybrane zagadnienia z teorii ekonomii. Aktywność gospodarcza*, Centrum Doradztwa i Ekspertyz Gospodarczych Szkoły Głównej Handlowej, Warszawa 2010.
43. Kwiatkowski S., *Przedsiębiorczość intelektualna*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2000.
44. Landreth H., Colander D., *Historia myśli ekonomicznej*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2005.
45. Lewandowski R., *Polska koncepcja legislacyjna spółki komandytowo-akcyjnej*, Wydawnictwo Wolters Kluwer, Warszawa 2007.
46. Marks K., *Kapitał. Krytyka ekonomii politycznej*, Książka i Wiedza, t. 1, Warszawa 1951.
47. Materiały wewnętrzne Biura Karier Uniwersytetu w Białymstoku, Białystok 2017.
48. Matusiak K., *Ośrodki innowacji i przedsiębiorczości w Polsce. Raport 2010*, Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, Warszawa 2010.
49. Matusiak K., *Rozwój systemów wsparcia przedsiębiorczości. Przestanki, polityka i instytucja*, Wydawnictwo ITE – Instytut Technologii Eksploatacji – Państwowy Instytut Badawczy, Radom–Łódź 2006.
50. Matusiak K., *Uczelniany inkubator przedsiębiorczości*, [w:] J. Szablowski (red.), *Edukacja dla rozwoju innowacyjnego w Polsce*, Wydawnictwo KRUN, Warszawa–Białystok 2001.
51. Matusiak K., Zasiadły K., *Rekomendacje dla Polski*, [w:] J. Guliński, K. Zasiadły (red.), *Innowacyjna przedsiębiorczość akademicka – światowe doświadczenia*, Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, Warszawa 2005.
52. Matusiak K., *Przedsiębiorczość akademicka. Raport z badania*, Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, Warszawa 2009.
53. Meredyk K., *Przedmiot i metoda nauk ekonomicznych*, Wydawnictwo Uniwersytetu w Białymstoku, Białystok 2003.
54. Michalski M., Kidyba A. (red.), *Spółka akcyjna. Tom III Biblioteki Prawa Spółek*, Wolters Kluwer, Warszawa 2010.
55. Michniewicz G., *Prawo w działalności gospodarczej*, Wydawnictwo Difin, Warszawa 2012.
56. Mises L. von, *Liberalizm – próba bilansu sukcesów*, [w:] T.G. Pszczołkowski, R. Benedykciuk, *Teksty liberalne*, Wydawnictwo DiG, Warszawa 1993.
57. Moczyłowska J., Pacewicz I., *Przedsiębiorczość*, Wydawnictwo Oświatowe FOSZE, Rzeszów 2007.

58. Nasiłowski M., *System rynkowy. Podstawy mikro- i makroekonomii*, Wydawnictwo Key Text, Warszawa 2000.
59. Noga A., *Teorie przedsiębiorstw*, PWE, Warszawa 2009.
60. Nowak A., Praszquier R., *Przedsiębiorczość społeczna*, Wolters Kluwer, Warszawa 2012.
61. Nowak E., *Rozmyta analiza skupień jako metoda klasyfikacji podregionów ze względu na aktywność gospodarczą*, „Biuletyn Instytutu Geografii Społeczno-Ekonomicznej i Gospodarki Przestrzennej Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza”, nr 3/2008.
62. Pado K., *Stan przedsiębiorczości akademickiej w Polsce – akademickie inkubatory przedsiębiorczości*, Raport, Wyższa Szkoła Informatyki i Zarządzania, Rzeszów 2008.
63. Parker S.C., *The Economics of Entrepreneurship*, Cambridge University Press, New York 2009.
64. Pasieczny L., Więckowski J., *Ekonomika przedsiębiorstwa*, PWE, Warszawa 1981.
65. Paszkowski J., *Ekonomiczny wymiar przedsiębiorczości*, [w:] J.P. Georgica (red.), *Przedsiębiorczość młodzieży w Polsce i na Podlasiu*, Wydawnictwo Uniwersytetu w Białymstoku, Białystok 2009.
66. Piecuch T., *Przedsiębiorczość. Podstawy teoretyczne*, Wydawnictwo C.H. BECK, wyd. I, Warszawa 2009.
67. Piecuch T., *Przedsiębiorczość. Podstawy teoretyczne*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2010.
68. Plawgo B. (red.), *Przedsiębiorczość akademicka – stan, bariery i przesłanki rozwoju*, Wydawnictwo Państwowej Wyższej Szkoły Informatyki i Przedsiębiorczości w Łomży, Łomża 2011.
69. Rębacz H., *Przedsiębiorczość we współczesnej gospodarce i społeczeństwie*, „Studia i Prace Kolegium Zarządzania i Finansów”, nr 12/2000.
70. Richert-Kaźmierska A., *Instytucjonalne formy wspierania przedsiębiorczości akademickiej w Polsce*, „E-mentor”, nr 3(35)/2010.
71. Rozmus A., Przywara B., Czyżewska M., Bienia M., Orenkiewicz L., Stasiak A., *Bezrobocie oraz przeciwdziałanie mu w Polsce i UE*, [w:] T. Pomianek (red.), *Rynek pracy w Polsce i innych krajach Unii Europejskiej*, Instytut Gospodarki Wyższej Szkoły Informatyki i Zarządzania, Rzeszów 2008.
72. Rzeczycka A., *Przedsiębiorstwo na rynku, jego cele i determinanty funkcjonowania*, [w:] G. Golawska-Witkowska (red.), *Przedsiębiorstwo w gospodarce rynkowej i źródła jego finansowania*, Wydawnictwo Politechniki Gdańskiej, Gdańsk 2006.
73. Schumpeter J.A., *Teoria rozwoju gospodarczego*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1960.
74. Schumpeter J.A., *Kapitalizm, socjalizm, demokracja*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1995.
75. Siemieniuk Ł., *Funkcjonowanie Akademickich Inkubatorów Przedsiębiorczości w zakresie kreowania przedsiębiorczości studentów*, [w:] M. Kruk (red.), *Studia i co dalej... Sytuacja studentów na rynku pracy*, Wydawnictwo Uniwersytetu w Białymstoku, Białystok 2007.
76. Siemieniuk Ł., *Wpływ Akademickich Inkubatorów Przedsiębiorczości na rozwój aktywności gospodarczej środowiska akademickiego w zakresie tworzenia StartUp'ów*, [w:] A. Francik, M. Lis, V. Narkova (red.), *Innowacje i przedsiębiorczość. Teoria i praktyka*, Wydawnictwo WSB, Dąbrowa Górnicza 2014.

77. Siemieniuk Ł., *Wybrane aspekty funkcjonowania Akademickich Inkubatorów Przedsiębiorczości w Polsce*, „Optimum. Studia Ekonomiczne”, nr 6(90)/2017.
78. Skweres-Kuchta M., *Innowacje, przedsiębiorczość i gospodarka oparta na wiedzy*, [w:] K. Matusiak, M. Matusiak, *Pojęcie i ekonomiczne znaczenie przedsiębiorczości akademickiej*, „ZN NR 453 Ekonomiczne Problemy Usług”, nr 8/2007.
79. Smith A., *Badania nad naturą i przyczynami bogactwa narodów*, t. 2, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2007.
80. Sobiecki R. (red.), *Podstawy przedsiębiorczości w pytaniach i odpowiedziach*, Wydawnictwo Difin, Warszawa 2004.
81. Stawasz E. i in., *Przedsiębiorczość akademicka – raport z badania*, Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, Warszawa 2009.
82. Streissler E., Streissler M., *Friedrich August von Hayek*, Wydawnictwo DiG, Warszawa 1993.
83. Strzałecki A. (red.), *Innowacyjna przedsiębiorczość. Teorie, badania, zastosowanie praktyczne, perspektywa psychologiczna*, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Psychologii Społecznej ACADEMICA, Warszawa 2011.
84. Talar G.G., *Badania nad inteligencją emocjonalną i przedsiębiorczymi cechami osobowości jako nowy kierunek rozwoju metod rekrutacji pracowników*, [w:] J.P. Georgica (red.), *Przedsiębiorczość młodzieży w Polsce i na Podlasiu*, Wydawnictwo Uniwersytetu w Białymstoku, Białystok 2009.
85. Tamowicz P., *Przedsiębiorczość akademicka Spółki spin-off w Polsce*, Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, Warszawa 2006.
86. Wach K., *Jak założyć własną firmę w Polsce*, Instytut Wspierania Przedsiębiorczości w Krakowie, Urząd Miasta Krakowa, Kraków 2006.
87. Wissema J.G., *Techstartery. Dlaczego i jak?*, Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, Warszawa 2005.
88. Wnorowski H.J., *Instytucjonalne uwarunkowania działalności przedsiębiorstw w krajach Unii Europejskiej*, Wydawnictwo Uniwersytetu w Białymstoku, Białystok 2011.
89. Wronka M., Kraśnicka T. (red.), *Przedsiębiorczość w sektorze publicznym*, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach, Katowice 2011.
90. Wściubiak Ł., Mizgajska H. (red.), *Przedsiębiorczość i rozwój firm*, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu, Poznań 2011.
91. Vontobel H., *Człowiek miarą wszechrzeczy. Refleksje w dobie globalizacji*, Wydawnictwo MUZA SA, Warszawa 2006.

Akty prawne:

1. *Ustawa z dnia 15 września 2000 r. Kodeks Spółek Handlowych*, Dz.U. Nr 94, poz. 1037.
2. *Ustawa z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym*, Dz. U. Nr 164, poz. 1365 z późn. zm.

Źródła internetowe:

1. *Aktywność gospodarcza mieszkańców*, <http://www.legionowo.pl/pl/Aktywnosc-gospodarcza-mieszkancow>
2. Czaja I., *Cykl koniunkturalny w szkole austriackiej*, <http://www.ue.katowice.pl>
3. *Droga do Polski Przedsiębiorczej*, <http://s.inkubatory.pl/aktualnosci/33-droga-do-polski-przedsiębiorczej>
4. *Economic activity*, <http://www.businessdictionary.com/definition/economic-activity.html>
5. *E-mentor*, www.e-mentor.edu.pl
6. *Encyklopedia*, <http://biznes.pwn.pl>
7. Guliński J., Mardas-Brzezińska M., *Dobre praktyki wspierania przedsiębiorczości akademickiej w Unii Europejskiej*, Prezentacja z dnia: Poznań, 1 marca 2007, slajdy: 10-12, <http://209.85.135.104/search?q=cache:fU8CrU31hJIJ:www.ppnt.poznan.pl/obrazy/doc/PPNT.ppt+system+publicznych+inkubator%C3%B3w+w+Francji,&hl=pl&ct=c&lnk&cd=1&gl=pl&client=firefox-a>
8. *Innowacyjna przedsiębiorczość akademicka – światowe doświadczenia*, http://www.parp.gov.pl/files/74/81/105/przed_akademicka.pdf
9. *Innovating regions*, <http://www.innovating-regions.org>
10. Korpysa J., *Uwarunkowania przedsiębiorczości studentów – rezultaty badań*, http://mikro.univ.szczecin.pl/system/publication_files/368
11. *Kreator Innowacyjności*, <http://www.nauka.gov.pl>
12. Nagrodkiewicz A., *Przedsiębiorczość akademicka. Doświadczenia i opinie polskich przedsiębiorców akademickich*, <http://archiwum.parp.gov.pl>
13. Nagrodkiewicz A., *Przedsiębiorczość akademicka. Doświadczenia i opinie polskich przedsiębiorców akademickich*, [w:] M. Sarapata, *Biuletyn Euro Info*, <http://www.euroinfo.org.pl>
14. *Nauczyciel*, www.nauczyciel.pl/page.php
15. *Newtrader*, <http://www.newtrader.pl/cechy-osobowosci-czlowieka-przedsiębiorczego,42,przedsiębiorczosc.html>
16. Nowak E., *Rozmyta analiza skupień jako metoda klasyfikacji podregionów ze względu na aktywność gospodarczą*, <http://www.rr.amu.edu.pl>
17. *Opracowanie modelu wspierania przedsiębiorczości akademickiej w Wielkopolsce. Raport końcowy*, Poznań, 6 listopada 2006, <http://www.poznan.pl>
18. *Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości*, <http://www.pi.gov.pl>
19. *Polska Przedsiębiorcza*, <http://www.przedsiębiorca.pl>
20. *Przedsiębiorczość*, <http://mfiles.pl/pl/index.php>
21. *Przedsiębiorczość akademicka w Polsce*, <http://imik.wip.pw.edu.pl/innowacje15/strona2.htm>
22. *Rośnie aktywność gospodarcza Polaków*, <http://www.podatnik.info/publikacje>
23. *Strefy aktywności gospodarczej*, <http://www.malopolska.pl/Przedsiębiorca/StrefyAktywnosciGospodarczej>
24. Szydłowski K., *Rozwój przedsiębiorczości akademickiej – uwarunkowania, bariery, instrumenty wsparcia*, http://www.fundacja.wm.pl/po_studiach_do_biznesu
25. Szynaka R., *Przedsiębiorczość akademicka szansą rozwoju uczelni*, Centrum Kształcenia Ustawicznego, Chełm 2009, <http://www.lppa.wssm.pl>
26. *Wiedza technologiczna - Program rządowy*, <http://www.poznan.pl>

Spis tabel

Tabela 1.	Ilość StartUpów biorących udział w badaniu w podziale na województwa	82
Tabela 2.	Struktura wykształcenia respondentów	83
Tabela 3.	Struktura wykształcenia respondentów w podziale na AIP	84
Tabela 4.	Średnia liczba osób zatrudnionych jako pracownicy i średnia liczba osób stanowiących kadre zarządzającą StartUpów	86
Tabela 5.	Działalność gospodarcza prowadzona w StartUpach według Polskiej Klasyfikacji Działalności Gospodarczej	88
Tabela 6.	Przedmiot działalności badanych Akademickich Inkubatorów Przedsiębiorczości	89
Tabela 7.	Czynniki decydujące o założeniu własnej firmy	91
Tabela 8.	Czynniki decydujące o założeniu własnej firmy w podziale na poszczególne AIP	93
Tabela 9.	Znaczenie poszczególnych źródeł wiedzy w działalności gospodarczej respondentów	95
Tabela 10.	Pomysł na rozpoczęcie własnej działalności	97
Tabela 11.	Liczba wskazań w wybranych AIP	98
Tabela 12.	Czy AIP było pierwszym kontaktem z prowadzeniem własnego biznesu	100
Tabela 13.	Deklaracja prowadzenia StartUpa a doświadczenie biznesowe respondentów	101
Tabela 14.	Deklaracja prowadzenia StartUpa a pomoc ze strony AIP	102
Tabela 15.	Wartości współczynników korelacji Spearmana wyznaczone dla pytania – W jakim stopniu możliwości oferowane przez AIP skłoniły Pana/Panią do skorzystania z jej usług?	104
Tabela 16.	Wartości współczynników korelacji Spearmana wyznaczone dla pytania – Która z usług oferowanych przez AIP ma największy wpływ na prowadzone przez Pana/Panią przedsięwzięcie biznesowe?	105

Spis wykresów

Wykres 1.	Struktura wykształcenia ogółu respondentów (w %)	84
Wykres 2.	Respondenci według procentowego udziału grup – poziom wykształcenia	85
Wykres 3.	Średnia liczba osób stanowiących kadre zarządzającą oraz pracowników StartUpów	87
Wykres 4.	Procentowy udział prowadzonej działalności gospodarczej dla Sekcji: J, P, R, S, M w poszczególnych Akademickich Inkubatorach Przedsiębiorczości	91
Wykres 5.	Czynniki decydujące o założeniu własnej firmy	92
Wykres 6.	Korzystanie z pomocy dostępnych osób/institucji	94
Wykres 7.	Znaczenie poszczególnych źródeł wiedzy w działalności gospodarczej respondentów	96
Wykres 8.	Pomysł na rozpoczęcie własnej działalności	98
Wykres 9.	Czy AIP było pierwszym kontaktem z prowadzeniem własnego biznesu	100
Wykres 10.	W jakim stopniu możliwości oferowane przez AIP skłoniły Pana/Panią do skorzystania z jej usług?	103
Wykres 11.	Która z usług oferowanych przez AIP ma największy wpływ na prowadzone przez Pana/Panią przedsięwzięcie biznesowe?	108
Wykres 12.	Na jakie bariery natrafił/a Pan/Pani, planując swoje przedsięwzięcie biznesowe? (Proszę ocenić w skali: TAK/NIE)	112